صوبائی اسمبلی شمال مغربی سرحدی صوبہ

مباحثات

بروز پیر مورخہ 7 دسمبر 1998

(بمطابق 17 شعبان 1419 ہجری)

جلد 13 شمارہ 7

مندرجات صفحہ نمبر

1۔ تلاوت کلام پاک اور اس کا ترجمہ	1
2۔ نشانزدہ سوالات اور ان کے جوابات	2
3۔ اراکین اسمبلی کی رخصت	50
4۔ توجہ دلاؤ نوٹس ہا	66

صوبائی اسمبلی شمال مغربی سرحدی صوبہ

اسمبلی کا اجلاس، اسمبلی چیمبر پشاور میں بروز پیر مورخہ 7 دسمبر 1998 بمطابق 17 شعبان المعظم 1419 ہجری صبح دس بجکر پینتیس منٹ پر منعقد ہوا۔

جناب سپیکر، ہدایت اللہ چمکنی مسند صدارت پر متمکن ہوئے۔

تلاوت کلام پاک اور اس کا ترجمہ

اَعُوْذُ بِاللّٰہِ مِنَ الشَّیْطٰنِ الرَّجِیْمِ ہ بِسْمِ اللّٰہِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ہ

وَمَا لِیَ لَآ اَعْبُدُ الَّذِیْ فَطَرَنِیْ وَاِلَیْہِ تُرْجَعُوْنَ ہ ءَاَتَّخِذُ مِنْ دُوْنِہٖٓ اٰلِھَۃً اِنْ یُّرِدْنِ الرَّحْمٰنُ بِضُرٍّ لَّا تُغْنِ عَنِّیْ شَفَاعَتُھُمْ شَیْئًا وَّ لَا یُنْقِذُوْنِ ہ اِنِّیْٓ اِذًا لَّفِیْ ضَلٰلٍ مُّبِیْنٍ ہ اِنِّیْٓ اٰمَنْتُ بِرَبِّکُمْ فَاسْمَعُوْنِ ہ قِیْلَ ادْخُلِ الْجَنَّۃَ ۔ قَالَ یٰلَیْتَ قَوْمِیْ یَعْلَمُوْنَ ہ بِمَا غَفَرَ لِیْ رَبِّیْ وَ جَعَلَنِیْ مِنَ الْمُکْرَمِیْنَ ہ (پارہ 23 آیت نمبر 22 تا 27)

(ترجمہ) اور مجھ کو کیا ہوا کہ میں اس کی عبادت نہ کروں جس نے مجھ کو پیدا کیا۔ اور تم سب اسی کے پاس لوٹ کر جانا ہے ۔ کیا میں خدا کو چھوڑ کر ایسے معبود کو پکڑوں کہ اگر رحمان مجھ کو تکلیف پہنچانا چاہے تو نہ ان معبودوں کی سفارش میرے کچھ کام آئے اور وہ نہ مجھ کو چھڑا سکیں۔ اگر میں ایسا کروں تو صریح گمراہی میں جا پڑا۔ میں تمہارے رب پر ایمان لا چکا۔ سو تم میری بات سن لو۔ ارشاد ہوا کہ جا جنت میں داخل ہو۔ کہنے لگا کہ کاش میری قوم کو یہ بات معلوم ہو جاتی کہ میرے رب نے مجھے بخش دیا اور مجھے معززین میں سے بنایا۔

جناب سپیکر ، دا یو عرض کوم چه د Questions' Hour په دوران کښې به Point of order نه وی۔ چه Questions' Hour ختم شی نو بیا به کولے شئ۔

جناب نجم الدین ،سر ! دعا ده۔

جناب سپیکر ، دعا اوکړئ جی۔

جناب نجم الدین ، دا جی زمونږه د دے معزز هاؤس یو دوه ممبران صاحبان، کوم چه بیمار دی او په هسپتالونو کښې دی او هغوی منسټران صاحبان هم دی، د دوئ نه خو هیر شوی دی خو مونږه وایو چه دعا اوکړو چه خدائے پاک هغوی صحتیاب کړی۔ دعا اوکړئ چه خدائے پاک هغوی له صحت ورکړی۔

جناب سپیکر ، خدائے پاک د ټولو له صحت ورکړی سره زمونږه، آمین۔

جناب نجم الدین ، جناب سپیکر ! یو ملک جهانزیب دے، یو سید علی شاه صاحب دے۔

حاجی محمد عدیل ، جناب سپیکر ! ہمارے ایک سابقہ رکن اسمبلی ، محمد اقبال خان کی والدہ صاحبہ کل فوت ہوگئی ہیں، ان کیلئے بھی دعا کریں۔

(اس مرحلے پر دعائے مغفرت پڑھی گئی۔)

جناب سپیکر ، خدائے پاک د ټول اوبخښی، خدائے پاک د ټول اوبخښی۔

نشانزدہ سوالات اور ان کے جوبات

Mr. Speaker: Honourable Akram Khan Durrani, MPA, to please ask his Question No. 261. Honourable Akram Khan Durrani, MPA. Absent, it lapses. Honourabale Qaimoos Khan, MPA, to please ask his Question No. 329.

* 329 _ جناب قیموس خان ، کیا وزیر تعلیم از راہ کرم یہ ارشاد فرمائیں گے کہ ــــ

(ا) آیا یہ درست ہے کہ ضلع سوات میں مینگورہ کے مقام پر ایک دوسرا ڈگری کالج منظور ہوا ہے،

(ب) آیا یہ بھی درست ہے کہ مذکورہ کالج میں ڈگری کلاسز (تیرھویں اور چودھویں) شروع ہو چکی ہیں،

(ج) آیا یہ بھی درست ہے کہ بہت سے طلبہ کو سال اول میں داخلہ نہیں ملتا۔
(د) اگر (ا) تا (ج) کے جوابات اثبات میں ہوں تو آیا حکومت مذکورہ بالا کالج کی سال اوّل کی کلاسز میں طلباء کو داخلہ دینے کے لئے تیار ہے؟

میاں گل اسفندیار امیر زیب(وزیر تعلیم)، (ا) درست ہے۔
(ب) جی ہاں۔
(ج) وزیر اعلیٰ صوبہ سرحد کی منظوری سے سال اوّل کی کلاسز شروع کی جا چکی ہیں۔
(د) جواب جز (ج) میں ملاحظہ ہو۔

جناب قیموس خان، جناب سپیکر! دا سوال خو ما ډیر مخکښې ورکړے وو چه په مینگوره کښې د تهرډ ایئر او د فورتھ ایئر کلاسونه شروع شوی وو او د فرسټ ایئر پکښې نه وو۔ په هغه سلسله کښې وزیر صاحب که وضاحت اوکړی نو مهربانی به وی۔

Mr. Speaker: Honourable Minister, please.

وزیر تعلیم، جناب سپیکر صاحب! دا سوال تقریباً یو کال او یوه میاشت مخکښې ورکړے شوے وو۔ په هغه وخت کښې په دے دویم ډگری کالج کښې د ایف اے، ایف ایس سی کلاسز نه وو شروع شوی خو د سخکال نه د ایف اے، ایف ایس سی کلاسز شروع شو او تقریباً ترپالیس کسانو ته ایډمشن ملاو شوے دے او د قیموس خان صاحب په نوټس کښې ده دا خبره او دا کالج زما په حلقه کښې دے۔

جناب احمد حسن خان، جناب سپیکر! په بعضے کالجونو کښې د هغوی پرنسپلز لکه په خصوصیت سره د تیمرگره په کالج کښې د هغوی پرنسپل د لوکل ایریا نه علاوه مثلاً د ټاؤن کمیټئ نه علاوه بهر هلکانو ته ایډمشنز نه ورکوی۔ هغه دا وائی چه ستاسو د پاره هلته هائر سیکنډری سکول شته دے۔ جناب سپیکر! په میرټ باندے خلق د سوات او دیر نه راځی او دلته په اسلامیه کالج کښې او په ایډورډ کالج کښې ایډمشن اخلی نو آیا دا خبره د جناب منسټر صاحب په نوټس کښې ده اوکه نه ده؟ اوکه ده نو آیا دوئ هدایات هغوی ته ورکړی چه د هغه ډسټرکټ کسان چه په میرټ باندے هلته راځی نو هغوی ټولو ته د

ایډمشن ملاؤیږی۔

وزیر تعلیم، داسے څه قانون خو نشته دے جناب سپیکر صاحب، چه صرف هغه مخصوص علاقے ته د ترجیح ورکړے کیږی خو بهرحال مونږه بیا هم دا Instructions ورکړی دی خاصکر د تیمرګرے کالج کښی اوس زیاته توجه لوکل سټوډنټس له ورکړئ۔

جناب سپیکر، د دوئ مطلب دا نه وو۔ د هغوی مطلب دا وو چه که فرض کړه یومیرټ لسټ لګی په اسلامیه کالج کښی او هغوی اووائی چه 800 نمبرے چا اغستلی وی نو هغوی داخله کولے شی نو زما خیال دے چه د هغوی مطلب دا وو چه که یو سړے د تیمرګرے نه په اسلامیه کالج کښی په میرټ باندے داخله اغستلے شی نو په هغه باندے څه پابندی خو نشته دے۔

وزیر تعلیم، داسے خو څه پابندی نشته دے۔

جناب احمد حسن خان، داسے به ښه وی جی که دوئ په دے باندے یو پالیسی بیان ورکړی - پالیسی بیان به ښه وی۔ د بدقسمتئ نه ما به د منسټر صاحب سره په دفتر کښی خبره کول غوښته خو دا سوال چونکه راغلے او دا موقع مے مناسب اوګڼړله لکه هغوی د تالاش هلکانو له یا د وارنی هلکانو له، د میدان هلکانو له او د جندول هلکانو له ایډمشن نه ورکوی او ورته وائی چه ستاسو هلته خپل هائرسیکنډری سکولونه شته دے۔ بل طرف ته د هغه ځائے هلکانو ته په اسلامیه کالج کښی او په ایډورډ کالج او په مردان کښی میرټ باندے داخلے ملاؤیږی۔ نودا پابندئ د نه وی چه په میرټ هلته څومره کسان راځی، ټولو ته د اجازت وی۔

وزیر تعلیم، داسے څه پالیسی زما په نوټس کښی نشته دے۔ دوئ که زما په نوټس کښی راولی او په هغے باندے که څه داسے Discrepancy وی نو هغه به ختم کړو۔

جناب سپیکر، تاسو نے معلومات اوکړئ۔ پکار ده که په میرټ باندے څوک راځی نو هغه ته خو Priorty ورکول پکار دی۔

جناب فرید خان طوفان، سپیکر صاحب! زما د منسټر صاحب نه یو ضمنی

سوال دا دے چه د دوئ په علم کښ به څنګه راځی؟ طریقه به څه وی چه د دوئ په علم کښ سړے یوه خبره راولی؟ خو دا یو حقیقت دے چه په ډومیسائل باندے په هر کالج کښ داخله ملاؤیږی خو د بل ډسټرکټ، د کرک سړی ته په ګورنمنټ کالج پشاور کښ داخله نه ملاؤیږی خکه چه هغه ته وائی چه ډومیسائل ستا د کرک دے۔ زه دا ضمنی سوال کول غواړم چه په کرک کښ خو د جینکو کالج نشته دے نو د هغه په ډومیسائل باندے به بل ځائے کښ داخله نه ملاؤیږی، آیا د دوئ په دے روان کال کښ د داخلے د پاره په کرک کښ د کالج خلاصولو څه اراده شته دے؟

وزیر تعلیم، دا خو هغه ورخ هم په دے خبرے باندے بحث شوے وو جی او بالکل مونږه به کوشش کوؤ۔ یو څو ورځے مخکښے هم ښه په وضاحت سره په دے باندے خبره کړے وه چه په دے باندے به زر تر زره د کالج د خلاصولو کوشش کوؤ۔

جناب محمد طارق خان سواتی، سر! اس میں میرا بھی ایک ضمنی سوال ہے۔

جناب سپیکر، آپ سے پہلے محمد ایوب آفریدی صاحب تھے۔ پہلے وہ کریں اور ان کے بعد پھر آپ کریں۔

جناب محمد ایوب خان آفریدی، شکریہ۔ سر! میری گزارش یہ ہے کہ بہت سے حلقوں میں انٹرکالجز نہیں ہیں اور میرے حلقے میں صرف ایک ہائر سیکنڈری ہے تو اب گزارش یہ ہے کہ جتنے بھی اس صوبے میں ہائر سیکنڈری سکولز ہیں' ان میں سائنس کی کلاسوں کا یہ اجراء کر دیں۔ تو ڈسٹرکٹ ہیڈ کوارٹر میں جہاں بڑے کالجز ہیں' وہاں یہ لڑکے اسلئے داخلہ لیں گے کہ وہاں پر سائنس پڑھائی جائے گی۔ جب تک وہاں پر یہ سائنس نہیں پڑھائیں گے تو لوگ کالجوں میں پڑھیں گے۔ اب ایبٹ آباد میں بچیوں کا جو کالج ہے' اس میں چار ہزار بچیاں پڑھ رہی ہیں اور بالکل ڈربوں کی طرح ہیں' نہ ان کے رہنے کی جگہ ہے' نہ پڑھنے کی جگہ ہے۔ تو میری گزارش یہ ہے کہ صوبے میں جتنے بھی ہائر سیکنڈری سکولز ہیں ان میں جلد از جلد سائنس کی کلاسوں کا اجراء کیا جائے اور دوسرا سر' جب پشاور کی بات ہوتی ہے تو میں حاجی عدیل صاحب کا نام ضرور لوں گا۔ یہ پھر کہتے ہیں کہ پشاور سب کا ہے اور سب یہاں پر رہتے ہیں تو جتنے بھی ہمارے Far flung areas کے ڈسٹرکٹس

ہیں، ان کے لئے اگر یہاں پشاور میں پانچ پانچ، دس دس داخلے کی سیٹیں بھی ہوں اور ہمیں یہ حق مل جائے تو اس سے ہمارے ان علاقوں کے بچے بھی مستفید ہوسکیں گے۔

جناب سپیکر، جی باچا صاحب۔

سید منظور حسین : بس ما خو محترم سپیکر صاحب، د منسټر صاحب سره په امدادی توګه خبره کوله چه دا پالیسی موجود ده چه په کوم کالج کښې لکه داخله ورکوی نوهغه د هغه علاقے خلقو ته ورکوی د میرټ په بنیاد باندے او د بهر علاقے خلق چه راځی نو هغوی ته ئے بیا لکه زیات Standard کیښودے دے چه ډیرزیات قابلان وی نو هغوی ته به داخله ملاؤیږی۔ نو دا که فرض کړه په دے کښې دوئ خبره کوی نو دا Policy already موجود ده او دا دغسے کیږی۔

جناب سپیکر، جناب طارق خان۔

جناب محمد طارق خان سواتی : جناب سپیکر صاحب ! سوال یہ ہے جی کہ ایک طرف حکومت یہ کہہ رہی ہے کہ ہم ایجوکیشن پر بہت توجہ دے رہے ہیں اور دوسری طرف یہ حال ہے کہ میرے ضلعے کی بچیاں، جنہوں نے ایف ایس سی کی ہوئی ہے، انہیں ایبٹ آباد میں جو ڈگری کالج ہے، وہاں پر داخلہ نہیں مل رہا ہے۔ ہمارے پاس مانسہرہ میں جو ڈگری کالج ہے اور یہ کالج ایک ضلع کے لئے نہیں ہے بلکہ تین اضلاع کے لئے ہے، بٹگرام کو بھی یہ Accommodate کرتا ہے اور کوہستان کو بھی ، جناب حالت یہ ہے کہ وہ بچیاں جنہوں نے ایف ایس سی کی ہے اور اچھے مارکس لئے ہیں، انہیں داخلے نہیں مل رہے ہیں تو میں وزیر صاحب سے یہ گزارش کروں گا کہ آپ فوری طور پر اس کالج کی تفصیل منگوائیں ۔ اس میں سٹاف بھی کم ہے ، وہاں پر 16 Lecturers کم ہیں، صرف ایک ڈگری کالج ہے اور دوسری طرف ہم دھڑا دھڑ سکول بنا رہے ہیں۔ دوسرا سوال یہ ہے وزیر صاحب سے کہ یہ سکول جو بن چکے ہیں، ان کی SNEs آ چکی ہیں، براہ کرم ان کیلئے سٹاف Sanction کریں اور Appointments جو کرنی ہیں آپ نے ، جو پالیسی آپ نے دینی ہے، آپ دیں۔ دو سال تو ہم نے اسی طرح گزار لئے کہ پالیسی بن رہی ہے اور لوگوں کو بھرتی کریں گے۔ براہ کرم اس پر کوئی توجہ دیں اور اس مسئلے کو حل کریں۔

Mr. Speaker: Honourable Minister, please.

جناب نیک عمل خان: زه یوه خبره کوم۔

جناب سپیکر: یوه مهربانی اوکړئ جی چه هغه ورخ هم ټول Questions پاتے شول۔ ضمنی سوالونه خو یو دوه درے پکار وی چه چا کړے وو نو هغه خو تقریباً Satisfied شو او ورپسے ورپسے بعضے خو ډیره ضروری خبره پکښ اوکړی نو نورهم را روان دی۔ په بل کښ یو کس نیم ضمنی سوالونه کوئ نو د نورو به پوره کیږی، هغوی بیا پاتے شی او ګله نے راځی۔ جی Honourable Minister, please.

وزیر تعلیم، طارق خان صاحب کی جو بات ہے، وہ بالکل درست ہے کہ ڈگری کالجز میں ہمارے واقعی Teachers Short ہیں اور انشا اللّٰه بہت جلد اسی مہینے Advertisments ہوں گی اور ان آسامیوں کو پُر کیا جائے گا تو یہ مسئلہ ختم ہو جائے گا۔ ایوب آفریدی صاحب نے جیسے بات کی کہ ہائر سیکنڈری میں بھی سائنس کی کلاسز شروع کی جائیں تو اس پر ہم غور کر رہے ہیں اور یہ بہت اچھا نکتہ انہوں نے اٹھایا ہے کیونکہ اگر ایک Facility موجو د ہے تو اس کو استعمال کرنا چاہیے اور اس میں اتنی زیادہ Financial implications کی بھی ضرورت نہیں ہے۔ یہ ہم نے Take up کیا ہوا ہے۔

Mr. Speaker: Honourable Abdur Rehman Khan, MPA, to please ask his Question No. 330.

* 330 _ حاجی عبد الرحمان خان، کیا وزیر تعلیم از راہ کرم یہ ارشاد فرمائیں گے کہ ـــ

(ا) سال 1991 تا 1997 تک طلباء و طالبات کے کل کتنے پرائمری سکولوں کو تاحال عملہ مہیا نہیں کیا گیا ہے،

(ب) اگر (ا) کا جواب اثبات میں ہو تو مذکورہ سکولوں کو تاحال سٹاف مہیا نہ کرنے کی وجوہات بتائی جائیں؟

میاں گل اسفندیار امیرزیب (وزیر تعلیم)، (ا) سال 1991 سے لیکر سال 1997 تک جتنے گورنمنٹ پرائمری سکولوں کی عمارتیں باقاعدہ ADPO کے تحت تعمیر کی جا چکی ہیں اور جن کے لئے فنانس ڈیپارٹمنٹ نے پوسٹیں دی ہیں، کی تعداد درج ذیل ہیں،۔

(i) پرائمری ایجوکیشن پراجیکٹ سے پہلے 95-1991 = 1729 اور (ii) پرائمری ایجوکیشن

پراجیکٹ کے قیام کے بعد 97-1995 = 1290 اس طرح کل تعداد 3019۔

(ب) جز (ا) میں ملاحظہ ہو۔

حاجی عبدالرحمان خان: جناب! زه ضمنی سوال پکښې دا کوم چه وزیر صاحب دا زما سوال کتلے دے چه دا جواب ما له څنګه راکړے شوے دے؟ دا سوال ده کتلے دے۔ که ده نه وی کتلے نو دا دے زیاتے کوی او که ده کتلے وی نو دے جواب ته د اوګوری چه ده ما له څه جواب راکړے دے؟ زه څه غواړم او دے ما له څه جواب راکوی؟ زه ورته وایم چه "کیا وزیرتعلیم از راه کرم ارشاد فرمائیں گے کہ سال 97-1991 تک طلباء و طالبات کے کل کتنے پرائمری سکول کو تاحال عملہ مہیا نہیں کیا گیا ہے؟" دے راته څه لیکی؟ دا جواب د دے پخپله اووائی چه دا جواب دورکولو جواب دے؟ تاسو دا تنخواګانے د څه اخلئ؟

وزیرتعلیم، دا جواب اووایه کنه۔

حاجی عبدالرحمان خان، جواب زه وایم درته کنه۔

جناب سپیکر، خپل ضمنی سوال اوکړئ کنه۔

حاجی عبد الرحمان خان: "سال 97-1991 تک جتنے گورنمنٹ پرائمری سکولوں کی عمارتیں باقاعده ADPO کے تحت تعمیر کی جا چکی ہیں اور جن کیلئے فنانس ڈیپارٹمنٹ نے پوسٹیں دی ہیں، کی تعداد درج ذیل ہیں" دا کوم چه 1729 دے، دا څه شے دے؟ 1290 او 3019، دا څه شے دے؟ دا سکولونه دی که دا استاذان؟ که دوئ وائی نو کوم سکولونه چه ما درته ښودلی دی، تا ته پته شته دے چه په کومو سکولونو کښې استاذان نشته دے؟ جناب سپیکر صاحب! اوس هغه زه درته ښایم دلته خو د دوئ نه تپوس کوم چه زه درته څه وایم دا د فارسئ یو شعر وو چه "ما چه می ګویم او تمبورهٔ من چی می ګویه"، زه ورته څه وایم او دوئ څه وائی۔ اوس سکولونه زمونږ د 1991 نه بند پراته دی۔ جناب! عمله نشته، سټاف پکښې تقریباً ------------

جناب عبدالسبحان خان (وزیر اطلاعات)، سپیکر صاحب! د خان نه دا لږ د، دوئ خو ډیر لوئے عالمان دی چه دا "من چه می ګوئند او تمبوره من چه می سراید"۔

حاجی عبدالرحمان خان: او او۔

وزیر اطلاعات: داسے نه ده جی؟

حاجی عبدالرحمان خان: او او، دا داسے ده۔ دا دے د هر فن مولا دے خکه چه ده له پکار داده چه وزیر اعلیٰ هم دے کړی۔

ملک نقیب الله خان (وزیر فزیکل پلاننگ اینڈ ہاؤسنگ): جناب سپیکر صاحب! د دے معنیٰ خو د اوکړی مونږ خو پرے هڅو له پوهه نه شو۔ دا خان که د دے معنیٰ اوکړی په پښتو کښی۔ دوئ خو جی سره ټهیک کړو، فارسی ټکی نے ټهیک کړو او ----------

حاجی عبدالرحمان خان: ستا نمبر هم راخی، تا سره به هم گورم ----- (قہقہے)

وزیر ہاؤسنگ و فزیکل پلاننگ: او بل جی دویمه خبره دا ده ---(قہقہہ)

حاجی عبدالرحمان خان: ته هم غاصب یے، تا هم غصب کړے دے، هغه به زه تا ته وایمه، خیر دے۔ د دے معنیٰ دا ده چه زه څه وایمه، دا یو شاعر وو، هغه سرُ اړولو چه هغه به څه ونیل، هغه سُر به هغسے نه اوریدو نو زما خکه د وزیر صاحب په خدمت کښی عرض دے چه ما سُر اړولے دے چه بند سکولونه د 1991 نه ما ته اوښائی۔ وزیر صاحب ما ته تعداد ښائی۔ زه ورته ښایم، وزیر صاحب د ما سره لاړ شی چه په 1991 کښی د سکولونو افتتاح شوے ده-----

جناب سپیکر: یره زما خیال دے، لاړ شئ ورسره کنه، څه داسے خبره خو نه ده، خبره ښه هم ده کنه -------- (قہقہہ)

وزیر تعلیم: دوئ که ضمنی سوال اوکړی -----------

جناب سپیکر: دا خبره د ټولو هم ده، لاړ شئ د ده د پاره۔ ورشئ ورسره، اوگورئ ورسره چه هغه ئې درته اوښائی۔

حاجی عبدالرحمان خان: هں۔

حاجی محمد عدیل: جناب سپیکر! ایک وزیر ہیں بیچارے اور ہر ایک ممبر کہتا ہے کہ جی ہمارے ساتھ چلیں، تو یہ کہاں کہاں اور کس کس کے ساتھ جائیں گے اور باقی کابینہ بالکل ٹھس ہے۔ (قہقہے)

وزیر فزیکل پلاننگ اینڈ ہاؤسنگ: معاف کیجئے' یہ ان کا میدان ہے۔ ہمارے ساتھ ہر کوئی جانا چاہتا ہے۔ (قہقہہ)

ارباب محمد ایوب جان: جناب سپیکر صاحب ! تاسو خو ارشاد اوفرمانیلو چه منسټر صاحب د لاړ شي او مطمئن د کړی عبدالرحمان خان، خو دا ډیره ګرانه خبره ده عبدالرحمان خان مطمئن کول جی۔ دا به څنګه کیږی؟ (قہقہے)

جناب سپیکر: ما د "مطمئن" لفظ نه دے ونیلے ایوب جان خان، ما د "مطمئن" لفظ نه دے ونیلے، ما ونیل ورسره دلاړشی وزیر صاحب جی۔ (قہقہہ)

جناب فرید خان طوفان: جناب سپیکر صاحب! اکرم خان خو ئے بیګا مطمئن کړے دے، دے د هم (قہقہہ) --------

جناب سپیکر: جی منسټر صاحب، آنریبل منسټر، پلیز۔

وزیر تعلیم: دا د حاجی صاحب خبره څه حده پورے ټهیک هم ده۔ دوئ سوال دا کړے دے چه د 1991 نه 1997 پورے څومره داسے پرائمری سکولونه دی چه هغے ته سټاف نه دے مهیا شوے؟ جواب ئے دا ورکړے دے، مقصد د جواب دا دے چه کومو سکولونو ته اوسه پورے Financial sanction ملاو شوے دے، هغو ته سټاف فراهم شوے دے خو د دوئ هغه سوال اصل کښې Between the lines چه کومه خبره ده، هغه یو څو سکولونه دی چه ثابت پراونس کښې 47 Males and 35 Females سکولونه دی، چه کوم شاید غالباً ستاسو په حلقے کښې هم دی، دا نان اے ډی پی سکولز دی۔ نان اے ډی پی سکولز کښې اوسه پورے څه عجیبه شانتے طریقه روانه وه چه فنانس ډیپارټمنټ به د سره هغوی ته سټاف Sanction کوؤ نه۔ داسے د حاجی صاحب په حلقے کښې زما په خیال کښې درے سکولونه دی نان اے ډی پی چه کوم تیار دی۔ د دوئ خبره صحیح ده خو سټاف هغے ته Sanction نه دے۔ مونږه یوه میاشت مخکښې دا د فنانس سره Take up کړے ده چه که بالفرض اے ډی پی سکیم وی یا نان اے ډی پی سکیم وی، پیسه خو د دے حکومت پاکستان ده نو Why should there be hindrance in sanctioning staff to it? نو هغه مونږه Take up کړے ده او انشاء الله ډیر زر د دے دا کوم Male چه دی او 35 Female چه دی، د هغے بندوبست به اوکړو۔

حاجی عبدالرحمان خان: سپیکر صاحب ! سرے ونیلے نه شی خو داسے چل به

اوکړو چه دا نیک عمل خان به پکښې ثالث کړو (قہقہے) دا دواړه د یو ایجنسئ دی (قہقہے) نو دے به ثالث کړو۔ اوس زه عمله غواړمه، اوس تاسو سوچ اوکړئ، د مذاق نه بهر خبره ده چه په 1991 کښې سکول جوړ دے، عمله ئے نشته۔ زه غواړم عمله، عمله نشته، سکول بند پروت دے، څوکیدار نشته، د کهړکو به ئے څه حالت وی؟ څه د هغه ماشومانو به څه حالت وی چه پینځه کاله یو سکول بند پروت وی نو دا د افسوس خبره ده او که نه ده؟ تاسو چه دا سکول جوړولو نو ولے مو جوړولو؟

جناب حبیب اللہ خان کنڈی (وزیرصنعت): پوائنٹ آف آرڈر، سر۔ زما خیال دے، دے پوهه نه شو، انګریزئ کښې ئے جواب ورکړلو والی صاحب، خو دے پوهه نه شو۔

حاجی عبدالرحمان خان: نه زه یو ستا په خبره نه پوهیږم، نور باندے پوهیږمه۔ (قہقہہ) یَو ستا په خبره نه پوهیږم۔ (تالیاں) قیصه دا نه ده۔

جناب محمد اورنگزیب خان: میری تجویز یہ ہے کہ چونکہ یہ سوال بڑا اہم ہے اور تمام ممبران صاحبان کے حلقوں میں یہی حالت ہے تو اگر اس سوال کو ڈیفر کر دیا جائے اور وزیر صاحب صحیح جواب لیکر کل پرسوں یا ترسوں آ جائیں کہ کتنے سکولز کس کس کے ضلعے میں بند ہیں؟ سب پتہ چل جائے گا جی۔

جناب سپیکر: نه جی یو خبره تاسو ته اورنګزیب خان اوکړم چه عبدالرحمان خان تر څو پورے چه رومبنئ خبره کړے وه، هغه بالکل ټهیک وه چه سوال د هغوی یو دے او جواب ئے ورله بالکل بل شانتے ورکړے دے۔ This is a fact, there is no doubt دا خو اوس په هغه Indirect way کښې منسټر صاحب د هغے نه هغه مطلب اخلی خو بهرکیف منسټر صاحب هم تاسو ته په هغے باندے یو واضحه پالیسی اوښودله چه څومره په نان ډیویلپمنټل نه سکولونه جوړ شوی دی هغه هم داسے بند پراته دی او په صوبه کښې ډیر زیات دی۔ وانی چه مونږ فنانس سره Take up کړے ده نو Take up کول صرف دومره به زه منسټر صاحب ته دا اووایمه چه Take up کولو نه څه نه جوړیږی، دا Pursue کړئ And they should give time. یا خو ضرورت نه

Rightly pointed و چه دا دومره پیسے پرے لگیدلے دی لکه څنګه چه out by the honourable Ministe چه پیسے خو پرے د ګورنمنټ لګیدلے ی، خواه د یو نه لګیدلے دی، د ډیویلپمنټل نه لګیدلے دی که د نان یویلپمنټل نه لګیدلے دی نو چه پیسه پرے لګیدلے ده، د خلقو آسره جوړه شوے ده چه سکول راغلے دے او بیا پکښی استاذ نه وی نو بیا د سکول د Building د جوړولو خو هیڅ ضرورت نشته۔ بیا خو پکار دا ده چه داسے سکولونه تاسو نیلام کړئ۔ دا خو ډیر غلط کار دے۔

<u>جناب محمد قیموس خان</u>: جناب سپیکر! ----------

<u>جناب محمد ایوب خان آفریدی</u>: سر! منسٹر صاحب سے پہلے ہم ایک بات پوچھنا -------

<u>وزیر تعلیم</u>: زه د دے خبرے لږ وضاحت اوکړمه جی ---------

<u>جناب محمد قیموس خان</u>، جناب سپیکر! زه پرے یوه خبره --------

<u>جناب محمد ایوب خان آفریدی</u>: سر! پہلے ہم بات کر لیں تو پھر منسٹر صاحب اکھٹا جواب دیدیں۔ سر! یہ سب حلقوں میں ہے اور میرے حلقے میں بھی سات سکولز ایسے ہیں۔ سر! عجیب بات یہ ہے کہ ------------

<u>جناب سپیکر</u>: ګوری کنه جی د دے تولو یوه خبره شوه کنه جی۔

<u>جناب محمد ایوب خان آفریدی</u>: سر! میں یہ عرض کرتا ہوں کہ عجیب بات یہ ہے کہ ڈیویلپمنٹل سائڈ پر تو فنانس والے پوسٹیں دیتے ہیں حالانکہ نان ڈیویلپمنٹل سائڈ پر ان کا خرچہ بھی کم ہوتا ہے؛ بلڈنگز بھی تیار ہیں تو On behalf of Finance Minister کوئی بھی یہاں جواب دیدیں۔ ایجوکیشن منسٹر صاحب نے تو بات کی ہے کہ فنانس منسٹر سے Take up کیا ہے، تو یہاں سے کوئی منسٹر یہ جواب دیدیں Finance کے Behalf پر کہ کب وہ ان کی پوسٹیں ریلیز کریں گے؟ اس طرح کی کوشش سے تو پتہ نہیں چلتا کہ کب تک ہو گا؟

<u>جناب سپیکر</u>: یہ بھی منسٹر ہیں جی، He himsilf is a Minister, وہ سب کی ایک ہی بات کرتے ہیں۔

<u>وزیر تعلیم</u>، جناب سپیکر صاحب! اس پر ہم نے فنانس کے ساتھ میٹنگ بھی کی ہے اور وہ In principle اس پر Agree بھی ہو گئے ہیں انشاء اللہ بہت جلد یہ سٹاف

Provide کر دیا جائے گا۔

جناب احمد حسن خان: جناب سپیکر! په شروع کښې که ستاسو یاد وی نو منسټر صاحب محترم چه کله نه اول راغے نو ده به وئیل چه زه ډیر نوے راغلم، مونږ یوه پالیسی جوړوو او د دے پالیسئ د جوړیدو نه پس به د دے ټولو مسائلو حل ډیر زر راوخی۔ زما په خیال هغه پالیسی جوړه شوے هم ده خو چه د هغے څه نتیجه ده، مونږ پرے نه یو پوهه۔ صرف دومره عرض کوم، دا جواب دورکړی۔

Mr. Speaker: Honourable Najmuddin Khan, MPA, to please ask his Question No. 348.

* 348 _ جناب نجم الدین: کیا وزیر تعلیم از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ۔

(ا) ضلع دیر بالا میں پرائمری سکولوں (مردانہ و زنانہ) سے کل کتنے اساتذہ برخاست کئے گئے ہیں؛

(ب) مذکورہ اساتذہ کی برخاستگی کی وجہ سے کل کتنے سکولز خالی پڑے ہیں؛

(ج) آیا حکومت مذکورہ بند سکولوں کیلئے نئے اساتذہ کی تقرری کا ارادہ رکھتی ہے تاکہ بچوں کی تدریس دوبارہ شروع کی جاسکے؟

جناب اسفندیار خان امیرزیب(وزیر تعلیم): (ا) مردانہ سکولوں سے ایک سو بیس اور زنانہ سے اٹھارہ، کل ایک سو اڑتیس اساتذہ برخاست کئے گئے تھے۔

(ب) وقتی طور پر مردانہ پندرہ اور زنانہ کے پانچ، کل بیس سکول بند ہوئے ہیں جن کو دوبارہ کھولنے کیلئے نزدیکی سکولوں سے بندوبست کیا گیا تھا۔

(ج) جی ہاں، تمام خالی آسامیاں غلط بھرتی ہونے والے اساتذہ کی سروس ختم ہونے کی وجہ سے خالی ہوئی تھیں جن کو میرٹ کی بنیاد پر پُر کر لیا گیا ہے۔

جناب نجم الدین: په دے کښې تاسو دے (ب) ته چه اوګورئ، واتی چه پندره او پانچ، بیس سکولونه بند شوی وو او د هغے خواوشا نه مونږ د سکولونو بندوبست کوو۔ زه ستاسو په نوټس کښې دا راولم او منسټر صاحب ته خصوصاً دا عرض کوم چه نن هم سحر ما له یو کس راغلے وو او وئیل ئے چه هلته په شیرینګل کښې د جینکو یو سکول دے او هغے ته جرندے پرتے

دی۔ زما عرض دا دے چه دوئ تر اوسه پورے دوه، درے کاله اوشو او په دے دریو کالو کښ روزانه دا وائی چه مونږ دے سکولونو له سټاف ورکوو او چه کوم سټاف نے ورکړے دے، سینکشن راغلی دی په هغے کښ تر اوسه پورے د سی ټی انټرویو او نه شوه، Appointment او نه شو۔ ایس ای ټی بانډے په دے اسمبلئ کښ شل خله بحث اوشو۔ په یو یو سکول کښ تقریباً بیس کسانو سټاف دے، په هغے کښ پینځه کسانو سټاف شتے او نور ټول سکولونه بند دی۔ نو جی دوئ خو دا تعلیم دے حد ته راورسوو، مونږ وایو چه منسټر نوجوان دے او انشاء اللّٰه تعالیٰ دے به ډیر ښه کار اوکړی لیکن تر اوسه پورے هغه سکولونه بند دی، د هلکانو تباهی اوشوه۔ مونږ دوئ ته دا درخواست کوو چه دے د ما ته صرف دا اوښائی چه زما په حلقه کښ د سی ټی، ډی ایم او پی ټی سی څو پوسټونه خالی دی؟ د دے خبرے د دوئ هم Clear cut وضاحت اوکړی چه څو پوسټونه دی او ما د مطمئن کړی۔

وزیر تعلیم، جناب سپیکر صاحب! چونکه دا بیا د اکتوبر 1997 سوال دے او دیارلس میاشتے زوړ دوئ دا سوال کړے وو۔ دا خلق Terminate شوی وو، بیا په هغے بانډے نوے بهرتیانے شوے وے۔ واقعی چه پێنځلس (Male) او پێنځلس (Female) سکولونه خالی وو خو هغه خائے کښ Improvisation بانډے د یو خائے نه بل خائے سټاف راوستل او هغه نے فنکشنل کړے وو او په دے کښ څه شک نشته چه ډیرے زیاتے آسامیانے په ډیر ډسټرکټ کښ خالی پرتے دی۔ Off hand خو زه تاسو ته Exact figures نه شم درکولے چه دے ډسټرکټ کښ دے وخت کښ څومره آسامیانے خالی دی خو ډیر زر دا انټرویو کیږی او انشاء اللّٰه مونږ کوشش دا کوو چه دا نوی چه اوس کوم خلق بهرتی کیږی، دا Hard area ته اول راشی، نو په دے وجه بانډے چترال کښ، کوهستان کښ، بټګرام کښ، دیر کښ چه دا خلق بهرتی شی بیا کوشش کوی Settled area ته د ټرانسفر، د دے په نتیجه کښ دغه خایونو کښ اکثر ډیرے خالی آسامیانے وی نو انشاء اللّٰه مونږ چه اوس دا کومے نوے بهرتیانے کوو نو دا به مونږ Mandatory کوو چه دا کوم نوی کسان بهرتی شی نو دا هم دغے Hard areas ته یو خاص Specific time له لاړ شی چه کم از کم دغه

سکولونه فنکشنل وی۔

جناب نجم الدین: سر! زما عرض دے چه منسٹر صاحب پخپله په دے دا خبره کوی چه کوم کسان مونږ هلته بهرتی کړو نو هغه بیا دلته Settled area ته، هلته جناب استاذان نشته دے۔ هلته B.Ed او C.T استاذان نشته دے، هغه د اولګوی کنه۔ Hard area ده، غرنیزه علاقه ده او واوره پرے کیږی هلته جناب یو استاذ هم نه خی۔ زه مسنټر صاحب ته دا وایمه چه دوئ د نن Checking اوکړی، په یو سکول کښ یو هیډ ماسټر نشته دے۔ په یو سکول کښ هم یو SET استاذ نشته دے۔ دوئ د ما ته دا اووانی چه درے کاله د دے هلکانو دا عمر خراب شو، د دے دوئ څه جواب ورکولے شی؟ دوئ د هغے څه بندوبست کولے شی؟ چه دوئ وائی چه زه نن کوم او سبا کوم، د دوئ نه مخکښ هم مسنټران صاحبان لګیا وو او وئیل به ئے چه نن کوم او سبا کوم، په دے باندے لګیا دی۔ مونږ دا عرض کوو چه د دے مسئلے د مستقل حل اوکوری او په درے څلور ورځو کښ د ئے اوکوری۔

جناب سپیکر: جناب اورنگزیب خان!

جناب سپیکر : جناب اورنگزیب خان !

جناب محمد اورنگزیب خان: جناب سپیکر صاحب! میرا خیال ہے کہ منسٹر صاحب نے جواب صحیح طور سے پڑھا نہیں ہے۔ اپنی طرف سے بیان دیدیتے ہیں یا پالیسی کا ذکر کر دیتے ہیں۔ جناب! اب یہ کہہ رہے تھے کہ ہم نئے انٹرویوز کر رہے ہیں اور جو نئے Appointees ہوں گے، ان کو ہم وہاں پر بھیج دیں گے۔ (ج) کے جواب میں یہ خود کہہ رہے ہیں کہ "تمام خالی آسامیاں غلط بھرتی ہونے والے اساتذہ کی سروس ختم ہونے کی وجہ سے خالی ہوئی تھیں جن کو میرٹ کی بنیاد پر پُر کر لیا گیا ہے" اور یہ کہہ رہے ہیں کہ ہم پھر بھیج دیں گے۔ یہ جواب پڑھیں اور غلط Statement اس ہاؤس میں نہ دیں اور کم از کم تیار ہو کر آئیں۔

وزیر تعلیم: جناب سپیکر!-------------

جناب سپیکر: یو منټ جی، ایوب جان خان!

ارباب محمد ایوب جان: جناب سپیکر صاحب! ډیره زیاته مهربانی۔ جناب سپیکر

صاحب! څنګه نجم الدین خان چه اوونیل چه Backward area کښې او برفانی علاقه کښې استاذان نه وی او زمونږ Qualified او Educated خلق دی هلته۔ جناب سپیکر صاحب! ستاسو نوټس کښې زه دا یوه خبره راوستل غوارم چه دغه شان پرابلم هیلتھ ډیپارټمنټ کښې هم شته دے او لږ ډیر هغه مونږ Standing Committee کښې Solve کړو، خو جناب سپیکر صاحب، هغه هیلتھ ډیپارټمنټ دا کړے دی چه هغه ډاکټرانو ته ئے چه کوم Backward areas ته ځی نو هغوی ته ئے څه Incentives ورکړی دی چه تاسو به خواه مخواه بی ایچ یو یا ډسټرکټ هیډ کوارټر هسپتال ته ځئ خواه که هغه کوهستان وی، که دیر وی، که باجوړ وی، که بونیر وی، که بټګرام وی او یا چترال وی نو دلته به چه کوم ډاکټر ځی نو هغوی ته Incentives ورکړے شوی دی یعنی تقریباً تین هزار روپئ، چه په هغے کښې لیډی ډاکټر ته ساړهے تین هزار یا داسے Incentives ئے ورکړل او د هغے په وجه باندے جناب سپیکر صاحب، هغه مسئله لږه ډیره حل شوه۔ اوس زه ستاسو په وساطت آنربیل منسټر فار ایجوکیشن ته دا وایمه چه مسئله سیریس ده۔ Janab Speaker Sahib, you are presiding this House. او ستاسو په نوټس کښې به هم دا خبره وی چه هیلتھ ډیپارټمنټ کښې As well as ایجوکیشن ډیپارټمنټ کښې دا پرابلم شته دے نو دا تاسو په دے لیول واخلئ او هلته څه Incentives ورکړئ، لوکل خلق واخلئ نو هغه سکولونه او کالجونه به اوچلیږی۔

<u>جناب سپیکر</u>: آنریبل منسٹر، پلیز۔

<u>وزیر تعلیم</u>: جناب سپیکر صاحب! کله چه ----------

<u>جناب سپیکر</u>: هسے دا جواب تاسو لږ اوګورئ۔ دا جواب چه کوم دے نو دا تاسو لږ اوګورئ۔

<u>وزیر تعلیم</u>: جناب! زه د دے لږ وضاحت کوم که تاسو ما ته موقع راکړه۔ څنګه چه ما اوونیل جناب، چه دا سوال چه دے، دا تقریباً دیارلس میاشتے زوړدے نو کوم وخت کښې چه دا سوال شوے وو، د هغه وخت دا خبره

کیږی او دوه Terminations شوی دی، یو Termination کله چه په مارچ 1997 کښې شوے وو، د هغے په نتیجه کښې چه کومے آسامیانے خالی شوے وے، هغه په جون 1997 کښې ډک کړے شوے خو بیا ما تاسو ته دا عرض اوکړو چه لکه څه رنګه ما په سر کښې کومه خبره اوکړه، دا تعیناتی اوشی او د هغے نه پس بیا دوئ د ټرانسفرو کوشش شروع کړی او دغه Far flunged areas کښې بیا دغه ځایونه خالی شی۔ نو دا د هغے نه پس چه دی، اوس دیارلس میاشتے نورے تیرے شوے دی نو زه اوس د دے خبرے اعتراف کومه چه اوس بیا .Situation has come back to square one چه اوس بیا هغه ځایونه خالی شوی دی بیا د هغے نه پس هم څه بهرتیانے شوے وے په اپریل 98 کښې او د هغے په نتیجه کښې اوس څه سیټونه خالی شوی وو خو په هغے کښې هم څه بهرتیانے داسے وے چه هغه صحیح نه وے ځکه چه د جام شورو نه او علامه اقبال اوپن یونیورسټی نه د دوئ د دے Training Certificate څه یو داسے طریقه شروع شوے ده چه دوئ یو جعلی Certificate راوړی او په هغے Conditionally بهرتی اوشی۔ بیا د هغے هغه Verification او نه شی نو بیا هغه مزید پنځوس کسان هم Terminate شوی وو نو د دیارلس میاشتو نه تر اوسه پورے چه کومے خبرے په هغے کښې شوے دی نو دے سره زه نه غواړمه چه تاسو Confuse کړم خو بهرحال دا څنګه چه ارباب صاحب خبره اوکړه، د کوم خائے پورے چه پرائمری سکول تعلق دے نو جواب ئے هم دا دے چه Localized recruitment څو پورے نه وی شوے نو دا مسئله نه شی حل کیدے او انشاء الله په دے نوی پالیسئ کښې زمونږه طریقه چه ده، هغه زیاته د Localized recruitment طرف ته ده او چه دا Localized recruitment اوشی نو زیات امید دے چه دغه سکولونه به ډک پاتے شی۔

جناب نجم الدین، سر! او د مډل او هائی متعلق د ما ته جواب راکړی، SET اوس د دے ځائے هلته اولګیدل، اوس زمونږ د دیر والا او د دے پیښور د سړی خو مقابله نه شی کیدے۔ دلته خو کالج شته، یونیورسټی ورته شته، هلته زما بی ایډ پاس دی هغه د هلته اولګوی لکه ډاکټران، چه دے ګورنمنټ

پالیسی کړے دہ، د دیر لوکل ډاکټرانو لہ نے Priority ورکړے دہ چہ پہ دیر کښں نے اولګوئ خکہ بیا بدلی نہ غواړی، دغہ شان پی ټی سی او هلتہ لوکل سی ټی استاذان جی، دوئ ولے د دے ځائے نہ، د پشاور نہ او د مردان نہ او د دے ځایونو نہ جی نو د دوئ سرہ خو مقابلہ نہ شو کولے، زما دا عرض دے جی کہ دا سکولونہ دوئ چلوی نو هلتہ بی ایډ پاس شتہ، نورکسان شتہ دے، مونږ د د ټول صوبہ سرحد پہ میرټ کښں نہ اچوی، مونږہ د غرنیزو علاقو سرہ تعلق لرو او د هغے پہ وجہ باندے دوئ د د هغے ځائے لوکل اولګوی۔

وزیر تعلیم: جناب سپیکر صاحب! چونکہ دا سوال د پرائمرئ وو نو خکہ ما صرف د پی ټی سی جواب ورکړو خو ترکوم ځائے پورے د مډل تعلق دے، نو .CT is a district cadre post نو هغہ بہ صرف د ډسټرکټ پہ سطح باندے بهرتیانے کیږی۔ SET چہ دے نو د هغے پہ Zoning system باندے بهرتیانے کیږی۔ نو د پیښور سرے اوس پہ دیر کښں نہ شی لګیدے، کہ ماضی کښں لګیدلے وی نو پہ ماضی کښں بہ بل شان پالیسانے وے۔ آئندہ چہ دا Recruitments کیږی نو هغہ بہ پہ دے طریقہ وی۔

Mr. Speaker: Honourable Humayun Saifullah Khan, MPA, to please ask his Question No. 369.

* 369 _ جناب ہمایوں سیف اللہ خان: کیا وزیر تعلیم از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ ـــــ

(ا) آیا یہ درست ہے کہ حکومت نے محکمۂ تعلیم میں یکم ستمبر 1997 سے تبادلوں پر پابندی لگائی ہے؛

(ب) اگر (الف) کا جواب اثبات میں ہو تو تفصیل فراہم کی جائے:

i_ ضلع لکی مروت میں یکم مارچ 1997 سے یکم ستمبر تک کل کتنے زنانہ و مردانہ اساتذہ کے تبادلے کئے گئے ہیں اور کتنے اساتذہ کو ضلع سے باہر تبدیل کیا گیا ہے؛

ii_ ضلع سوات میں 30 اور 31 اگست 1997 کو کتنے مردانہ و زنانہ اساتذہ کو پرائمری سکولوں سے تبدیل کیا گیا، تفصیل فراہم کی جائے؟

میاں گل اسفندیار امیرزیب(وزیر تعلیم): (ا) درست ہے۔
(ب) تبدیل شدہ اساتذہ کی تعداد حسب ذیل ہے،

نام کیڈر	مردانہ	زنانہ	ضلع سے باہر
کالجز	6	--	4
سکولز	230	17	39
ٹیکنیکل	—	—	—
پرائمری	32	34	—

(ii) پرائمری سطح پر ضلع سوات میں تبدیل شدہ اساتذہ کی تعداد مندرجہ ذیل ہے

مردانہ	23
زنانہ	23
کل	46

جناب ہمایوں سیف اللہ خان: جناب! مونږه د دے Young Minister نه ډیر خوشحاله یو جی، Thank you very much, جی۔

جناب سلیم سیف اللہ خان: جناب سپیکر! زما صرف یو گزارش دے۔ همایون خان خو اوفرمانیل او نوجوان وزیر اسفندیار امیرزیب خان ډیر ښه کار کوی، یو خو د پالیسئ متعلق زما یو تجویز دے چه وزیر صاحب مخکښې هم فرمانیلی وو چه پالیسی زما په خیال کښې جوړه شوه یا جوړیږی، دا پالیسیانے څنګه جوړیږی؟ بس دا زاړه استاذان مقامی او محکمے والا دوئ یو ځائے کړی او یو پالیسی راوړی - د امریکے غوندے ملک کښې که چرته تاسو خبر یئ چه د هغے نه لوئے بهتر تعلیم زما په خیال په دنیا کښې چرته نشته، هغوی هم دا Commissions, Task Forces په دے ایجوکیشن باندے همیشه جوړوی او په هغے کښې مختلف مکتبه فکر خلق یو ځائے کړی او هغوی بیا یو جامع منصوبه راولی۔ زمونږه په دے صوبے که د تعلیم حالاتو ته اوګورئ، لکه چرته سکولونه د لسو کالو نه جوړ دی، زما په حلقے کښې هم هغه زاړه جوړ دی، نوے جوړیږی او په زرو کښې استاذان نشته دے یا تبادلو کښې لګیا دی۔ اوس زما په حلقے سکولونه هم بند دی او ماسټران نشته خو دا چه همایون خان سوال کړے دے 43 Teachers were sent out to the

district, هغه خو خیر اوس وزیر صاحب مهربانی اوکړه، څه پکښې واپس راغلل خو په یو ضلع کښې مقامی استاذان شته، هلته سکولونه بند دی او هغه څه په سیاسی بنیادونو یا په بل څه وجه هغه نورو ضلعو ته ځی- نو په دے باندے زما دا ګزارش دے چه پالیسیانے خو جوړے شی خو صرف دا ده چه د خپلے محکمے نه پوښتنه اوکړئ ۰ پکار دا دی چه Should be a broad based Commission چه هغه د یو روغه پالیسی جوړه کړی- شکریه جی-

جناب سلیم خان ایډوکیټ. زما جی د همایون په دے سوال کښې یو سپلیمنټری کونسچن دے چونکه دا ټرانسفرز سره Related question دے، د ټیچرز ټرانسفرز جی، زمونږه په صوابئ کښې، زه دا یو سوال کومه چه دا Vacant posts چه کوم دی، په دے باندے Adjustment چه کیږی، دا د لوکل ایم پی اے په Recommendation باندے کیږی که نه کیږی؟ او دا سوال ځکه کومه جی چه په صوابی کښې مونږه دوه ممبران حزب اختلاف سره تعلق لرو، زه او شعیب خان، هلته داسے وه چه New سکولونه راغلی وو جی، څلور زما په حلقه کښې او څلور د شعیب خان، داسے د شیرزمان خان او د حاجی صاحب، په هغے کښې چه کوم Adjustment اوشو نو هغه د هغوی په Recommendations اوشو مونږه چه کوم Proposals ورکړل نو زمونږه هغه Proposals ئے ښکته اوغرزول او هغه ډیپارټمنټ پخپله باندے اوکړل او زما د معلوماتو مطابق، زه بیا ډائریکټر پرائمری ایجوکیشن له هم لاړمه، منسټرصاحب ته مے هم خبره اوکړله خو تر اوسه پورے چه هغه ټرانسفرز چه هغو ی پخپله کړی وو، هغه ئے نه دی کینسل کړی او زمونږه پروپوزل ئے نه دے اغستے- نو زه دا تپوس کومه چه دا د لوکل ایم پی اے په Recommendation کیږی او که نه کیږی؟

وزیر تعلیم: جناب سپیکر صاحب! سلیم خان ډیره ښه خبره اوکړله جی - ما همیشه دلته په هاؤس کښې چه خبره کړے ده نو دا مے وئیلی دی چه پالیسیانے مونږه ډیرے زیاتے جوړے کړی دی خو اصل مقصد د پالیسئ هله وی چه د هغے Implementation اوشی - تر کوم ځائے پورے چه ، یو خو دا پالیسی لفظ داسے دے چه تاسو وایئ چه نوے پالیسی راروانه ده نو په ذهن کښې دا

راشی چه بالکل څه نوے شے راروان دے۔ داسے خبره نه ده جی۔ زمونږه یو کال هاشم خان صاحب وزیر وو او دوئ چه په کومے طریقے باندے ایجوکیشن ډیپارټمنټ کښ کار کړے وو نو هغه واقعی ډیر زیات ښه کار وو نو Basically هغه Ground work چه دے، هغه د هاشم خان چه کومه Merit based policy وه ، Posting/transfers policy هم هغه وه خو ورله صرف Final finishing touches ورکوو او په هغے کښ څه د Procedure rules کښ Amendments پکار دی څکه پرے لږ وخت لږی ۔ انشاء الله ډیر زر به دا بهر ته ، مونږه خپل کار Finalize کړے دے۔ دا صرف د Posting, transfers, recruitments متعلق ده۔ نور چه کوم Modalities دی، د هغے په باره کښ مونږ یو ټاسک فورس جوړ کړے دے چه په هغے کښ ښه Learned خلق دی او هر ځائے نه مو پکښ خلق اغستے دی او تقریباً څوارلس پنځلس کسان دی پکښ ډیر قابلان او دا نور Modalities چه دی، نو په هغے ټاسک فورس کښ مونږه Thrash out کوو۔ د سلیم خان ایډوکیټ صاحب چه کوم ځائے پورے خبره ده نو According to the rules of business د ایم پی اے خو په پوسټنګ ټرانسفرز کښ As such داسے څه کار نشته دے۔ We will strict to the policy او د پالیسی په تحت دا دی چه خالی دا لږ ډیر فرق چه مونږه راوستے دے، زړه پالیسی دا وه چه اګست او ستمبر کښ به ټرانسفرز کیږی د هغے نه علاوه به نه کیږی، نو زما سوال دا وو چه بالفرض د اګست نه پس، د ستمبر نه پس په اکتوبر کښ یو آسامی خالی شی نو هغه به د مارچ پورے خالی پرته وی؟ نو مونږ پکښ دغه فرق راوستلو چه نه خالی ځایونه پکار دی چه ډک شی او دا چه Existing کوم ټیچران دی که دوئ Far flunged areas کښ دی، دوئ د نزدے راشی۔ کوم چه نوے بهرتی کیږی نو پکار ده چه اول چه د هغوی تعیناتی کیږی، هغه به Far flunged areas ته لاړ شی۔ نو داسے دا د میرټ مطابق کیږی او بالکل که د ایم پی اے، ایم این اے یو خبره وی، سفارش وی ، هغه Public representatives دی And if it is in line with policy, it will be honoured

جناب فرید خان طوفان: جناب سپیکر صاحب! یو وضاحت ضروری څکه دے

چه منسټر صاحب دلته کښ وائی چه د ایم پی ایز د ټرانسفرز سره کار نشته دے او ټهیک ده، د ټرانسفر پوسټنګ پالیسی لاندے ټهیک خبره ده - مونږه دا وا یُو چه دوئ خلقو ته دا وائی چه لاړ شه د ایم پی اے نه لیکل راوړه ، چه دا وضاحت او شی چه د اپوزیشن د ایم پی اے لیکل چه کوم دے د هغے به هیڅ قیمت هیڅ اهمیت به نه وی او مونږ به ورته جی نه لیکو ورته خو چه دوئ یو طرف ته خلقو ته وائی چه تاسو ورشئ ایم پی اے پسے او بل طرف ته وائی چه د ایم پی اے سره ئے کار نشته دے، خلق مونږ پسے بلوه کوی او زمونږ په خلے باندے کار نه کوی- سوال دا دے چه په صوابئ کښ دے دا اوښائی چه دا دوه ایم پی ایز چه دی د هغوی په خلے به کارکیږی او د دے نورو په خلے به کار نه کیږی نو مونږ ته هیڅ اعتراض نشته- مونږ په اپوزیشن کښ یو، مونږ ته منظوره ده خو چه Categorically دا خبره په اخبارکښ راشی چه خلق مونږ پسے نه راځی ځکه چه دوئ خلقو ته وائی چه منسټر له څوک ورشی نو دوئ ورته وائی ورشه ایم پی اے پسے، ما ته د اولیکی او که مونږه چه ایس ډی او ته اولیکو، ډائریکټر ته اولیکو نو منسټر صاحب په دفتر کښ ورته وائی چه ستا ایم پی اے خو ما ته په لیکلو باندے شرمیږی، ما ته ولے نه لیکی، ورشه چه ما ته اولیکی- زه جی دا خبره دلته کښ په دے هاؤس کښ کومه، په ایمانداری سره ئے کومه، په رشتیا ئے کومه چه دے د اوکړی تردید د دے خبرے- دے ورغلے دے کرک کښ هر استاذ ته دے وائی چه ستا ممبر ما ته لیکی نه او زه به ئے د دوئ په خله کومه او په حقیقت کښ نه کوی نو دا ولے؟ دا یوه طریقه ده؟ منسټر صاحب ډیر د اصولو خبره کوی، ډیره د پالیسو خبره کوی، ډیر تاریخ لرونکے سړے دے، دے د دا اووائی، په رشتیا د اووائی چه زمونږ په خلے باندے به ئے نه کوی نو مونږ ته هیڅ اعتراض نشته-

<u>جناب محمد اورنگزیب خان:</u> جناب سپیکر صاحب! اس کی ایک مثال میں بھی دینا چاہتا ہوں- میں پہلی دفعہ وزیر صاحب کے پاس کام کے سلسلے میں گیا' کسی لیکچرر کی ٹرانسفر تھی' اس کو کینسل کروانا تھا' میں نے پہلے بھی کہا تھا کہ میرے کہنے پہ وہ کام نہیں ہوا' انہوں نے بڑے اچھے طریقے سے جواب دیا کہ ہم نے پالیسی بنائی ہے کہ جو ٹرانسفر

ہو جائے، اس کو کینسل نہیں کریں گے، مارچ میں کریں گے۔ تو میں نے کہا کہ بڑی اچھی بات ہے جناب۔ لیکن پھر یہ افسوس کی بات ہے کہ وہی ٹرانسفر، میں نے پہلے کہا تھا، اب نہیں کہنا چاہتا، ہاں جی، Peon کے کہنے پہ ہوگیا، میرے کہنے پہ نہیں ہوا۔ میں ایک بار پھر کہتا ہوں، انہوں نے اصرار کیا تو میں کہتا ہوں کہ ایک Peon کے کہنے پہ وہ کام ہوگیا، ایم پی اے کے کہنے پہ میرے حلقے کا آدمی تھا، نہیں ہوا۔ انہوں نے پھر اچھی بات یہ کہی کہ ایم پی اے کا کام نہیں ہے۔ پھر یہ بھی کہا تھا کہ ایم پی اے میرے پیچھے پھرتے رہتے ہیں ٹرانسفر منسوخ کروانے کیلئے اور ٹرانسفریں کروانے کیلئے۔ میرے حلقے میں وزیر اعلیٰ صاحب، چیف منسٹر صاحب نے سی ٹی کی پوسٹوں پر دو ٹرانسفرز کینسل کی ہیں اور کروائی ہیں۔ کیا وزیر اعلیٰ کا یہی کام رہ گیا ہے کہ وہ اپوزیشن کے ممبر کے حلقے میں مداخلت کرے؟ اگر بات نہیں مانتے تو کسی کی بھی بات نہ مانیں، ہمیں کوئی اعتراض نہیں ہے لیکن ایک میرے حلقے میں جب میں اپوزیشن کا ممبر ہوں، وزیر اعلیٰ کا صرف یہی کام رہ گیا ہے کہ وہ میرے حلقے میں ٹرانسفر کینسل کروائیں اور پوسٹنگ کروائیں؟ پھر سب کیلئے ایک پالیسی ہونی چاہئے۔

<u>جناب نیک عمل خان</u>: زما هم جی، دوئ جی یو پالیسی جوړه کړے ده، دے منسټر صاحب په Hilly station کښې لکه په دیر کښې سوات یا زمونږ د دے علاقے چه کوم یو زنانه یا ماسټر صاحب هلته کښې وی نو هغه به تقریباً دوه کاله یا درے کاله تیر کړی د هغے نه پس به بیا رابدلیږی۔ داسے یو پالیسی دوئ جوړه کړے وه ۔ ما هم د یو استاذے Recommendation کړے وو او ورسره محمد خان هم Recommendation کړے وو چه یره د دے جینئ تقریباً هلته درے کاله شوی دی دا دے رابدله شی هغه ئے رابدله نه کړه او چه د چا یو کال شوے وو هغه ښځه ئے رابدله کړه ۔ زه صرف د منسټر صاحب نه دا تپوس کوم چه تاسو په دے خپله پالیسی باندے قائم یئ او که قائم یئ نو د د دریو کالو دا جینئ ولے رابدله نه شوه دا د یو کال دا ولے رابدله شوه ؟ او دا د چا په سفارش رابدله شوه ؟ که دوئ دا مهربانی کوی نو زه به ورته اوښایم چه سیکریټری هم د هغے د پاره وئیلی دی چه رابدله ئے کړے او دوئ نه ده کړے۔

<u>وزیر تعلیم</u>: جناب سپیکر صاحب ! دوه درے خبرے مخے ته راغلے۔ یو خو

زه هم هغه خپلے زرے خبرے باندے ولاړ یم چه پوسٹنګ، ټرانسفرز چه دی If an MPA makes a recommendation and it is in line with the policy, it will be honoured. په دغے خبرے زه ولاړ یمه۔ اوس چه کومه د فرید طوفان خبره راغله چه که بالفرض واقعی داسے خطونه راخی د فرید طوفان لیکلی وی او They are addressed to the DEOs نو زه سړی ته وایمه چه بهئی دا ئے خو ډی ای او ته لیکلے دے، ته ډی ای او له لاړشه۔ د دے خبرے نه زه انکار نه کوم۔ یو سړے خط ما ته اولیکی او هغه راشی تاسو ته نو تاسو به ورته څه وایئ؟ چه دا خط ئے چا ته لیکلے وی چه هلته لاړشی - زه خو بالکل په اصولو کښ دا خبره کومه جی - بل چه کوم Postings and Transfers صرف په Vacant ځایونو باندے According to the policies کیږی هاں البته Cancellations شوی دی۔ داسے چل اوشو چه په اګست کښ په Posting and transfers باندے Ban نه وو نو په 30th August باندے بے تحاشا ټرانسفرزشوی دی۔ د هغے دوه وجوهات وو۔ یو وجه ئے دا وه چه د Posting and transfers د بندیز ختمیدو آخرنئ ورځ وه او دویمه وجه ئے دا وه چه Divisionl Directorates ختمیدل نو په هغے کښ Divisionl Directors carte blanche orders او په یو یو ډویژن کښ په سوونو Orders کړی دی نو په هغے کښ چه په کوم ځائے کښ Tenure پوره نه وو یا They were not done in line with policy, نو هغه باقاعده مونږه Reverse کړی دی۔ (شور)

جناب سلیم خان ایډوکیټ، جناب سپیکر! خبره بنیادی دا ده جی چه مونږ دا تپوس کوو چه صوابی کښ مونږه د حزب اختلاف دوه ممبران یو، زمونږ په Recommendations transfers نه کیږی جی او زمونږ دوه رونړه نور دی په ټریژری بنچز باندے ناست دی، پالیسی مالیسی پکښ بالکل نشته، نه په لائن کښ، هلته جی په صوابی کښ نه فیمیل ډی ای او شته او نه ایس ډی ای او شته، یو کلرک هلته ناست دے، طواف خان نوم ئے دے او زه په ذمه داری سره دا وایمه چه د ګدون نه کومه جینئ لاندے رابدلوی، پینځه پینځه زره او شپږ او شپږ زره روپئ اخلی او ښکاره وائی چه زه بره ډائریکټوریټ

کښې هم پیسے ورکومه- نو مونږ دا خبره کوو چه که نه وی نو مونږ ته ښکاره اووایئ چه نه به وی چه مونږ خپلو خلقو ته هم اووایو او په پریس کښې به هم راشي- مونږ به د مصیبته خلاص شو چه زمونږ په Recommendations نه کیږی او د ټریژری بنچز په Recommendations به کیږی- مونږ به بیا د هغوی نه کوو، هغوی ته به وایو چه مونږ له دستخط اوکړئ-

جناب نجم الدین: زمونږه درخواست دا دے---------

جناب سپیکر: دا یوه خبره ده چه سوالونه به مو بیا پاتے کیږی، وروستو به خبره نه کوئ- تاسو خو خپل سوال اوکړلو او د نورو به پاتے شی-

جناب نجم الدین: بل څه خبره نه کوو جی خو دا د اسمبلی فلور دے او په دے کښې پکار دا ده جی چه یو سړے وائی چه زه بااصوله کار کوم، د دیانتداری سره کار کوم، د ایم پی اے پکښې کار نشته جی- مونږ د دے سره ټهیک متفق یو جی خو زما عرض دا دے جی Clear cut خبره ده، د دے په خاتے باندے چه منسټر صاحب دا اووائی چه اپوزیشن والا ستاسو یو ټک کار هم نه کوم او چه کومه حکومتی پارټی ده، د دے کار کوو، دا به ډیره ښه وی د دے په نسبت باندے چه اصول یادیږی او طریقه کار یادیږی او خپل یو Line یادیږی - هیڅ طریقه کار نشته جی - دغه حکومت والا چه څه وائی، هغه کیږی او مونږ چه څه وایو، هغه د ردئ ټوکرئ ته اولیګی-

جناب سپیکر: جی سید احمد خان -

جناب سید احمد خان: جناب سپیکر صاحب! آپ سے گزارش یہ ہے کہ ہم بھی اپنے حلقے کی نمائندگی کرنے یہاں آئے ہیں- ہمارے بڑے اہم کوئسچنز ہیں- میرے خیال آپ انہیں بار بار ٹائم دیتے ہیں تو یہ ڈسکشن ہوتی ہے- ہم حیران ہیں جی کہ پوائنٹ آف آرڈر کو بھی آپ نے روک دیا تھا- تو پھر یہ ہے کہ ہم اس اسمبلی میں نہیں بیٹھیں گے- بس وہ ہی بات کریں- جب ایک بات ہوگئی اور وہ اس پرمطمئن ہیں یا نہیں لیکن ہمیں بھی تو اپنے علاقے کی بات تو کرنی ہے جی-

جناب سپیکر: Sorry، آپ میرے خیال میں پشتو نہیں سمجھے ہونگے کہ یہی تو میں نے

عرض کیا ہے جی ------------

جناب سید احمد خان: آپ نے تو کہا ہے لیکن کوئی ایسا رول ------------

جناب سپیکر: میں نے تو عرض کیا کہ اوروں کے بھی سوالات ہیں لیکن اب کیا کیا جائے؟ ممبران صاحبان کو چاہئے کہ وہ اپنے سوالات داخل کیا کریں کیونکہ اسی طرح یہ رہ جاتے ہیں جی۔

Honourable Bahadar Khan Sahib, MPA, to please ask his Question No. 370.

* 370 _ حاجی بہادر خان: کیاوزیر تعلیم از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ۔

(ا) حلقہ پی ایف۔ 76 دیر۔ 4 میں کل کتنے مڈل اور ہائی سکول (مردانہ و زنانہ) کی تعمیر مکمل ہو چکی ہے؛

(ب) مذکورہ مکمل شدہ سکولوں میں سے کتنے چالو حالت میں ہیں اور کتنے تاحال بند پڑے ہیں؛

(ج) آیا حکومت بند سکولوں کو شروع کرنے کا ارادہ رکھتی ہے؟

میاں گل اسفندیار امیرزیب (وزیر تعلیم): (ا) حلقہ پی ایف۔76 دیر۔4 میں کل تعمیر شدہ سکول کی تعداد مندرجہ ذیل ہے جن میں نئی تعمیر شدہ سکول بھی شامل ہیں:

	مردانہ	زنانہ	ٹوٹل
مڈل	16	6	22
ہائی	8	3	11

(ب) مذکورہ تمام سکول چالو حالت میں ہیں۔

(ج) جواب جز (ب) میں ملاحظہ ہو۔

Mr. Speaker: Honourable Khurshed Ahmad Khan, MPA, to please ask his Question No. 389.

* 389 _ جناب خورشید اعظم خان: کیا وزیر تعلیم از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ۔

(ا) آیا یہ درست ہے کہ جی پی ایس، حویلیاں سٹی، جو کہ پورے شہر میں واحد گرلز پرائمری سکول ہے جس کی تاحال اپنی عمارت نہیں ہے اور اس سکول میں 600 طالبات زیر تعلیم ہیں؛

(ب) آیا یہ بھی درست ہے کہ اساتذہ کے بیٹھنے کے لئے فرنیچر بھی موجود نہیں،
(ج) اگر (ا) و (ب) کے جوابات اثبات میں ہوں تو حکومت کب تک مذکورہ سکول کی تعمیر اور فرنیچر مہیا کرنے کا ارادہ رکھتی ہے؟

میاں گل اسفندیار امیرزیب (وزیر تعلیم): (ا) ہاں درست ہے۔ کرایہ کی عمارت میں سکول چل رہا ہے۔
(ب) جی نہیں، اساتذہ کے بیٹھنے کیلئے کرسیاں موجود ہیں۔
(ج) جہاں تک سکول کی تعمیر کا سوال ہے تو پالیسی کے مطابق جب تک سکول کی تعمیر کیلئے مفت زمین مہیا نہیں کی جاتی، سکول کی عمارت ممکن نہیں اور جہاں تک سوال کے دوسرے حصہ کا تعلق ہے، سکول میں اساتذہ کیلئے فرنیچر موجود ہے۔

جناب خورشید اعظم خان: شکریہ جناب سپیکر صاحب۔ جناب! جس طرح انہوں نے جواب دیا ہے، سوال تو کافی عرصہ پہلے کا آیا ہوا تھا، اس کے بعد جناب منسٹر صاحب نے میرے حلقہ کا دورہ کیا ہے تو میری ابھی ان کے ساتھ بات ہوئی ہے، میں مطمئن ہوں جناب۔ شکریہ جی۔

Mr. Speaker: Honouralbe Malik Sarangzeb Khan, MPA, to please ask his Question No. 398. Sarangzeb Khan.

* 398 _ جناب سرنگزیب خان: کیا وزیر تعلیم از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ
(ا) آیا یہ درست ہے کہ محکمہ تعلیم میں حکومت کی ریکروٹمنٹ پالیسی کے مطابق 50% اوپن میرٹ ضلع کی بنیاد پر بھرتی کی جاتی ہے،
(ب) آیا یہ درست ہے کہ ضلع کوہستان میں PTC کی بھرتیاں مذکورہ بالا پالیسی کے منافی کی گئی ہیں اور ان ٹرینڈ افراد کو بھرتی کیا گیا ہے،
(ج) اگر (ا) و (ب) کے جوابات اثبات میں ہوں تو مکمل تفصیل فراہم کی جائے؟

میاں گل اسفندیار امیرزیب (وزیر تعلیم): (ا) ہاں درست ہے البتہ کوہستان جیسے دشوار گزار اور پسماندہ علاقوں میں بھرتی ضلع یا حلقہ کی بنیاد کی بجائے اسی علاقے کی میرٹ کی بنیاد پر کی جاتی ہے۔ اس میں پہلے اس علاقے کے ٹرینڈ اساتذہ کو ترجیح دی جاتی ہے بصورت دیگر ان ٹرینڈ کو بھی کنٹریکٹ کی بنیاد پر بھرتی کیا جاتا ہے۔
(ب) جواب جز (ا) میں ملاحظہ ہو۔

(ج) جز (ا) میں وضاحت کی گئی ہے ۔

Mr . Speaker: Honourable Said Ahmad Khan , MPA , to please ask his Question No. 402. Said Ahmad Khan, MPA, please.

* 402 ۔ جناب سید احمد خان: کیا وزیر تعلیم از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ۔۔۔
(ا) چترال میں ہائی سکولوں کی تعداد کتنی ہے؛
(ب) آیا یہ درست ہے کہ چترال کے صرف تین ہائی سکولوں کے سوا باقی تمام سکولوں میں سائنس کے اساتذہ نہیں ہیں؛
(ج) اگر (ب) کا جواب اثبات میں ہو تو آیا حکومت باقی ماندہ سکولوں میں سائنس کے اساتذہ کی تعیناتی کا ارادہ رکھتی ہے؛

میاں گل اسفندیار امیرزیب (وزیر تعلیم): (ا) چترال میں ہائی سکولوں کی تعداد 47 ہے جن میں 43 مردانہ اور 4 زنانہ سکولز ہیں۔
(ج) جزوی طور پر درست ہے کیونکہ سائنس کے اساتذہ تیرہ سکولوں میں موجود ہیں۔
(ج) محکمہ نے 75 ایس ای ٹی (مردانہ) اور 69 ایس ای ٹی (زنانہ) آسامیوں کی ریکوزیشن کی ہوئی ہے۔ پبلک سروس کمیشن سے سفارشات موصول ہونے پر مسئلہ جزوی طور پر حل ہو جائے گا۔ مزید برآں محکمہ نے صوبہ بھر میں ایس ای ٹی پوسٹوں کے لئے انٹرویوز کئے ہیں لیکن ان پر پشاور ہائیکورٹ کی طرف سے حکم امتناعی جاری ہونے سے عملدرآمد روک دیا گیا ہے۔ لہذا حکم امتناعی کے خاتمے پر اور نئی ریکروٹمنٹ پالیسی کے اجراء پر آسامیوں پر تقرریاں عمل میں لائی جائیں گی۔

جناب سید احمد خان: محترم سپیکر صاحب! میں منسٹر صاحب سے ایک درخواست کروں گا، بات تو وہاں ہو رہی تھی۔ ایک ضمنی سوال ہے جی کہ چترال کے زنانہ سکولوں میں سائنس ٹیچرز نہ ہونے کی وجہ سے چترالی طالبات کا انٹر اور ڈگری کالجوں میں داخلہ لینا مشکل ہوگیا ہے۔ اس بارے میں حکومت نے اگر کوئی پالیسی بنا دی ہو تو مجھے مطمئن کریں لیکن میں ایک درخواست یہ کروں کہ یہ ایک انتہائی مشکل مسئلہ ہے اگر میں درخواست کروں کہ میرا یہ کوئسچن آپ Standing Committee کے حوالہ کر دیں تو آپ کی مہربانی ہوگی اور میں اس ہاؤس سے بھی درخواست کرونگا کیونکہ چترال میں یہ بہت بڑا اہم مسئلہ ہے۔

وزیر تعلیم: جناب سپیکر صاحب! د دوئی دیرہ Genuine خبرہ دہ او دیرہ د

تشویش خبره په دے ده چه په یو دګری کالج کښ د دوئ سائنس ټیچرز نشته نو دوئ چه ما سره خبره کړے هم وه او ما ته هیڅ اعتراض نشته که د دوئ دا خبره Standing Committee ته حواله شي۔

Mr. Speaker: Is it the desire of the House that Question No. 402, asked by honourable Said Ahmad Khan, MPA, may be referred to the Standing Committee on Education?

(The motion was carried.)

Mr. Speaker: The 'Ayes' have it. The Question is referred to the Standing Committee on Education.

جناب سید احمد خان: سر! میں آپ کا بھی شکریہ ادا کرتا ہوں، منسٹر صاحب کا بھی اور پورے ہاؤس کا بھی۔ Thank you.

Mr. Speaker: Honourable Muhammad Zahir Shah Khan, MPA, to please ask his Question No. 414.

* 414 _ جناب محمد ظاہر شاہ خان: کیا وزیر تعلیم از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ۔
(ا) آیا یہ درست ہے کہ پرائمری سکول لاہور بشام بیگمار شواڑ میرہ اور منجے بشام ممبران اسمبلی کے فنڈز سے تعمیر کئے گئے ہیں؛
(ب) آیا یہ درست ہے کہ مذکورہ سکولوں پر کافی رقم خرچ کی گئی ہے؛
(ج) آیا یہ درست ہے کہ حکومت پرائمری تعلیم پر نسبتاً زیادہ توجہ دینا چاہتی ہے؛
(د) اگر (ا) تا (ج) کے جوابات اثبات میں ہوں تو حکومت مذکورہ سکولوں کو کب تک سٹاف مہیا کرنے کا ارادہ رکھتی ہے؟

میاں گل اسفندیار امیر زیب (وزیر تعلیم): (ا) جی ہاں، یہ درست ہے۔
(ب) ہاں، یہ درست ہے۔
(ج) ہاں، یہ بھی درست ہے۔
(د) نئے منظور شدہ گورنمنٹ پرائمری سکولز لاہور بشام اور بیگمار کیلئے عمارتیں تعمیر کی جا چکی ہیں جس کیلئے عملہ کی منظوری زیر غور ہے جبکہ مسجد پرائمری سکولز سواڑ میرہ اور منجے بشام میں اضافی کمرے تعمیر کئے جاچکے ہیں۔

جناب محمد ظاہرشاہ خان، شکریه، جناب سپیکر صاحب۔ سر! په دے کښں زما یو ضمنی سوال دے جی۔ په دے کښں داسے سکولونه زما په دے حلقه کښں دغه شوی دی چه څنے نومونه دوئ دلته کښں ورکړی دی حالانکه ما د هغے ټولو Detail ورکړے وو او څنے نے نه دی ورکړی جی ۔ دا سکولونه د ایم پی ایز په فنډز کښں جوړ شوی دی او تر اوسه پورے د هغے څه سټاف نشته دے۔ دا پو.د دے لاهور سکول دوئ جواب راکړے دے چه د دے د پاره په دے مخکښنئ سابقه دور کښں پوسټونه منظور شوی وو او یو کلاس فور پرے دوه کاله یا یو نیم کال ډیوټی هم کړے وه او اوس هغه کلاس فور نے لرے کړے دے او نوټس نے ورکړے دے چه ته دا پیسے واپس کړه جی۔ داسے د دے منجی یا دغه جی، دا سکولونه چالو نه دی جی، د سکولونو بلډنګونه تعمیر شوی دی۔ زه منسټرصاحب ته بلکه زه تاسو ته دا درخواست کوم چه دا سوال د زما هم کمیټئ ته Refer شی څکه چه هلته کښں په دے ټولو سکولونو باندے د حکومت د لکهونو او کروړنو تاوان شوے دے او چالو نه دی۔ نو زما دا درخواست دے چه دا د کمیټئ ته Refer شی چه په هغے کښں د دے دا ټوله Scrutiny اوشی او چه کوم سکولونه بغیر د دغه نه د اووه، اتو کالو نه بند پراته دی چه د دے چالو کولو څه بندوبست اوشی جی۔

وزیر تعلیم ، جناب سپیکر صاحب! دا هم هغه کیس دے چه دا Non ADP Funds نه جوړ شوی دی او فنانس ډیپارټمنټ اوس In principle دا مونږ سره فیصله کړے ده چه دے ته به باقاعده سټاف مونږه فراهم کوو۔ دے کښں چه دا یو سکول دے، دا منجئ، د دوئ یوه Criteria ده، د هغے Criteria مطابق د دے Enrolment نه وو نو څکه بند شوے دے۔ خو بالفرض دوئ ما سره ملاؤ شی نو دا مسئله حل کیدے شی۔ خو که دوئ Insist کوی چه کمیټئ ته د Refer شی نو هسے Cumbersome exercise وی او که نه ما سره ملاو شی نو زه به د دوئ د مخے فنانس ډیپارټمنټ والو سره خبرے او کړمه۔ دا مسئله زما پوره امید دے چه Will be taken care.

حاجی محمد عدیل ، جناب سپیکر صاحب! ضمنی کوئسچن ہے کہ مسجد مکتب، Mosque Schools کے متعلق پراونشل گورنمنٹ کی پالیسی اب کیا ہے؟ کیونکہ ہمارے حلقوں میں

تو بہت سے Mosque Schools بند کر دیئے گئے ہیں۔

جناب محمد ظاہر شاہ خان: سر! ٹھیک دہ جی، زہ بہ منسٹر صاحب سرہ ملاو شمہ جی چہ دے زما مسئلہ حل کوی نو زہ دے تہ تیاریمہ جی۔

وزیر تعلیم: د تیر شوی کال دا پالیسی جوړہ شوہ چہ مسجد سکولز چہ دی، دا بہ رو رو چہ د چا Enrolment د شلو کسانو نہ کم دے نو ھغہ بہ Wind up شی او د دے پہ ځائے بہ "کمیونٹی سکول" شروع شی۔ کمیونٹی سکول مطلب دا دے چہ کوم ځائے کہ پرائمری سکو ل نہ وی، هلتہ کښی بہ د ھغہ ځائے معززین یوہ کمرہ ورکړی اوتقریباً یو زر روپئ تنخواہ باندے ایجوکیشن ډیپارټمنټ او هم د ھغہ کلی سړے بہ بھرتی کړی او ھغہ بہ پہ ھغے کښی سبق ښول شروع شی خو کال دوہ کالہ چہ دا اوچلیږی او د دے Enrolment یو خاص تعداد تہ را اورسی نو بیا بہ Permanent سکول شی د کمیونٹی سکول پہ ځائے او کہ نہ ھغہ Enrolment اونہ شی او ھغہ سکول Pick up کړی نو ھغہ بہ Wind up شی۔

Mr. Speaker: Honourable Hamidullah Khan, MPA, to please ask his Question No. 495. Honourable Hamidullah Khan.

* 495 ۔ جناب حمید اللہ: کیا وزیر تعلیم از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ ــــ

(ا) آیا یہ درست ہے کہ براول بانڈہ میں ایک گرلز مڈل سکول تعمیر کیا گیا ہے؛

(ب) اگر (ا) کا جواب اثبات میں ہو تو مذکورہ سکول کب تعمیر کیا گیا ہے، نیز حکومت مذکورہ سکول کو شروع کرنے کا ارادہ رکھتی ہے، تفصیل فراہم کی جائے؛

میاں گل اسفندیار امیر زیب (وزیر تعلیم): (ا) درست ہے۔

(ب) گرلز مڈل سکول براول بانڈہ کو 1992 میں مڈل کا درجہ دیا گیا۔ پھر ہائی کا درجہ دینے کیلئے کمروں کی تعمیر موجودہ مڈل سکول سے دو فرلانگ کے فاصلے پر کی گئی ہے اور 1995 میں ہائی سکول کے سٹاف کی منظوری ہوئی۔ چونکہ زیادہ آسامیاں موجود ہ سکول میں خالی پڑی ہیں، اسلئے عارضی طور پر مڈل کی طالبات کے ساتھ عملہ بھی ہائی سکول کی عمارت میں منتقل کیا گیا ہے کیونکہ کم عملہ کی وجہ سے ایک سکول کو دو حصوں میں جو ایک دوسرے سے دو فرلانگ کے فاصلے پر ہیں، عملاً تعلیمی کام جاری رکھنا مشکل تھا۔ سکول کی

تمام آسامیوں پرُ ہونے پر طالبات کے ساتھ ساتھ عملہ بھی مڈل حصے میں شفٹ کر دیا جائے گا۔

جناب حمید اللہ: په دے کښې سر، دوئ ما ته لیکلی دی چه دا مډل سکول په 1992 کښې جوړ شوے وو او بیا په 1995 کښې هلته یو هائی سکول هم جوړ شوے دے په دوه فرلانګه کښې. زه په دے کښې دا وایم چه دا په 1992 کښې جوړ شوے دے، اوسه پورے هم دغسے پروت دے، دے له نه یو استاذه راغلے ده او کوم هائی سکول چه جوړ شوے دے سر، هغه بله ورځ زه ورغلے یم، کتابونه مے ترے اغستے دی، په هغه هائی سکول کښې هم ماسټرانے نشته۔ دا مډل سکول کله پولیس والا اونیسی، کله ایف سی والا راځی هغه نے نیسی، نو زما دا عرض دے چه دا مډل سکول د ما له سټارټ کړے شی او په هغه هائی سکول کښې خو هسے هم استاذانے نشته۔ استاذانے پکښې څه د سوات دی، هغه نے ترے بدل کړے، راغلے سوات ته۔ هغه سکول اوس بند پروت دے۔ هغه هائي سکول خو بند دے خو هغه مډل سکول د سټارټ کړی۔

وزیر تعلیم: جناب سپیکر صاحب! دا 1992 کښې جوړ شوے وو۔ بیا په 1995 کښې دا هائی سکول شو۔ هائی سکول کښې صرف درے کمرے، یو هیډ ټیچر، هیډ ماسټر کمره وی او یو ټائلټ وی پکښې نو Ideal situation دا وی چه دا د مډل سکول سره زمکه Acquire شی خو چه زمکه د مډل سکول سره نزدے نه وی او خلق نے Free of cost نه Donate کوی نو بیا لرے هم دا زمکه چه که څوک Donate کړی نو په هغے باندے سکول جوړ شی۔ نو په دے کیس کښې څه دوه فرلانګه فاصلے باندے دا هائی سکول جوړ شوے دے خو چونکه د سټاف کمے وو نو دا مډل سکول نے فی الحال هم هائی سکول ته شفټ کړے دے ځکه چه هائی سکول کښې هغه ټیچران هم سی ټی استاذان چه یو پیریډ په هائی کښې اخلی، یو په مډل کښې اخلی نو وخت ضائع کیږی نو فی الحال نے هائی ته شفټ کړے دے۔ یو څو ورځے مخکښې ما د دے ډی۔ای۔او راغوښتے وو او هغه نه ذاتی طور باندے د دے متعلق ما Briefing اغستے وو ځکه چه دا یو ډیر څه Strange شان کیس دے نو مونږه هم هدایت دا اوکړو۔ چه څنګه زر دا بهرتیانے اوشی او هائی سکول ته سټاف فراهم شی نو دا مډل

به واپس خپل Premises ته لاړشی او هانی به په خپل خانے کښ پاتے شی۔
جناب حمید اللہ: جناب سپیکر صاحب! زه په دے کښ یو عرض کومه۔ دا هسے زبانی خبرے دی۔ ما سره یو تن اولیږئ سر، که په دغه هائی سکول کښ یو استاذه نن سبا وه، په ما باندے چه څه جرم لګوئ، زه به هغه اومنم۔ هائی سکول هم بند دے، مډل هم بند دے۔ هغه مډل سکول ته د هغه خپل سټاف اولیږی، هغه هائی سکول خو بند دے۔
وزیر تعلیم: دا آنریبل ایم پی اے صاحب چه څه خبره اوکړه نو هغه ظاهر ده، هغے له به زیات Weightage مونږه ورکوو او د دوئ په خبره باندے بالکل اعتماد کوو خو ما ذاتی طور باندے، چونکه دا داسے څه عجیبه شان خبره ده نو ما اووئیل چه دا ډی۔ای۔او تاسو را اوغواړئ چه زه ترے پخپله تپوس اوکړم۔ نو دا یو څو ورځے مخکښ ما ترے بار بار تپوس اوکړو، دا جواب ئے راکړے دے خو البته دوئ چه کومه خبره کوی، په ظاهره دے کښ زیات وزن وو۔ مونږه به بیا د دے Surprise check اوکړو او څه ایکشن چه اغستل غواړی، نو هغه به واخلو۔
جناب حمید اللہ: سر! زما منسټرصاحب ته یو عرض دے که دا مډل سکول نه سټارټ کیږی نو په دغه کښ د راله پرائمری سټارټ کړی چه د دے پولیس او د دے ایف سی نه بچ شی۔ پرائمری د پکښ راله سټارټ کړی چه دا پولیس ئے او نه نیسی او ایف سی ئے رانه او نه نیسی۔
جناب سپیکر: نه دا خو هسے عجیبه غوندے خبره ده چه سکولونه د پولیس نیولی وی۔
جناب حمید اللہ: نیسی ئے رانه سر، هلته د پولیسو بلډنګونه نشته۔
جناب سپیکر: حمید الله خان! هغوی به هم سبق وائی کنه۔ ولے تا ته پرے څه اعتراض دے که ایف سی او پولیس پکښ سبق وائی؟
وزیر تعلیم: سر! دا به مونږه اوګورو جی که پولیس نیولی وی نو هغه به فوری طور باندے د هغوی نه Vacate کړو۔
جناب حمید اللہ څه ئے اوونیل؟ ما وانه وریدل۔

ارباب محمد ایوب جان: جناب سپیکر صاحب! ستاسو نوټس کښې به وی چه د نونے پالیسئ لاندے تعلیم بالغان شروع شوے دے۔

جناب حمید اللہ: سر! زه خو پرے پوهه نه شوم۔ ما ته نے هیڅ اونه ونیل سر۔

جناب سپیکر: تاسو ته نے دا جواب درکړو، څنګه چه تاسو اووینل چه یو خانے کښې هم ماسټر نشته نو اوس چه د اجلاس نه دوئ فارغ شی نو فوراً به د دے تپوس اوکړی چه ولے دواړه سکولونه بند دی؟

جناب حمید اللہ: کتابونه ترے ما راوړی دی۔

جناب سپیکر: کتابونه ترے تاسو راوړی دی، هغه به هم لږ وروستو لاړ شئ او منسټر صاحب ته به نے حواله کړئ۔ .Please take some action دا خو بده خبره ده چه هغه څه شته نو هغه هم نشته نو دا خو ---------

وزیر تعلیم: ټهیک خبره ده۔

جناب حمید اللہ: مهربانی۔

Mr. Speaker: Honourable Syed Manzoor Hussain Bacha, MPA, to please ask his Question No. 497.

* 497 _ سید منظور حسین: کیا وزیر تعلیم از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ ـــــ

(ا) آیا یہ درست ہے کہ ایف۔اے سیکنڈ ڈویژن پی ٹی سی ٹرینڈ ٹیچر کو سکیل نمبر 9 دے کر اضافی اسناد پر Increments نہیں دیئے جاتے۔

(ب) آیا یہ بھی درست ہے کہ ایف۔اے تھرڈ ڈویژن پی ٹی سی ٹیچر کو سکیل نمبر 7 دے کر اضافی Increments دیئے جاتے ہیں۔

(ج) آیا تھرڈ ڈویژن کے اساتذہ کی تنخواہیں سکینڈ ڈویژن کے اساتذہ سے زیادہ ہو جانا زیادتی نہیں۔

(د) اگر (ج) جواب اثبات میں ہو تو حکومت مذکورہ زیادتی کا ازالہ کرنے کو تیار ہے؟

میاں گل اسفندیار امیر زیب (وزیر تعلیم): (ا) ہاں، درست ہے۔

(ب) یہ بھی درست ہے۔

(ج) صحیح ہے، یہ معاملہ محکمہ مالیات کے ساتھ اٹھایا جا رہا ہے۔

(د) ہاں۔

سید منظور حسین: محترم سپیکرصاحب! زه شکر گزار یم د محمکه تعلیم او د هغے د Efficient منسٹر صاحب چه ما کومه مسئله د دوئ مخے ته راوړے وه نو د هر جز سره دوئ اتفاق کړے دے او د هغے مسئلے د حل کولو وعده ئے کړے ده۔ نو زه شکریه ئے اداکوم او د اطمینان اظهار کوم جی۔

Mr. Speaker: Honourable Wali-ur-Rehman Khan, MPA, to please ask his Question No. 535. Honourable Wali-ur-Rehman Khan. Honourable Wali -ur -Rehman Khan, please.

هغه سره داخپل سوال هم نشته۔

وزیر تعلیم: زه به ورله جواب ورکړم جی که تاسو وایئ۔

Mr. Speaker: He has to read out his Question. He should read out. Wali-ur-Rehman Khan, please.

جناب والٹر مسیح: سپیکر صاحب! وہ کہتے ہیں کہ دعا کریں کہ بارش ہو۔ (قہقہے)

* 535 _ میاں ولی الرحمان: کیا وزیر تعلیم از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ۔

(ا) حلقہ PF-43 میں جن سکولوں کو پرائمری سے مڈل، مڈل سے ہائی اور ہائی سے ہائر سکینڈری تک توسیع دی گئی ہے، ان کے نام اور تعداد بتائی جائے۔

(ب) آیا یہ بھی درست ہے کہ کبی کلی ڈبڑیاں کا سکول سپیشل فنڈ سکیم کے تحت 1985 میں تعمیر کیا گیا تھا لیکن تاحال عملہ تعینات نہیں کیا گیا ہے۔

(ج) اگر (ب) کا جواب اثبات میں ہو تو مذکورہ سکول میں کب تک عملہ تعینات کیا جائے گا؟

میاں گل اسفندیار امیرزیب (وزیر تعلیم): (ا) حلقہ پی ایف 43 میں مذکورہ پرائمری سکولوں کو مڈل کا درجہ دیا گیا۔

(ا) مڈل سکول کھنیاں۔

مڈل سکول نکہ جرید۔

مڈل سکول پلدراں۔

مڈل سکول بٹہ کنڈی۔

گرلز مڈل سکول بخف خان۔

گرلز مڈل سکول نتوہال معز اللہ۔
گرلز مڈل سکول جرید ۔
گرلز مڈل سکول میاں ڈری ۔
گرلز مڈل سکول پارس ۔
گرلز مڈل سکول گھینول۔
گرلز مڈل سکول کھیت تراش۔
گرلز مڈل سکول بیلہ لچہ ۔
گرلز مڈل سکول گرلاٹ ۔
گرلز مڈل سکول نڑا۔
(۲) مڈل سکول سے ہائی لیول۔
گورنمنٹ ہائی سکول بھنگیاں۔
گورنمنٹ ہائی سکول بیلہ منور'
گورنمنٹ ہائی سکول ناران ۔
گورنمنٹ ہائی سکول کاغان ۔
گورنمنٹ ہائی سکول کیوائی ۔
گورنمنٹ ہائی سکول حسہ۔
گورنمنٹ ہائی سکول تلیٹہ ۔
(۳) ہائی سے ہائر سیکنڈری،
گورنمنٹ سکول کاغان ۔
گورنمنٹ گرلز سکول بالا کوٹ۔

جن سکولوں کیلئے سٹاف منظور ہو چکا ہے' نئی ریکروٹمنٹ پالیسی کے آنے پر سٹاف مہیا کر دیا جائے گا۔

(ب) عملہ کی منظوری کیلئے محکمہ خزانہ سے رجوع کیا گیا تھا لیکن غیر ترقیاتی منصوبہ ہونے کی وجہ سے عملہ کی منظوری نہ ہو سکی۔ اب عملہ کی منظوری کیلئے وزیر اعلیٰ صاحب سے بذریعہ سمری درخواست کی جارہی ہے۔

(ج) سٹاف Sanction ہونے پر مذکورہ سکول کی نئی ریکروٹمنٹ پالیسی کے تحت عملہ مہیا کر دیا جائے گا۔

<u>میاں ولی الرحمان</u>: جناب سپیکر! میں جواب سے مطمئن ہوں۔ (قہقہے) میں ابھی ابھی پہنچا ہوں اور کوئی خاص ----------

<u>جناب محمد ایوب خان آفریدی</u>: سر! اس میں میرا ایک ضمنی سوال ہے۔

<u>میاں ولی الرحمان</u>: وزیر صاحب کی ہم تائید کرتے ہیں ----------

<u>جناب محمد ایوب خان آفریدی</u>: سر! میرا ایک ضمنی سوال ہے۔ وہ تو مطمئن ہیں لیکن میرا ایک ضمنی سوال ہے۔ پہلے بھی میں نے عرض کیا تھا کہ میرے حلقے میں بھی Over all non developmental side پر' اب انہوں نے مانا ہے جز (ب) میں کہ 1985 میں گلی ڈبڑیاں میں ایک سکول بنا ہے Non developmental side پر لیکن محکمہ خزانہ والے اس کے سٹاف کو نہیں مان رہے تو وزیر اعلیٰ صاحب کو انہوں نے سمری بھیجی ہے تو میں یہ عرض کرونگا کہ Non developmental side پر 1985 سے آج تک جو بلڈنگز بنی ہوئی ہیں سب حلقوں میں' میرے حلقے میں بھی چھ' سات سکولز ہیں تو یہ مہربانی کریں' ان کیلئے واضح پالیسی دیں کیونکہ وہ بلڈنگز تباہ ہو رہی ہیں' صرف سٹاف دینا ہے' نئے سکول تو دے رہے ہیں جی' مڈل تو ویسے نہیں آ رہے ہیں' ہائی سکول تو بالکل نہیں آ رہے ہیں تو جو بنے ہوئے ہیں' ان کیلئے مہربانی کریں' وزیر صاحب Assurance دیں کہ فنانس والے ان کیلئے کب تک یہ فیصلہ کرتے ہیں اور یہ پوسٹیں ہمیں دیں گے؟ شکریہ سر۔

<u>جناب سپیکر</u>: جی آنریبل منسٹر' پلیز۔

<u>وزیر تعلیم</u>: یہ Assurance تو میں دے چکا ہوں' شاید پشتو میں وہ Assurance ہے۔ انشاء اللہ ہم نے فنانس ڈیپارٹمنٹ کے ساتھ Take up کیا ہوا ہے اور اصولی طور پر وہ اس پر راضی ہوئے ہیں۔

<u>جناب سپیکر</u>: ولی الرحمان خان! آپ کی تسلی ہوگئی ہے؟

<u>میاں ولی الرحمان</u>: جی ہاں۔

<u>جناب محمد ایوب خان آفریدی</u>: جناب! وہ منسٹر صاحب کا شکریہ بھی ادا کرتے ہیں۔

<u>Mr. Speaker</u>: Honourable Muhammad Shoaib Khan, MPA, to please ask his Question No. 567.

* 567 _ جناب محمد شعیب خان: کیا وزیر تعلیم از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ۔۔۔
(ا) آیا یہ درست ہے کہ حلقہ پی ایف۔80 ملاکنڈ کی تحصیل رانیز ئی کے گورنمنٹ پرائمری سکول نارنجی (ا گرہ)، نواگئی بانڈہ (لونگی) اور سرائے جلال کوٹ مکمل ہو چکے ہیں:
(ب) آیا یہ درست ہے کہ مذکورہ سکولوں میں دو کی بجائے ایک استاد کی آسامی منظور کی گئی ہے:
(ج) اگر (ا) و (ب) کے جوابات اثبات میں ہوں تو مذکورہ سکولوں کی مقررہ تعداد کے استاد نہ دینے کی وجوہات بتائی جائیں: نیز ان کی منظوری کب تک دے دی جائے گی؟

میاں گل اسفندیار امیر زیب (وزیر تعلیم): (ا) درست ہے۔
(ب) درست ہے۔
(ج) ان سکولوں کی PC-IV تیار کرتے وقت محکمہ زیر دستخطی پر محکمہ تعلیم مذکورہ نے ایک سکول کیلئے دو، دو پی ٹی سی اساتذہ اور ایک ایک چوکیدار کی تجویز بھیج دی تھی۔ حکومت مالیات، فنانس ڈیپارٹمنٹ صوبہ سرحد نے ان سکولوں کیلئے منظوری دے دی۔ مزید یہ موجودہ حکومت کی تفویض پالیسی برائے اساتذہ کے تحت جو مسجد پرائمری سکول بند کئے جائیں گے، ان کے اضافی اساتذہ کو مذکورہ سکولوں میں تعینات کیا جائے گا۔

جناب محمد شعیب خان: شکریہ سپیکر صاحب! په دے کښې چه زما په حلقے کښې چه کوم پرائمری سکولونه جوړ شوی دی، هغه دوئ وانی چه مکمل شوی دی او بیا دا هم وانی چه مونږه ته نے د مذکوره سکولونو "دو کی بجائے ایک استاد کی آسامی منظور کی گئی ہے" هغه دا هم وائی چه "درست ہے"، زه صرف د منسټر صاحب نه دا تپوس کول غواړم چه دا دوه دوه پی ټی سی په ځائے باندے دوئ مونږه ته دغه سکولونو کښې یو یو استاد راکړے دے، نو زما دا سوال دے چه دوئ به مونږه ته دا پی ټی سی استاذان به کله راکړی؟ ما له د جواب راکړی جی۔

جناب نیک عمل خان: زما په حلقه کښې جی هائی سیکنډری سکول دے جی۔

جناب سپیکر: لږ کوشش به کوئ، اوس به بیا شپږ اته سوالونه پاتے کیږی، درے منټه پاتے دی جی۔

جناب نیک عمل خان: هائر سیکنډری سکول دے، دوه پیرے دوئ

کبینولمِٹہ یو خبره ے کوله، هغه دے رانه، د مخکښے سوال جواب نے هم رانکړو، د دے سوال جواب به هم رانکړی- خو یادداشت ورته کوو، هائر سیکنډری سکول دے جی، درے کسان Subject specialists ترے بدل کړی دی جی اوس په هغے کښ English teachers هم نشته - درے Subject specialists چه بدل شی په هغے په هغے سیکنډری کښ به څه پاتے شی؟ مهربانی داوکړے شی، هغه آسامی دورته پوره کړی-

Mr. Speaker: Honourable Minister, Please.

وزیر تعلیم، جنا ب سپیکر صاحب! دا یو څو سکولو نه چه ئے یاد کړی دی، شعیب خان چه څنګه خبره اوکړه نو دے ته د Original PC-IV نه پس صرف یو یو ټیچر فراهم شوے وو، دا ورکړے شوے وو چه چونکه پروګکال دا Mosque Schools چه ختمدل نو د هغے په نتیجے کښ به Surplus staff راتلو Surplus teachers به راتلل، نو د هغے Rationalization د پاره کوشش دا شوے وو چه نوی پوسټونه هغوی له د دوه دوه په خانے یو یو ورکړی او دا چه کوم د Mosque Schools نه Surplus کیږی، د دوئ Deployment اوشی نو Originally دا خبره صحیح ده چه یو ټیچر یو سټاف دے، فنانس ډیپارټمنټ Sanction کړے وو خو هغه ورځ ما ډی-ای-او ذاتی طور باندے راغوښتے وو او هغه ماته Assurance راکړو چه په دے ټولو سکولو نو کښ دویم دویم استاذ تعینات شوے دے Along with post څکه چه دا سوال چه دے، دا د فرورئ 1998 دے نو په دے کښ ډیر وخت شوے دے که شعیب خان هلته په ګراونډ باندے تپوس اوکړی نو دا ډی-ای-او ما له Assurance راکړے دے چه دا تعینات شوے دے- دا بله خبره چه کوم خائے پورے تعلق دے نو د پالیسئ لاندے په Vacant خایونو باندے ټرانسفرز کیږی- زمونږه کوشش دا وی چه څومره دا استاذان لوکلائز وی، بالفرض که پیښور کښ د سوات جینئ ده یا ټیچر دے، یا په چترال کښ د بل خائے دے نو چه کوشش اوکړے شی چه خپل ډسټرکټ ته خلق راشی نو حاضری ئے زیاته شی- نور پالیسی Violation به مونږه نه وی کړے او که کوم خائے کړے وی نو دوئ د زمونږ په نوټس کښ راولی او د هغے به مونږه تپوس کوو-

جناب محمد شعیب خان: زه نور وخت نه اخلم، دوئ چه وائی چه سکولونه به ختم شی او زه به تاسو له دا استاذان درکړم- دوئ وائی چه شوی دی، نو زه وایم چه نه دی شوی، نو بس مهربانی د اوکړی، خیر دے، اوس د تپوس اوکړی او مونږه ته د استاذان بیا راکړی-

وزیر تعلیم: ما دا اوونیل چه دوئ د اوګوری، ما ته خو ډی-ای-او یو درے ورځے مخکښے دا Assurance categoric راکړو چه دا مونږه ورکړی دی Along with posts دا خلق مونږه راوستی دی- دوئ د په خپل طور باندے بیا د هغے Double Checking اوکړی او که بالفرض څه خبره وه نو زه بالکل حاضر یم-

Mr. Speaker: Honourable Ahmad Hassan Khan, MPA, to please ask his Question No. 588.

* 588 _ جناب احمد حسن خان: کیا وزیر تعلیم از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ۔
(ا) حلقہ پی ایف-75 دیر زیریں، میں لڑکوں اور لڑکیوں کیلئے کل کتنے پرائمری سکول موجود ہیں؛
(ب) مذکورہ سکولوں میں 30 دسمبر 1997 تک لڑکوں اور لڑکیوں کی تعداد کلاس وائز بتائی جائے؛
(ج) مذکورہ سکولوں میں جو سکول میرٹ کی بنیاد پر مڈل کا درجہ حاصل کرنے کا حق رکھتے ہیں، ان کے ناموں کی تفصیل فراہم کی جائے؟

میاں گل اسفندیار امیرزیب (وزیر تعلیم): (ا) لڑکوں کیلئے 186 سکول، لڑکیوں کیلئے 139 سکول، کل سکول 325 -

(ب) طلباء و طالبات کی تعداد: طلباء کی تعداد 1st j :20363, 1st s 3949, 2nd 3104, 3rd 2630, 4th 2827, 5th 2687 طالبات: 1st j 12023, 1st s 5679, 2nd 2048, 3rd 1704 , 4th 1487, 5th 1165.

(ج) مردانہ گورنمنٹ گرلز پرائمری سکول مالئی، گورنمنٹ گرلز پرائمری سکول پتو تلاش-
زنانہ: گورنمنٹ گرلز پرائمری سکول انڈیری، گورنمنٹ گرلز پرائمری سکول سالیگرام، گورنمنٹ گرلز پرائمری سکول بانڈگئی، گورنمنٹ گرلز پرائمری سکول تودہ چینہ، گورنمنٹ گرلز پرائمری

سکول شیر خانئ، گورنمنٹ گرلز پرائمری سکول طوسے تیرگرہ، ان سکولوں کو میرٹ پر مڈل کا درجہ دینا زیر غور ہے۔

جناب سپیکر: زما خیال دے، Satisfied یئ۔

جناب احمد حسن خان: جناب سپیکر! د کونسچن جواب خو ډیر Confused غوندے دے خو زما دا یقین دے چه منسټر صاحب سره به نے بیا ډسکس کړو که څه پرابلم پکښ وو نو مونږه به مطمئن کړی۔

Mr. Speaker: Honourable Baz Muhammad Khan, MPA, to please ask his Question No. 618.

* 618 جناب باز محمد خان: کیا وزیر تعلیم از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ۔۔۔

(ا) محکمہ تعلیم پرائمری و سیکنڈری میں مارچ 1998ء تک تمام اضلاع کے سکولوں کالجوں اور دیگر دفاتر میں ہر سکیل اور گریڈ کی کتنی آسامیاں خالی ہیں، تفصیل فراہم کی جائے؛

(ب) آیا حکومت نے مذکورہ آسامیوں پر پابندی عائد کی ہے؛

(ج) مذکورہ آسامیوں پر تعنیاتی کا طریقہ کار کیا ہے؛

(د) کیا مذکورہ آسامیوں کو اخبارات میں مشتہر کیا جاتا ہے اور اخبار میں اشتہار دیئے جاتے ہیں؟

میاں گل اسفندیار امیر زیب(وزیر تعلیم): (ا) تفصیل درجہ ذیل ہے؛

کالجز: 283 سکولز: 4058 ٹیکنیکل: 79 پرائمری:1314 کل تعداد: 5634۔

(ب) جی ہاں، صرف سوشل ایکشن پروگرام کے سکولوں کے بغیر۔

(ج) خالصتاً میرٹ کی بنیاد پر تعنیاتی عمل میں لائی جاتی ہے۔

(د) جی ہاں، درست ہے۔

جناب باز محمد خان: محترم سپیکر صاحب! که تاسو اوګورئ، دوئ د جز (ا) په جواب کښې لیکلی دی کالجز 283 پوسټس، سکولز 4058، ټیکنیکل پوسټ 79 او پرائمری 1314، محترم سپیکر صاحب، په دے سلسله کښې زه صرف یو ضمنی سوال کوم چه دلته بنوں کښې تقریباً د دوه درے کالو نه پی ټی سی هلکانو Training کړے دے، نور ډسټرکټس کښې هغه اپوائنټمنټ اوشول خو په بنوں کښې نه دی شوی۔ هلته مسئله دا جوړه شوه چه دوئ وائی چه اوپن

یرټ دے او هلکان واتی چه نه سیشن وائز او بیچ وائز به کوئ۔ د هغے د
چه نه دا دوه درے کالو نه هلته اپوائنټمنټس نه دی شوی - زه د وزیر
ساحب نه دا پوښتنه کوم جی چه په هغه پوسټونو چه د دوه درے کالو نه نه
ی شوی هغه تقریباً سو ایک بیس پوسټونو جوړیږی چه دوئ به
پوائنټمنټس کوی او که نه؟

جناب سپیکر: آنریبل منسٹر صاحب۔

وزیر تعلیم: جناب سپیکر صاحب! دوئ د پرائمری سیکنډری او د کالجز ټولو ذکر اوکړو نو کوم خانے پورے چه د پی ټی سی د اپوائنټمنټس تعلق دے نو دا خبره صحیح ده موږه پالیسئ کښې پچهتر فیصد به بیچ وائز کوؤ او پچیس فیصد به میرٹ بیس کوؤ۔ داسے په سی ټی کښې هم او اے سی ټی کښې به پچهتر فیصد بیچ وائز او پچیس فیصد به پبلک سروس کمیشن په ذریعه به کیږی۔ نو انشاء الله ډیر زر به دا اپوائنټمنټس اوشی۔ بنوں یا خاص ډسټرکټ نه دے ټارګټ شوے، دا د ټولے صوبے د پاره به یو خانے اپوائنټمنټس کیږی۔

حاجی محمد عدیل: جناب سپیکر! ایک ضمنی سوال ہے - یہ جو پالیسی ----

جناب سپیکر: دا نور پاتے کیږی جی، ټائم ختم دے۔

حاجی محمد عدیل: نہیں Simple ہے۔

جناب سپیکر: حاجی صاحب! تاسو ولے د بل حق وهئ؟

حاجی محمد عدیل: یہ جو پچھتر پرسنٹ والی پالیسی ہے، اگر اس کی ایک ایک کاپی ممبروں کو Provide کر دی جائے، تا کہ ہمیں پتہ ہو کہ کیا کیا طریقہ کار ہے؟

جناب سپیکر: په هاؤس کښې چه یو Statement ورکوی نو بیا تاسو نے منئ کنه جی چه .This is an assurance in this House

وزیر تعلیم: هغه سروس رولز انشاء الله تعالیٰ ورخ دوه کښې Amend کیږی۔ چه څنګه سروس رولز Amend شی نو بیا به Certified copies تاسو ته Provide کړو۔

Mr . Speaker: Honourable Muhammad Shoaib Khan , MPA , to please ask his Question No ---------

جناب باز محمد خان، دا نورو دسترکټس کښې د پی ټی سی ټیچرانو اپوائنټمنټس شوی دی۔ تقریباً د 98-1997 نه د دوو کالو نه صرف په بنوں کښې نه دی شوی، نور ټولو ضلعو کښې شوی دی۔ نو زه دا عرض کوم چه هغه بنوں کښې دووه کالو نه داسے پاتے دی که د دے د پاره څه اوشی چه دا اپوائنټمنټس اوشی۔

وزیر تعلیم، جناب سپیکر صاحب! دا دسترکټ چه کوم پوسټونو دی نو دا ټول دسترکټ کیډر پوسټس دی دا به هم دا دسترکټ کښې اپواسټمنټس کیږی او انشاء الله ډیر زر به اوشی که ماضی کښې نه دی شوی هم دغه ټول اپوائنټمنټس به هم دغه دسترکټ کښې کیږی۔

Mr. Speaker: Honourable Muhammad Shuaib Khan, MPA, to please ask his Question No. 629.

* 629 _ جناب محمد شعیب خان (صوابی)، کیا وزیر تعلیم از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ۔

(ا) آیا یہ درست ہے کہ حکومت نے دھوبیان کے مقام پر 65 لاکھ روپے کی لاگت سے ایک ہائی سکول کی عمارت تعمیر کروائی ہے؛

(ب) آیا یہ بھی درست ہے کہ مذکورہ سکول کی ڈبل سٹوری عمارت میں تقریباً ہزار بارہ سو طلباء تعلیم حاصل کررہے ہیں؛

(ج) آیا یہ بھی درست ہے کہ مذکورہ عمارت کی چھتیں اور دیواریں کریک ہو جانے کیوجہ سے عمارت کے گرنے کا خطرہ ہے؛

(د) اگر (ا) تا (ج) کے جوابات اثبات میں ہوں تو آیا حکومت مذکورہ عمارت کی تعمیر نو اور متعلقہ افراد کے خلاف کارروائی کرنے کا ارادہ رکھتی ہے، تفصیل فراہم کی جائے؟

میاں گل اسفندیار امیر زیب (وزیر تعلیم)، (ا) درست ہے۔

(ب) درست ہے۔

(ج) درست ہے۔

(د) اس سلسلے میں اسٹنٹ کمشنر صوابی نے انکوائری کی ہے اور خصوصی مرمت کیلئے محکمہ تعمیرات نے چھ لاکھ، تین سو روپے کا تخمینہ تیار کیا ہے اور متعلقہ افراد کے خلاف انسداد

رشوت ستانی کے تحت کارروائی کر رہی ہے۔

جناب محمد شعیب خان، دے کښې محکمے دا هرڅه منلی دی چه دا سکول په 65 لاکه روپۍ جوړ شوے دے او ډبل سټوری دے او دا ئے هم منلی دی چه د دے دیوالونه او عمارت کریک دے او دوئ د جز (د) په جواب کښې وئیلی دی چه اسسټنټ کمشنر صوابی د دے خلاف انکوائری کړے ده او بیا د دے د مرمت د پاره ئے 6 لاکه روپۍ منظور کړے دی نو دا 6 لاکه روپۍ به هله لګی چه دے کښې دا دولس سوه یا زر ماشومان بچی مړه شی؟ او یا د مونږه ته دا وزیر صاحب چه دا ډیر خوږ وزیر صاحب دے، د ما مطمئن کړی چه دا کوم سکول چه کومو خلقو جوړ کړے دے، نو د دے خلاف انکوائری کوم ځائے شوے ده او څوک ئے نیولی دی څکه چه په دے 65 لاکه روپۍ لګیدلی دی۔ زه د دے جواب نه بالکل مطمئن نه یم۔ دا ------

جناب سپیکر، جواب درکړی جی نو بیا ------

جناب محمد شعیب خان، د دے جواب نه زه بالکل مطمئن نه یم۔ دا د Standing Cimmittee ته حواله شی او د دے خلاف دے انکوائری اوکړی شی۔

جناب فرید خان طوفان، د شعیب خان په خبرے کښې دا خبره رااووته چه دا خوږ وزیر د مونږه ته دا اوښائی چه خوږ او ... تراخه وزیران کوم کوم دی پکښې څکه چه د خوږ مطلب څه دے؟

حاجی عبدالرحمان خان، جناب سپیکر صاحب! دے ضمن کښې زه هم عرض کوم۔ زمونږه په خلقو کښې ------

جناب سپیکر، دے خوږ او تریخ باندے خبره کوئ؟

حاجی عبدالرحمان خان، نه، وزیر صاحب ښه خوږ دے۔ خو دا خبره ورته کوم چه په دے ټوله صوبه کښې کوم سکولونه رالویګی او بچیان پکښې سبقونو وائی، زما په حلقه کښې داسے سکولونه شته جی چه ځائے هم ورته نشته۔ ستا په حلقه کښې به هم وی او د نورو په حلقه کښې به هم وی، نو وزیر صاحب د ټولے صوبے د پاره دا جواب ورکړی چه آیا د دغه سکولونو مرمت کوی که نه دے بل سکولونه جوړوی، که دا واړه به څه کوی؟

حاجی محمد عدیل ۔ جناب سپیکر! میٹھی اور تلخ وزارتوں کی بات کرتا ہوں، اجازت ہو تو۔ جی میرا خیال ہے کہ میٹھی جو ہے، وہ فوڈ کی وزارت ہے کیونکہ اس میں کھانے پینے کی چیزیں ہوتی ہیں اور تلخ جو ہے، وہ ایکسائز اینڈ ٹیکسیشن کی وزارت ہے جو پیر محمد خان کے پاس ہے۔ آپ کو شاید Experience ہو کہ وہ الکحل کا Taste کیا ہوتا ہے؟

جناب سپیکر۔ دا ماته د دا Experience څنګه رادغه کړو؟

حاجی محمد عدیل۔ آپ کی وساطت سے ہے۔ میں آپ کی وساطت سے بات کر رہا تھا، Not you, Sir.

جناب سپیکر۔ جی وزیر صاحب۔

وزیر تعلیم ۔ دا کوم هاتی سکول چه دوئ یادوی، دا واقعی په 65 لاکھ باندے جوړ شوے وو خو په دے کښ ډیر زیات Structural flaws develop شوی وو۔ 1988 کښ دا جوړ شوے وو بیا خلقو دا Complaint اوکړو او تقریباً د منی په میاشت کښ ۔۔۔۔۔

جناب سپیکر۔ حاجی صاحب! تاسو دا خپل مائیک بند کړئ۔

وزیر تعلیم ۔ ډپټی کمشنر ته Complaint اوشو او ډائریکټر ته اوشو او بیا یوه انکوائری Set up شوه۔ اسسټنټ کمشنر د هغے انکوائری کمیټئ مشر وو۔ د ایجوکیشن ډیپارټمنټ اهلکار پکښ هم وو او د هغه خانے اوس چه کوم XEN وو نو هغه ساعت هغه هم پکښ وو۔ هغوی دا رپورټ ورکړو چه په دے کښ Major cracks نشته دے، Minor cracks دی او یو تخمینه ئے ورکړه چه چھ لاکھ روپو باندے به د دے سکول مرمت اوشی۔ نو دا چھ لاکھ روپے ورله لا مختص شوی نه دی خو هغوی په رپورټ کښ دا ورکړی دی چه په چھ لاکھ روپو باندے به دا مرمت اوشی۔ دا خو یو طرف ته خبره ده ۔ بل طرف ته دا خبره ده چه د دے چه کوم Construction شوے دے، هغه ټول په غلط طریقے باندے شوے دے او د کوم XEN او SDO په وخت کښ د دے Construction شوے دے نو په هغوی باندے باقاعده په اینټی کرپشن کښ اوس یو دوه میاشتے اوشوے، هغوی Suo moto اغستے دے او کیس روان دے۔

جناب محمد شعیب خان: سر! وزیر صاحب چه کومه خبره اوکړه، د دے نه زه مطمئن نه یم جی، دا د کمیټۍ ته حواله شی او د دے خلاف دا کمیټی انکوائری اوکړی چه دا اوګوری چه دا حقیقت دے که غلطه خبره ده؟

وزیر تعلیم: ستا خبرے سره زه بالکل اتفاق کوم- زه دے خبرے سره اتفاق کوم خکه چه ------

Mr. Speaker: Is it the desire of the House that Question No. 629, asked by Muhammad Shuaib Khan, MPA, may be referred to the Standing Committe on Education.

(The motion was carried.)

Mr. Speaker: The ' Ayes' have it and the Question is referred to the Standing Committee.

جناب محمد شعیب خان: جناب سپیکر! زه ستاسو او د دے هاؤس شکریه ادا کومه-

Mr. Speaker: Honourable Saleem Khan, MPA, to please ask his Question No. 638.

ستاسو د بتولو بتانم ختم دے او دا زه په اوورېتانم کښې روان یم-

* 638 _ جناب سلیم خان ایڈوکیٹ: کیا وزیر تعلیم از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ

(ا) آیا یہ درست ہے کہ ضلع صوابی جیسے گنجان آباد ضلع میں صرف ایک انٹر کامرس کالج ہے اور ڈی کام پاس کرنے کے بعد طلباء کو دوسرے اضلاع کے کالجوں میں داخلہ نہیں ملتا جس کے خلاف 1997 میں طلباء نے احتجاج بھی کیا تھا؛

(ب) آیا یہ بھی درست ہے کہ حکومت نے عوامی نمائندوں اور طلباء سے وعدہ کیا تھا کہ مذکورہ ضلع میں ڈگری کلاسز شروع کی جائیں گی؛

(ج) اگر (ا) اور (ب) کے جوابات اثبات میں ہوں تو حکومت کب انٹر کامرس کالج صوابی کو ڈگری کا درجہ دینے کا ارادہ رکھتی ہے تفصیل فراہم کی جائے؟

میاں گل اسفندیار امیرزیب (وزیر تعلیم): (ا) جی ہاں' درست ہے کہ ضلع صوابی میں ایک انٹر کامرس کالج (گورنمنٹ کمرشل ٹریننگ انسٹی ٹیوٹ) کام کر رہا ہے اور گزشتہ سال

میرٹ کی بنیاد پر اس ادارے کے طلباء کو کامرس کالج مردان، پشاور، جمرود اور مانسہرہ میں داخلے دیئے گئے تھے جن کا تعلق ضلع صوابی سے تھا۔

(ب) جی ہاں، اس سلسلے میں محکمہ فنانس سے ایک خط نمبر DTE/PED/12-118/1228 مورخہ 13-1-97 مندرجہ ذیل آسامیوں کی منظوری کیلئے رجوع کیا گیا ہے۔ جونہی متعلقہ محکمہ سے پوسٹوں کی منظوری حاصل ہو جائے گی، بی کام کی کلاسوں کا اجراء کر دیا جائے گا۔

نمبرشمار	نام اسامی	بی پی ایس	تعداد
۱	ایسوسی ایٹ پروفیسر	۱۹	۲
۲	اسٹنٹ پروفیسر	۱۸	۶
۳	اسٹنٹ ـــ سنیئر کلرک	۱۱	۱
۴	جونیئر کلرک	۵	۱
۵	اسٹنٹ سٹور کیپر	۵	۱
۶	نائب قاصد	۱	۲
۷	مالی	۱	۱

(ج) جز (ب) میں ملاحظہ ہو۔

جناب سلیم خان ایڈوکیٹ، جناب سپیکر صاحب! ډیره شکریه جی۔ دا سر، ما کوئسچن کړے وو صوابۍ په کامرس کالج کښې د ډگری کلاسز د اجراء د پاره۔ هغے کښې چه ما ته کوم جواب ملاؤ شوے دے نو هغے کښې نے دا وئیلے دی چه او ټهیک ده دا خبره خو دوئ پکښې اخره کښې ما له چه کوم د (ب) جز جواب راکړے دے چه "جی ہاں، اس سلسلے میں محکمہ فنانس سے خط نمبر فلاں مندرجہ ذیل آسامیوں کی منظوری کیلئے رجوع کیا گیا ہے جونہی متعلقہ محکمہ سے پوسٹوں کی منظوری حاصل ہو جائے گی، بی کام کی کلاسوں کا اجراء کر دیا جائے گا" نو زما سپیکر صاحب، ستاسو په وساطت سره محترم منسټر صاحب ته دا ریکویسټ دے چه په صوابۍ کښې کامرس کالج د پاره یو ډیر لوئے بلډنګ جوړ شوے دے او ډیره لویه زمکه نے Acquire کړے ده۔ هغے کښې د بلډنګ ضرورت نشته، د فرنیچر ضرورت نشته دے، صرف د سټاف ضرورت دے او د سټاف د پاره دوئ دا لیکلی دی چه کله نه مونږه ته محکمه فنانس، د دے جی یو نیم کال

اوشو۔ دا غفور خان حاجی صاحب هم ناست دے، هغه هلکان هم راوتی وو ډسټرکټ ایډمنسټریشن هم او مونږه سره ئے هم وعده کړے وه، برکی صاحب چه کوم ډائریکټر وو د ټیکنیکل ایجوکیشن چه ډیر زر به دے کښ کلاسونه شروع شی نو اوس هغے کښ جی یو نیم کال اوشو او تر اوسه پورے لا دغه نه دے شوے۔ نو زه صرف دا یو عرض کوم جی چه په اخبارونو کښ هم راغی او مونږه هم گورو جی چه داسے کیږی چه د دے صوبے د ډیرو لویو خلقو د کورونو په ټائلز باندے 42 لاکھ خرچ راغی نو د هغے د پاره خو پیسے شته جی ۔ دومره ډیرو وزیرانو صاحبانو مشیرانو د بهرتی کولو د پاره هم پیسے شته دے او صوابئ یو پاتے او پسمانده ضلع چه ده د هغے د هلکانو د پاره د بی کام کلاسونو د اجراء د پاره د درے څلورو پوسټونو د پاره په دے صوبه کښ پیسے نیشته دے جی۔ دا خو ډیر د افسوس خبره ده چه هره محکمه کښ فنانس او فنانس۔

جناب سپیکر: جی انریبل منسٹر صاحب۔

وزیر تعلیم: جناب سپیکر صاحب! دلته اوس چه کوم خانے د دے کمرشل ټریننگ انسټی ټیوټ تعلق دے چه کوم خانے کښ اوس ډی کام کیږی، د هغے د Upgradation د پاره د دے غفور خان صاحب خُاص طور باندے د چیف منسټر صاحب سره خبره کړے وه او په هغے کښ چیف منسټر صاحب Personal دلچسپی اخلی - مخکښے چه د ایجوکیشن ټیکنیکل ډائریکټوریټ نه ئے د دے پاره آسامیانے غوښتے وے نو ټیکنیکل ډائریکټوریټ ورله تقریباً یو دیارلس آسامیانے ورکړے وے نو بیا فنانس خط راولیږو چه Latest development دا دے چه کم سے کم په څومره آسامیانو باندے تاسو دا خپل Upgradation کولے شئ۔ نو اوس ورله ، جی دا خبره اوری هم او که نه -------

جناب سپیکر: تاسو خپله کوئ جی۔

وزیر تعلیم: نو اوس ټیکنیکل ډائریکټوریټ صرف پینځه پوسټونه ترے غوښتی دی د ایسوسی ایټ پروفیسر گریډ 19 او د څلور اسسټنټ پروفیسر

گریډ 18 نو اِنشاء اللهٔ دا پوستونو چه څنګه Sanction شی نو نور Financial implication پکښې Involve نه دی او دا ډیر زر به په دے کښې د بی کام کلاسز شروع شی۔

Mr. Speaker: Honourable Iftikhar-ud-Din Khan Khattak, MPA, to please ask his ....

جناب سلیم خان ایڈوکیټ: زما جی سوال دےاو دوئ راله جواب رانکړو۔

جناب سپیکر: جواب نے خو درکړو۔

جناب سلیم خان ایڈوکیټ: را نے نکړو کنه جی ۔ زه صرف دا تپوس کوم چه 13-01-1997 ء نه جی Take up کړے ده فنانس سره جی اوس جی دا دے 1998 دسمبر دے ۔ زه صرف دا سوال کوم چه دا پوستونو به مونږه له کله راکوئ تاسو؟

جناب سپیکر: دانے خو جی ټولو ته اووے کنه د ټولو هم دغه یو سوال دے چه هغه راخی او هم دا خبره باربار کوی چه مونږه فنانس سره Take up کړے ده او زر تر زره به نے مونږه کوؤ۔ اوس Date خو نے یو ته هم نه دے ښودلے نو سلیم خان تاسو له ډیر------

جناب سلیم خان ایڈوکیټ: نه جی زه د Date خبره نه کوم دا فنانس جی هر څه له پیسے ورکوی ټانیلونو له ورکوی بنکاک ته خلق بوځی او مونږه له پوستونو نه راکوی۔

جناب نجم الدین: سر د بنکاک د پاره پیسے شته ۔ د بنکاک د تلو د پاره، د دغه د پاره نشته دے۔

جناب سپیکر: افتخار الدین خان ایم پی اے ۔

جناب افتخار الدین: جناب سپیکر صاحب! سوال نمبر 708 --------

Mr. Speaker: The sitting is adjourned for tea break and we will reassemble after half an hour.

(اس مرحلہ پر چائے کیلئے ایوان کی کارروائی آدھے گھنٹے کیلئے ملتوی ہو گئی۔)

(وقفہ کے بعد جناب سپیکر مسند صدارت پر متمکن ہوئے۔)

جناب نجم الدین، پوائنٹ آف آرڈر۔

اراکین اسمبلی کی رخصت

جناب سپیکر، دا د چھٹئ د درخواستونو اووایو نو بیا به ۔ ذیل معزز اراکین نے رخصت کیلئے درخواستیں ارسال کی ہیں۔ جناب عاشق رضا خان سواتی صاحب' ایم پی اے' نے 07-12-1998 کیلئے' جناب سردار غلام نبی صاحب' ایم پی اے' نے 07-12-1998 تا 14-12-1998 کیلئے' جناب وجیہہ الزمان خان صاحب' منسٹر' نے 07-12-1998 کیلئے' جناب افتخار خان مہمند صاحب' ایم پی اے' نے 07-12-1998 تا 08-12-1998' جناب محسن علی خان صاحب' ایم پی اے' نے گزشتہ ایک ہفتہ کیلئے اور جناب محمد ہاشم خان صاحب (دیر) ایم پی اے' نے 07-12-1998 تا 08-12-1998 کیلئے تو Is it the desire of the House that leave may be granted to the honourable Members?

(The motion was carried.)

Mr. Speaker: Leave is granted. Jee.

جناب نجم الدین، لږے ورخے مخکښے دلته نه ووم، اسمبلئ کښ غیر حاضر ووم، زمونږه د دیر نه دیرماشومان ماشومان بچی راوتی وو د کوآپریتیو متعلق یو خبره وه۔ منسټر صاحب دلته ناست دے او زه عرض دا کوم چه زمونږه د دیر حالات دوئ ته ښه معلوم دی، د افیمو مسئله هم ده۔ هلته د ځنګلو مسئله هم ده نو زه دا وایمه جی چه هلته کومه ګهپله بازی سټارټ شوے ده نو هلته چه چا پیسے اغستے دی حکومت هغوی ته لاس نه اچوی او هغه کسان نے نیولی دی ، خلقو ته نے وئیلی دی چه زکواة دربانده تقسیم کوؤ، شناختی کارډز نے ترے اغستے دی او په هغه شناختی کارډ بانده پیسے راویستے شوی دی خو یو کس به په بینک کښ دستخط کړی وی، یو کس پکښ جی داسے هم دے چه د هغه دواړه لاس نشته دے او خالی سونډی بونډی لاسونه نے نیولی دی، د هغه هم ګوته په هغه کاغذونو بانده لګیدلے ده۔ زمونږه جی ستاسو په وساطت سره دا درخواست دے منسټر صاحب ته چه په دے کښ کم از کم د دغه خلقو سره د رعایت اوشی، روژه راروانه ده، د سکول بچی په دیر کښ ایډمنسټریشن زغلوی، په کورونو بانده چهاپے

بے ځایه لګوی او د دے نه به جی د Law and order situation جوړیږی او حالات به خرابیږی۔ مونږه لس خل په دے اسمبلئ کښی خبره اوکړه ۔ منسټر صاحب ته دا وایو چه دغه خلقو سره د د خدائے د پاره رعایت اوشی۔ انکوائری ټیم د مقررشی او لاړ د شی او په چا باندے پیسے نشته او چا بینک نه پیسے اغستے دی؟ صرف جی تش شناختی کارډ فوټو سټیټ خو چه جی خلق ورته وائی، بهر ته د لیږمه، نو هم ورله فوټو سټیټ ورکوی لیکن دستخط او پیسے په هغوی باندے تقسیم شوے نه دی او هغه خلق دوئی له ایسارکړی دی جی۔ په اربونو او کروړونو روپئ په خلقو قرض دی، د هغے خو څه تپوس نشته او د لسو زرو او د پنځو زرو روپو د خلقو سره هغه حشر ئے اوکړو جی، جیلونه ئے ترے ډک کړل جی او روژه رارونه ده، خیر ے به ورته اوکړی۔

جناب سپیکر: دا یو شے اوګورئ جی، په دے باندے لږ غور اوکړئ لکه څنګه چه دوئ، آنریبل ممبر پوائنټ آوټ کړه چه یو سړے چه د هغه لاسونه نشته او فرضی ګوتے ئے لګیدلے دی یا پکښی څه داسے دغه شوے وی نو دے کښی خو پکار دے چه تاسو انکوائری اوکړئ څکه چه دا خو بیا بده خبره ده که فرضی شی او هغه خلق پکښی پراته وی نو د انکوائری تر حده پورے خو د دے Justification شته چه په هغے باندے تاسو انکوائری اوکړئ یا داسے خلق وی چه هغوی واقعی نه وی اغستے او فرضی دغه شوے وی نو دا خو پکار ده چه په هغے څه دغه اوکړئ۔ جی

حاجی عبدالرحمان خان، اجازت شته؟

جناب سپیکر: بس جی تشریف کیږدئ جی، دا څه Debate نه دے۔ یو پوائنټ آف آرډر دے، هغوی ریکویسټ کړے وو او هغوی پرے خبره اوکړه۔ یو د افتخار الدین خان پوائنټ آف آرډر دے او نور بیا خپل دغه ته راځئ او که نه راځئ او پوائنټ آف آرډرز کوئ. I am not going to take your Agenda. ټهیک په دوه بجے به پاسم درنه۔ جی منسټر صاحب۔

جناب غفور خان جدون (وزیر خوراک): جناب سپیکر صاحب! دے کښی به بالکل

کوانری اوکړو خو عرض دا کوم جی چه دا پیسے خلقو خو اغستے دی
ی- ستانوے کروړ روپئ ئے په 1988-89 کښې واغستے، 1993-94 کښې
اغستے، 1994-95 کښې واغستے -------

ناب سپیکر: غفور خان! د هغے په تفصیل کښې نه خو کنه جی -

زیر خوراک: او جی -

ناب سپیکر: صرف زما تاسو ته دا خواست دے چه تاسو دا مهربانی اوکړئ
ځنکه چه دوئ پوائنټ آوټ کړه-

زیر خوراک: د هغه سړی نوم د راکړی چه انکوائری پکښې اوکړو -

جناب سپیکر: نوم به هم درکړی او نور هم انکوائری اوکړئ-

جناب نجم الدین: سر! زه یو سړے نه وایم، ډیر شے دی جی- ډیر شے دی د
خلقو صرف شناختی کارډز باندے نیولے کیږی جی- دوئ د اوګوری او د
هغے Verification د اوکړی چه ګوته شته که نشته -

جناب سپیکر: که د هغه ګوتے واقعی نه وی، Fraudulent دغه شی نو په هغه
کښې خو پکار ده چه انکوائری اوشی -

زیر خوراک: بالکل به انکوائری اوکړو جی انشاء الله تعالیٰ -

جناب نجم الدین: او هغه پورے د جی برناحقه ګرفتاریانے نه کوی تر څو
ورے دوئ Verification ئے نه وی کړے -

جناب سپیکر: جی افتخار الدین خان -

جناب افتخار الدین، جناب سپیکر صاحب! مونږه خو ډیر معذرت سره وایو،
تاسو لږغونتے دا تندے چه ګونجے شی بیا اویریږو چه یره سپیکر صاحب
ضبہ کښې دے -

جناب سپیکر: حاجی صاحب! د دوئ دے پوائنټ آف آرډر ته غوږ کیږدئ
ځکه چه ما دا نور پوائنټ آف آرډر را منع کړل چه دوئ څه وائی؟ دا لږ غوږ
یږدئ- ژړا. هم دا ده چه دا په پوائنټ آف آرډر کوم وخت ضائع کیږی -

جناب افتخار الدین، مونږ خو چونکه تاسو نه حیا اوکړو چه غصے کښې مو
ګورو نو مونږ وایو چه خاموش به شو خو سپیکر صاحب، نن زما نوم

تاسو واخستو چونکه زما سوال په ایجنډے کښی وو نو زما گله په دے راغله چه مونږه دومره پسمانده خلق چه دلته هم راشو او دلته چه گورو یا مونږ خپل سوالونه راوالو یا نجم الدین خان پاسیدلے وی یا زمونږ معزز ډپټی سپیکر صاحب پاسیدلے وی، گهنټه تیره شی، زمونږه سوالونه هم دغسے پاتے شی ۔هلته چه لاړ شو نو هغه خلق مونږ ته وائی چه تاسو هلته هسے ختنی په دے چه هلته تاسو د حاجی عدیل نه خبره نه شے کولے بیا څنګه د پاره؟ نو عرض مو دا وو چه یا خو داسے څه طریقه کارجوړکړئ چه د چا سوال وی، هغه ته ضمنی سوال پکارده چه اوکړی او خاموش شی ولے چه دا ډیر اهم سوالونه دی اوس دا زما سوال چه کوم وو دا جی تاسو اوگورئ دا ډیر اهم سوال ده خو چونکه په دے وخت هم څکه گله مند یو چه مونږ ډیر خوږ منسټر دے هغوی نه مونږ مطمئن یو خو محکمه جوابونه داسے راکوی چه هغه مونږ ته پکار ده چه په فلور باندے سرگند کړو نو زه جی ډیر معذرت سره تاسو ته بیا دا وایم چه دا ما بیا هم تجاوز اوکړو چه تاسو په هغه کښی مو دا خبرے اوکړے خو زه دا خپل رونړو ته وایم چه مهربانی اوکړئ لږ غونتے دپسمانده علاقو خلقو ته هم وخت ورکوئ۔

<u>حاجی محمد عدیل</u> ، Personal explanation جناب سپیکر ! معزز ممبر نے میرا نام لیا ہے ۔ آج خود شاید وہ موجود نہیں تھے یا تھے؛ آپ کو پتہ ہے کہ میں نے تو آج صبح سے کوئی خاص بات ہی نہیں کی ہے ایک ۔ دوسری بات یہ کہتے ہیں کہ ضمنی سوالات نہیں ہونے چاہئیں تو پھر آپ رولز بدل دیں۔ اگر آپ رولز میں تبدیلی کرنا چاہتے ہیں تو رولز بدل دیں اور تیسری عرض یہ ہے کہ میں ہمیشہ آپ سے یہ بھی عرض کرتا آ رہا ہوں کہ آپ اگر ایک گھنٹے میں سترہ یا اٹھارہ سوال Table کریں گے تو سترہ اٹھارہ سوال تو ہو ہی نہیں سکتے کہ ایک ایک سوال کو دو دو چار چار منٹ بھی نہ ملیں تو زیادتی ہے۔ جس ممبر کا سوال آتا ہے، وہ بھی مطمئن نہیں ہوتا اور ضمنی سوال بھی نہیں کئے جا سکتے گو کہ آپ نے بڑی کوشش کی ہے لیکن پھر بھی چار رہ گئے بلکہ ایک سوال میں ہم بڑی دلچسپی رکھتے تھے کیونکہ وہ ایک بڑا ہی اہم سوال تھا جناب ہاشم خان کا لیکن بدقسمتی سے ان آخری تین سوالوں میں وہ بھی تھا، جو رہ گئے ہیں یا تو دس سوالوں سے زیادہ سوال Table ہونے نہیں چاہئیں تاکہ ان پر بات بھی ہو سکے یا یہ کہ آپ رولز بدل دیجئے، ایوان کا

یار ہے، آپ ضمنی سوالات ختم کر دیجئے، ہمیں کیا اعتراض ہے۔

یر جنگلات): یو منټ که اجازت وی نو ---------

اب سپیکر: یو منټ جی، زه لږ د دوئ دوارو خبره یو ځائے جواب رکړم۔ دلته خو ډیره آسانه خبره دا شی چه هغه هر څه ځی او سیکرټریټ ندے راشی یا مونږ باندے راشی چه ټول هغه لس سوالونه ایخول پکار دی، پینځه ایښوول پکار دی، شپږ ایښودل پکار دی، بالکل تاسو ما ته چه څومره سوالونه اؤوایئ، هغه همره به زه ایږدم خو زما کمرے ته بیا به نه راځئ چه زما سوال مخکښې کړه، زما سوال مخکښې کړه ولے چه هغه خو سوالونو د پاره یو خاص ورځ وی په هغه ورځے هغه سوالونه راځی او په هغه ورځے د هغے جوابونه وی بیا د هغے نمبر پسے Immediately د هغے سوال -----(شور)

جناب سپیکر، زما خبرے ته جی لږ غوږ کیږدئ، هغه پسے بیا Immediately د هغے په سبا ورځ ته هغه نه شی ایښودے نور سوالونه د بل ډیپارټمنټ وی، بل ته نوټس ملاؤ شی هغه به کیږی که تاسو دا وایئ نو نن نه زه Direction ورکومه سیکرټری ته چه پینځه سواله به کیدے شی نمبر ایک، اوس راځو بل خبرے ته، ډپټی سپیکر صاحب وائی چه د ضمنی سوالونو دغه ترے نه اوباځئ۔ د ضمنی سوالونو دغه ترے نه نه اوځی، ضمنی سوالونه به وی خو ضمنی سوالونو کښې دا مصیبت دے چه سوال وی د دیر، خبره پکښې شروع شی د کرک او د چارسدے او پیښور او د دغه نو تاسو هغه خو ضمنی سوال په هغه کښې نه وایئ، تاسو خپل مسئله په هغه کښې راوچتوئ۔ پکار ده چه تاسو وایئ (ا)، (ب)، (ج)، (د) دے، (د) کښې نقص دے، (ج) کښې دا نقص دے، په دے زما ضمنی سوال دے۔ تاسو پکښې خپله مسئله اوچتہ کړئ، ضمنی سوالونه خو تاسو خراب کړئ۔ They are not supplementary questions that you are asking for. نمبر دو، اوس بله خبره دا ده لکه څنګه افتخار الدین خان اووئیل، زه خو تاسو ته هر وختے وایم دا اوس پوائنټ آف آرډر زه وایم چه کوشش کوئ چه مه کوئ، که آخره کښې ټائم وی، کوئ۔ اوس ما سره دا پاتے دی، دا دوه ایډجرنمنټ موشنز دی، درے دی

که پینخه دی، خو کال اتنشنز نوټسز دی حالانکه هغې باندے هم زه حیران یم چه رولز ته اوګورم خو زما سیکرټریټ اوسه پورے دا قصه کړے ده چه د چا په یو باندے دستخط وی، هغه خو ټهیک ده، لس دستخطه هم پرے وی، Identical هغه دوه وی ، خو بعضے داسے That will be treated as one وی، دوئ یو کړی حالانکه هغه کښې 'Five names, 'five names لفظ دے، 'Name' خو پکښې راشی ډیر بیا هر یو ممبر صاحب وانی چه زه به پرے خبره اوکړم۔ نو لږ دومره مهربانی کوئ، زه بار بار هغه سائډ نه هم او دے سائډ نه هم او هم هغه ممبران صاحبان چه کوم پاتے شی، هغه څوک دی؟ هم تاسو یئ، کله به ستاسو وروستو، کله به د بل وروستو وی نو یو بل له لږ مهربانی کوئ چه ټائم ورکوئ او پخپل خان لږ تکلیف اخلئ، خپل داخلوئ نو هغه به ډیر ښه وی په خانے د دے چه تاسو په پردی کښې خپله مسئله راوړئ۔ نو هله به دا خبره حل کیږی۔ جی تاسو څه خبره کوله جی۔

<u>وزیر جنګلات</u>، زما زیاته خبره خو جی تاسو اوکړه۔ ما چه کومه خبره کوله، هم هغه خبره تاسو اوکړله جی۔ زما مطلب دا وو جی چه رولز کښې دا چه کوم دی، هغه بالکل ټهیک دی، هغه Related ضمنی به کیدے شی۔ تاسو هغه خبره اوکړله چه سوال د یو خانے وی او جواب د بل خانے کیږی او خبره د بل خانے (. . .)کیږی یا لکه څنګه چه نجم الدین خان اوکړه، په دے باندے هغه بل ورځ هم بحث شوے وو۔ نن که دوئ یو خبره پکښې کړے وے چه قرضے خو ټوله دنیا کښې ورکوی هم او بیا وصولیږی هم جی، دا دواړه خبرے کیږی خو دا یوه خبره کیدے شوه چه دا ورکو نه اخلی نو دے غټو نه هم پکار ده چه واغستے شی څکه دا ملک خلقو لټ کړے دے، د هغوی هم غور پکار دے۔ دا نه چه اوس سرے وانی چه قرضے چا اغستے دی، ټولو ته معاف کړئ هم لاندے هم باندے۔ خو پکار ده چه د لاندے نه هم وصول شی او د باندے نه هم وصول شی۔

<u>جناب نجم الدین</u>، په .Personal explanation, Sir زما عرض دا دے جی ما دا وئیلی دی منسټر صاحب ته چه تاسو د دے تحقیقات اوکړئ، قرضه چه چا اغستے ده، واخلئ ترے نه جی خو شناختی کارډ باندے هغه غریب ترینه

خبرنه دے جي او برناحقه په هغه پسے پيسے ليکلی دي او هغه برناحقه جيل له ليږي، جيلونه ترے نه ډک کړل، د دير انتظاميه په خلقو پسے ورپسے ده او د دے خانے نه ورته هدايات ملاؤيږي او زه مطمئن نه شومه د منسټر صاحب د خبرے نه- نو زه وايم چه هغه خلقو ----------

جناب سپيکر: وروميے خو دا ستاسو پوائنټ آف آرډر دے، په دے باندے د منسټر صاحب هيڅ کارنشته چه تا مطمئن کړي اوکه د مطمئن نه کړي خو تا خو پوائنټ آف آرډر اوکړو او ما په Personal level باندے منسټر صاحب ته دا اووئيل چه په هغے باندے انکوائري اوکړه-

جناب نجم الدين: سپيکر صاحب! زما خو د خلقو سره زياتے شوے دے- زه د دے منسټر صاحب د خبرے خلاف واک آوټ کوم --------

جناب سپيکر: يو خاص موشن پرے داخل کړه-

جناب نجم الدين: سر! "موشن" ما شل داخل کړي دي، هغه نه راځي جي- د خلقو سره دوئ بالکل زياتے کوي، بے انصافي کوي-

جناب سپيکر: مياں مظفر شاه' پليز-

مياں مظفر شاه: جناب سپيکر! ما يوه خبره کوله لکه په دے Questions, answers باندے د قومي اسمبلئ يو Procedure دے- هلته چه Question, answer راشي، نو هلته 'Taken as read' اووئي نو هغه دومره وخت نه ضائع کيږي- صرف د ضمني که څه ضرورت وي نو د هغے خبره اوکړئ، که نه وي 'As read' ، ولے چه Already سوال راغلے وي او جواب راغلے وي نو بيا دلته دوباره دهراول، په هغے هم هغه ټائم ضائع شي جي او بيا په هغه جوابونو هم مونږه وخت ضائع کوو نو که تاسو دا اوکړئ جي چه 'Taken as read' او که څه ضمني وي يا غلط وي نو چه هغه تاسو ته اوښائي-

جناب سپيکر: هغے کښې خو جي د Reading هډو څه ضرورت نشته، زمونږ په رولز کښې هم نشته- هغه به صرف دا وائي چه He will ask that question number, فلانه (ا)، (ب)، (ج)، That is all او بيا به هغه خپل اعتراض ښائي چه د دے جواب سره زما دا اختلاف دے يا څه، نو زمونږه رولز

کښې داسې څه نشته Exactly the same۔

وزیر جنګلات، د میاں صاحب مطلب دا دے، زه یو منټ عرض اوکړم، دا زمونږه په دے کښې فرق دا دے چه مونږ دا وایو، ته اوس دا ممبر مطمئن کړه نو که تاسو ممبر مطمئن کوئ او دا خبره کوئ خو بیا یو کوئسچن ایږدئ یا چه څنګه حاجی عدیل صاحب اوونیل یا پینځه کوئسچنز ایږدئ۔ د ممبر خو چه کوم سوال کوی، د هغے طریقه دا ده، د کوئسچن چه منسټر جواب ورکوی، هغه به صحیح جواب ورکوی۔ دا د هغه ذمه واری ده۔ که هغه غلط جواب ورکړو، دا پریویلج کمیټئ ته ځی او د هغه نه به تپوس کیږی چه دا غلط ___ هغه به بالکل صحیح جواب ورکوی او هغه به سړے دا اخلی چه دا بالکل ټهیک دے او هم هغه سلسله کښې به درے ضمنی سوالونه کوی یا شلور کوی، هم هغه دغه سره نو بیا به سلسله ټهیک چلیږی۔

جناب فرید خان طوفان، جناب سپیکر صاحب! زه خو داسے ټائم کښې پاسیدم پوائنټ آف آرډر باندے چه دا ماحول داسے جوړ شو چه کومه خبره تاسو اوکړه له یا ممبران صاحبانو اوکړه یا فتح محمد خان صاحب کوی، زمونږه اصولی طور سره دے سره هیڅ اختلاف نه دے۔ دا جائزه خبره ده، صحیح خبره ده چه تاسو وخت بچ کوئ خو زه داسے ضروری پوائنټ آف آرډر باندے اودریدمه چه ما ته اوس پته نه لګی چه دا د پوائنټ آف آرډرنه بغیر په دے وخت کښې دا مسئله چه دومره اهمه مسئله ده۔ زه په ایوان او ستاسو په ذریعه باندے حکومت په نوټس کښې راوستل غوارمه ۔ جناب سپیکر صاحب! په 21-11-1998 په یوشتم تاریخ د نومبر د کرک یو سټوډنټ چه پولی ټیکنیک کالج کوهاټ کښې سبق وائی او د سیکنډ ایر سټوډنټ دے، دا هلک چه کوم دے، محمد یاسین ولد لال حمید، دا په اکیس نومبر باندے کالج نه د سنیچر په ورځ باندے چهټی شوه، کرک ته تلو او دے اغواء شوے دے۔ نن جی شپږم ، اووم تاریخ دے، په دے دوران کښې د حکومت طرف نه د دے هلک رها کولو د پاره هیڅ قسم ته رابطه نه ده شوے۔ نه کمشنر، نه ډپټی کمشنر، نه د حکومت بل یا چا وزیر په دے خبرے نوټس اغستے دے۔ زه صرف دومره خبره کول غوارمه چه ما پسے د کرک نه جرګه راغله چه ته

زمونږه ممبر یے او مونږه اسمبلئ ته راغو او مونږه احتجاج کوو۔ دا خبره جی زه ښکه کومه چه اکثر حکومت دا وانی چه دا د ممبرانو طریقه ده چه دا احتجاج طریقے باندے ښپل کار اوباسی۔ دا یوه انسانی مسئله ده او زه دے کښ دا خبره کومه چه نه پریشر اچوو او نه دباؤ کوو او نه داسے څه غیر آئینی، غیر قانونی خبره اوچتول غواړو خو یو سټوډنټ دے، هغه اغواء شوے دے او چه چا اغواء کړے دے نو یو نے ټیلیفون کړے دے کورته چه لس لکهه روپئ مونږ له راکړئ او لس لکهه روپئ راکړئ او په هنګو ډسټرکټ کښ یو کلے ښانی چه هغه ځانے ته د لاړ شی او معتبر سړے د اوګوری، هلته کښ به تاسو ته سړے ملاؤ شی، هغه ته لس لکهه روپئ ورکړئ، دا سړے زمونږ په کنټرول کښ دے که پیسے را نغلے نو مونږ به دا سړے مړ کړو۔ دویمه خبره دا ده جی چه مفرورانو چه کوم دی، اغوا کنندګانو خط لیکلے دے چه دا هلک مونږ سره دے او که تاسو دا پیسے راونه رلے، زه دا خبره کومه جی چه مونږه چا ته فریاد اوکړو؟ چه هوم سیکرټری ته ټیلیفون کوے نو هوم سیکرټری نه ملاؤیږی۔ که کمشنر ته ټیلیفون کوے نو کمشنر نه ملاویږی او که ډپټی کمشنر نه پوښتنه کوے نو هغه وائی چه ما ته پته نشته ده۔ زه دا مسئله جی دلته کښ په دے طریقے سره اوچتول غواړمه چه مونږ سره خو بله لار نشته۔ چه سړے اغواء شی، اوس مونږ سره خو طریقه نشته ښکه چه دے حکومت مشینری ته به وایو چه تاسو نے راوباسئ، چه لاړ شی قبائلو ته یوسی نو قبائلو ته خو د دے Settled area خلق نه شی تلے، ذاتی اثر رسوخ په بنیاد باندے څو ښوک نه شی رها کولے خو د حکومت مشینری نه به Help غواړی سړے۔ جناب سپیکر صاحب! یو خبره کوم ---------

جناب سپیکر، فرید خان! داسے کار اوکړئ ---------

جناب فرید خان طوفان، جناب سپیکر! یو منټ کښ خبره خلاصه وومه۔ دا خبره کومه چه که د آئی جی پی رشته دار ورکے، شی که د هوم سیکرټری ورکے، شی، که زمونږ د ایم پی ایز په رشته دارو کښ ښوک ورکے شی، یویسی، هغے د پاره خو د حکومت مشینری ډیره Active وی۔ زه دا خبره

دلته کښې د حکومت په نوټس کښې راوستل غواړمه چه مونږه دیډ لائن نه ورکوو، کرک نه خلق دے اسمبلئ ته د احتجاج د پاره راځی، په کرک کښې جلسه کیږی، ما ته ئے دعوت راکړے دے، زه ئے غوښتے یمه، زه مجبور یمه، زه دا خبره کومه چه حکومت د مونږه ته 48 Hours کښې دا هلک د راکولو د پاره هغه اوکړی گنی بیا زه دا خبره کومه چه په دے اسمبلئ کښې که څه طریقه وی د هغے اوچتولو، هغه به هم کوو او زه دا خبره په دعوے سره کومه چه دے اسمبلئ ته به هم راځو، احتجاج به هم کوو، په کرک کښې به هم جلسه کیږی۔ امن و امان مسئله چه کومه ده، د دے نه جوړیږی خکه چه په ما باندے بے انتها زیات پریشر دے او زه به د خلقو د نمائندگئ حق ضرور ادا کومه۔ ستاسو په ذریعه باندے دا خبره ما اوچتول غوښتل خکه چه دا یوه انسانی مسئله ده۔ سټوډنټان راوځی کامرس کالج گورنمنټ کالج کوهاټ کښې، دغه ټوله خبره ما ستاسو په ذریعه باندے د دے حکومت په نوټس کښې راوستل غوښتل۔

<u>جناب سپیکر</u>: دغه غم وی کنه۔ اوس تاسو راوستو، اوس د کرک بل ممبر دے نو هغه هم پاڅیدو۔ Naturally' دغه شے دے۔

<u>نوابزاده محسن علی خان</u>: نو دا ضروری تاسو نه گنړی سپیکر صاحب؟

<u>جناب سپیکر</u>: نه دا یو روټین دے داسے کنه ----

<u>نوابزده محسن علی خان</u>: نه نه جی، تاسو دا خبره ضروری نه گنړی نو بیا به نه اودریږو۔

<u>حاجی محمد عدیل</u>: جناب سپیکر! عرض یہ ہے کہ آپ کو علم تھا کہ افتخار خٹک کیا کہنا چاہتے ہیں؟ آپ کو علم تھا کہ آپ نے مجھے کہا کہ آپ سنیں کہ وہ کیا کہنا چاہتے ہیں؟

<u>جناب سپیکر</u>، ایک منٹ جی، میں اب یہ عرض کرتا ہوں کہ ضروری خبره ده محسن خان، پکار وه چه پرون د کال اټینشن نوټس داخل کړے وے، نن سحر د یوه گهنټه مخکښے داخل کړے وے او ما ته د هم وئیلے وے نو ما به هم دلته راوستے وے۔ ایډجرنمنټ موشن به مو داخل کړے وے نو دا خو هغه نور ناست دی، د هغوی هغه ټائم ضائع کیږی۔ Just please continue

and be brief.

نوابزادہ محسن علی خان، جناب سپیکر! جو کچھ فرید طوفان نے کہا ہے، میں اس کے ساتھ مکمل اتفاق کرتا ہوں اور میں آپ کے ذریعے سے حکومت سے بھی ایک بات کرنا چاہتا ہوں۔ میں ان کی طرح بات نہیں کروں گا کہ ہم قانون اپنے ہاتھ میں نہیں لینا چاہتے ہیں، میں حکومت کو صرف یہ بتانا چاہتا ہوں کہ اگر اڑتالیس گھنٹے کے اندر اندر انہوں نے اس کو برآمد نہیں کیا تو ہم قانون کو اپنے ہاتھ میں لیں گے اور انشاء اللہ تعالیٰ ہم یہ سڑک بند کریں گے ---------

جناب سپیکر، میری نصیحتوں کا یہ اثر ہوا؟

نوابزادہ محسن علی خان، میں تو یہ بات اعلیٰ اعلان کہنا چاہتا ہوں جناب سپیکر صاحب، کہ ہم روڈ بند کریں گے، جو بھی گزرے گا، ہم اس کو اتاریں گے اور اس کو اس وقت تک نہیں چھوڑیں گے جب تک ہمیں اپنا آدمی نہیں مل جاتا۔

ملک نقیب اللہ، خان (وزیر طبعی منصوبہ بندی)، یره جی، نن د محسن علی خان طبیعت ما ته خراب غوندے ښکاری جی، لږه جذباتی خبره ئے اوکړله۔ نو دا Request کومه، زه وایم که دا یوه خبره د ریکارډ نه حذف شی۔

جناب ہمایون سیف اللہ خان، یو منټ جی، میں جی رات ہی اس روڈ پر آیا ہوں اور جس روڈ کی وہ بات کر رہے ہیں، وہ تو Already بلاک ہے جی۔ مجھے خدا نے بچایا ہے۔ میں قسم کھاتا ہوں کہ پل کے اوپر انہوں نے اتنے بڑے بڑے سٹون رکھے ہوئے ہیں کہ آپ حیران ہوں گے، نئی روڈ تھی جو انہوں نے کھول دی اور ٹریفک چالو ہوگئی۔ اب چاہئے تھا کہ یہ لوگ کچھ پیسے کماتے تو انہوں نے روڈ بلاک کر دی ہے۔ برج کے سامنے انہوں نے وہاں مٹی ڈالی ہوئی ہے۔ میرا تو خیال تھا کہ روڈ کھلی ہے، میں جو اوپر آیا رات کے وقت تو خدا نے بچایا ہے ورنہ آج آپ میرا جنازہ پڑھ رہے ہوتے۔

جناب والٹر مسیح، جناب سپیکر صاحب! ایک گزارش ہے جی کہ آپ نے خود فرمایا ہے کہ آپ کا جو کال اٹینشن نوٹس ہو وہ آپ ضرور جمع کروائیں تاکہ اس کو جلد لایا جائے۔ یہ پچیس تاریخ کو میں نے آپ کے سیکرٹریٹ میں یہ جمع کروایا تھا، یہ نوشہرہ کا ایک اہم واقعہ ہے جس میں نو مسیحی جانیں قتل ہوئی ہیں لیکن وہ آج تک نہیں آیا۔ پچیس تاریخ کو میں نے یہ جمع کروایا تھا جی۔

جناب سپیکر: ہم نے تو ایڈمٹ کیا ہوا ہے لیکن یہاں پر یہی مصیبت ہے جو میں آپ سے ہر وقت ریکویسٹ کرتا رہتا ہوں تو اسی وجہ سے یہ نہیں آ رہا ہے کیونکہ وہ Carried over ہو جاتا ہے۔ پہلے والا ایجنڈا آتا ہے دوسرے دن کو اور پھر تیسرے دن کو بھی وہی آتا ہے تو اب کیا کیا جائے؟

جناب والٹر مسیح: جناب سپیکر! میں آپ سے متفق ہوں لیکن میں یہ آپ کے نالج میں لانا چاہتا ہوں کہ اس طرح اقلیتی احساس محرومی میں پڑتی جا رہی ہیں' ایک ہماری ------

جناب سپیکر: ہمارے لئے اقلیت اور اکثریت' سب برابر ہیں۔ انشاء اللہ اس طرح نہیں ہو گا۔

جناب والٹر مسیح: سپیکر صاحب اگر اقلیت اور اکثرت میں فرق نہ ہوتا تو یہ کال اٹینشن نوٹس شروع دن ہی آتا لیکن بہت افسوس کی بات ہے کہ اس پر ابھی تک کوئی عملدرآمد نہیں ہوا ہے۔

جناب عبدالسجان خان (وزیر اطلاعات)، شکریه سپیکر صاحب! ما دا گزارش کوو جی چه زما په خیال باندے نوابزاده صاحب چه یو ډیر زوړ او Shrewd parliamentarian دے او هغه په ړومبی خل د جذباتو، د قانون په لاسو کښې د اخستو خبره اوکړه نو څنګه چه نقیب الله خان اوونیل، څه نه څه سبا له دے کښې Casualties اوشی، دوی خو په خان باندے د مخکښے نه ایف۔ آئی۔ آر درج کړو، نو خدائے دخیر پیښ کړی نو۔

Mr. Speaker: Arbab Muhammad Ayub Jan, MPA, to please move his 'Call Attention Notice' No. 756.

جناب فرید خان طوفان، جناب سپیکر صاحب! زه تاسو ته یوه خبره کومه۔ زه بیا دے خائے نه څمه۔ زه تاسو ته دا خبره کومه چه په دے هاؤس کښې داسے خبرے چه د انسانی همدردئ په بنیاد باندے یو سړے اغواء دے، ما خبره اوکړه، یوه هسے خبره به وی، تاسو حکومت ته اووایئ چه تاسو په دے خپل Re-action اوښایئ چه تاسو د د ے د پاره څه کوئ؟ یو سړے اغواء دے، تاسو ته دے اسمبلئ کښې دا خبره څوک نه شی کولے نو بیا زمونږه دلته د کښیناستو څه فائده ده چه مونږه ته حکومت په دے باندے خبره هم نه کوی او

دا خبره به نه اوچتوو نو مونږه به کومه خبره اوچتوو؟

جناب سپیکر: داسے کار دے جی فرید خان، بعضے Matters داسے وی کنه چه په هغے باندے فرض کړه دا کال اټینشن وے، ایډجرنمنټ موشن وے نو حکومت د هغے په جواب باندے زه ورته__ تاسو پوائنټ آف آرډرما ته کړے دے، حکومت ستاسو دا ټول هرڅه واوریدل نو که ته اوس دوباره نے په ما باندے آورول غواړے نو حکومت Is bound چه دومره حالات مخے ته راغلل --------

جناب فرید خان طوفان: زمونږ خبره په هوا کښې تیره شوه.

جناب سپیکر: په هوا کښې هډو هم نه ده تیره شوی ---------

جناب فرید خان طوفان: تاسو دا خبره اوکړئ، دا حکومت ناست دے، یو سړے اغوا شوے دے، اوولس ورځے کیږی، دوئ څه کوی، دوئ څه ته ناست دی؟

جناب علی افضل خان جدون (وزیر قانون): جناب سپیکر! ------------

Nawabzada Mohsin Ali Khan: Sir, you should give a directive.

حاجی محمد عدیل: کال اٹنشن نوٹس کال سے پہلے ہماری Pending ایڈجرنمنٹ موشنز ہیں۔ آپ نے کال اٹینشن نوٹس کال کر دی ہے، What about the Adjournment Motions?

Mr. Speaker: The 'Call Attention Notice' was __________

نوابزاده محسن علی خان: مره، ته کښینه په آرام یار، عدیله، کښینه کنه، کښینه یار۔ Janab Speaker, if the point of order was reflected to you, You should direct the Government.

جناب سپیکر: جی۔

وزیر قانون و پارلیمانی امور: جناب سپیکر! مجھے ان کا احساس ہے، ممبران نے اپنے علاقے کی بات کی ہے، اس میں کوئی شک نہیں اور آپ کی بھی بڑی مروت اور بڑی مہربانی ہے کہ آپ نے پہلے بھی پوائنٹ آف آرڈر کے متعلق اپنے ارشادات فرمائے تھے جس کی وجہ سے سوالوں کے جوابات میں بھی رکاوٹ پیدا ہوگئی اور Carried over ایجنڈا بھی

ہوتا تھا۔ اس کے باوجود پھر بھی آپ کی بڑی مہربانی ہے جناب، عرض یہ ہے کہ اس سے پہلے کہ حکومت جواب دے، میں صرف تکنیکی بنیاد پر یہ کہتا ہوں کہ ہم جواب دیں گے کہ پوائنٹ آف آرڈر پر بات ہوئی ہے اور نوابزادہ صاحب کی بھی مہربانی ہے کہ آج وہ بڑے عرصے کے بعد اس ایوان میں آئے ہیں، ان کی بھی قدر کرنی چاہئے مگر جناب، پہلے پوائنٹ آف آرڈر پر کہ The Speaker is to hold whether the point of order is a point of order or not? تو اس کے بعد ہم اس پوزیشن میں ہوں گے کہ ان کو جواب دے سکیں۔ ابھی تک تو غالباً آپ نے فیصلہ نہیں فرمایا کہ یہ پوائنٹ آف آرڈر بنتا بھی ہے کہ نہیں؟ اور میرے خیال میں جناب یہ پوائنٹ آف آرڈر نہیں بنتا۔ یہ اسے ایڈجرنمنٹ موشن یا کال اٹینشن کی شکل میں لائیں کیونکہ Point of order is relevant only to the proceedings of the House or such Articles of the Constitution that regulate the Assembly business. تو This is no point of order, Sir. میری یہ گزارش ہوگی کہ اس کو باقاعدہ کال اٹینشن یا ایڈجرنمنٹ موشن کے طور پر لائیں So that it is properly discussed and answered. کیونکہ اس طرح تو آپ کی رولنگ کی بھی تھوڑی سی خلاف ورزی ہو جاتی ہے اور ایوان کی کارروائی جو صحیح چل رہی ہوتی ہے، اس میں بھی رکاوٹ آ جاتی ہے تو پہلے جناب والا، آپ اس کو Hold کریں کہ Whether it is a point of order? پھر اس کے بعد حکومتی بنچوں سے اس کا Relevant جواب ہم دیں گے اور ہم اپنا لائحہ عمل اختیار کریں گے اور اگر وہ بھی کوئی لائحہ عمل اختیار کرتے ہیں تو ہمیں کوئی اعتراض نہیں ہے کیونکہ جیسے ہمارے آنریبل ممبر نے کہا کہ راستہ تو پہلے ہی سے بلاک ہے اور اگر ہم نے یونہی اس نظام کو چلانا ہے تو ہمیں اس پر غالباً کوئی اعتراض نہیں ہے لیکن پہلے جناب والا، آپ اس پوائنٹ آف آرڈر پر اپنا فیصلہ فرمائیں گے۔ پھر ہم اس پوزیشن میں ہوں گے کہ اس کا کوئی جواب دے سکیں۔

نوابزادہ محسن علی خان: جناب سپیکر صاحب! ----------

جناب سپیکر: لاہنسٹر صاحب! بات یہ ہے کہ ہم یہاں اسمبلی میں جو کارروائی کرتے ہیں تقریباً تقریباً-----

ارباب محمد ایوب جان: رو ایاتو باندے۔

جناب سپیکر: ایوب جان خان! وہ بات آپ کو بتا دی ہے۔ تو بعض اوقات بہت اہم معاملے ہوتے ہیں جنہیں میرے خیال میں حکومت کو چاہئے کہ وہ کسی بھی طریقے سے سنے مثلاً اب ایک کالج کا طالب علم ہے، سیکنڈ ایئر کا سٹوڈنٹ ہے (څو مره؟ او ولس ورځے وشوے؟) اب ہر ایک آدمی ذرا اپنا Imagin کرے کہ اگر اس کے بچے کے ساتھ اس طرح ہو اور He may be a poor man اور ہر ایک اپنے گریبان میں جھانک کر دیکھے کہ اگر اس کے ساتھ ایسا ہو جائے تو کیا ہوگا؟ تو ان چیزوں میں زیادہ Technicalities میرے خیال میں نہیں لانی چاہئیں اور حکومت کو چاہیے کہ کچھ نہ کچھ تسلی اس پر دے اور یہ آپ کی ڈیوٹی ہے You are bound, the Government is ---------- bound

وزیر قانون: جناب سپیکر! گزارش یہ تھی، میں بالکل آپ کے حکم کو بجا لاتا ہوں اور مجھے اپنے فاضل ممبران کے جذبات کا پورا خیال ہے اور انہوں نے بالکل درست بات کی ہے۔ میں نے جناب، صرف یہ عرض کی تھی کہ حکومت کو اب کیسے پتہ چلے گا کہ کیا بات ہوئی ہے، اسلئے اگر اس کو کسی Proper forum لائیں گے تو پھر ہم اس پوزیشن میں ہوں گے کہ اس کی انکوائری کرا کر پتہ کریں کہ اس کے متعلق کیا بات تھی؟ اور یہ ---

جناب فرید خان طوفان: زه آنریبل منسټر صاحب ته دا وایمه چه یو ښه حکومت ته چه دا خبره زه اوکړمه چه زما د کرک نه یو غریب سټوډنټ اغواء شوے دے نو دوئ داسے مسئلے نه اوچتیږی چه تاسو اوس خبره اوکړه، مونږه خبر شو، مونږه به فوری طور سره د هغه د برآمدګئ د پاره کارروائی کوو، دا د دوئ هغه نه جوړیږی او دوئ هغے ته انتظار کوی چه مونږه د جلوس راولو دے اسمبلئ ته --------

وزیر قانون: جناب سپیکر! جس بات کا ذکر ہو رہا ہے تو جو بھی ایسے Reported cases ہوتے ہیں، تو انتظامیہ اور پولیس کے اور حکومت کے تمام اہلکار اس پر از خود نوٹس لیتے ہیں۔ اب انہوں نے بالکل درست بات کی ہے کہ مزید اس پر کارروائی ہو، تو میں ان سے یہ گزارش کرونگا کہ جس طرح اب اسمبلی کے فورم پر یہ بات آئی ہے تو یہ ہمیں وقت دیں تاکہ ہم ان سے مزید پتہ کر سکیں کہ اس پر کیا کارروائی ہوئی ہے تاکہ کل اس کا جواب دے سکیں کیونکہ Ready made تو جناب والا، کسی کے پاس جواب نہیں ہوتا

---------(شور/قطع کلامیاں)

جناب سپیکر: بس ټهیک شوه کنه، پته به اوس کوی تر ے کنه۔

وزیر قانون: جناب والا! جو آئین یا جو رولز ان کو یہ اجازت دیتا ہے کہ اٹھ کر سوال کریں یا پوچھیں، تو انہی رولز کے تحت ان پر یہ بھی لازم ہے کہ وہ جواب دینے کیلئے بھی وقت دیں گے۔

جناب سپیکر: تاسو کال اټینشن هم داخل کړئ کنه، دوئ ته دغه هم ملاو شو، تاسو کال اټینشن هم داخل کړئ .Tomorrow we will take it up ستاسو او د دے نوښار والا، دا سبا د پاره Take up کړئ جی۔

نوابزادہ محسن علی خان: جناب سپیکر صاحب! میری صرف اتنی گزارش ہے کہ In the case of law and order, kidnapping is one of the most serious cases, which should be in the notice of the Government 24 hours. But I don't blame the honourable Minister Janab Speaker Sahib, because اگر آپ اوپر دیکھیں Just look at the Officers' Gallery, not a single senior officer attend this Assembly Janab Speaker Sahib, تو How can they give any reply? Their own officers don't attend the Assembly on their behalf.

وزیر جنگلات: یو منټ خبره پکښ اوکړمه جی؟ خبره ما په خیال د دواړه فریقو چه ده، په دے کښ څه اختلاف نشته دے۔ چه زمونږه لاء منسټر چه کومه خبره دغه کوی یا فرید خان چه کومه خبره اوکړه، دا د ده فرض هم دی او ضروری خبره هم ده۔ یوخائے کښ تاسو چه کومه خبره اوکړه، د دے نه بهترینه خبره نه وی چه یو سړے د په خان راواروی او دا معمول دے زمونږه د دے ملک او دا د اوس نه نه کیږی، دا تقریباً د ډیر وخت نه دا شے روان دے البته په دے کښ خرابی په مخه باندے راغی۔ پکار دا ده چه مونږه ټول کښېنو او د دے څه حل راوباسو او دا خو د حکومت فرض دی چه هسے به هم غور کوو او چه فرید خان اوونیل، د دے خبرے خو مزید ډیر اهمیت دے ځکه چه دے یو ډیر اهم سړے دے نو د حکومت نه چه څومره

کیدے شی جی، د دے بازیابئ د پارہ بہ خپل کوشش کوی او دا بہ دغہ کوی۔

توجہ دلاؤ نوٹس ہا

Mr. Speaker: Honourable Arbab Muhammad Ayub Jan, MPA, to please move his Call Attention Notice No. 716, converted into Adjournment Motion in the House under rule 69.

ارباب محمد ایوب جان ، جناب سپیکر صاحب! زہ ستاسو ډیر زیات مشکور یمہ۔ هغه ورخ تاسو House consensus باندے او خپل هغے باندے تاسو اووئیل چه دا کال اټینشن نوټس چه دے، دا ایډجرنمنټ موشن، نو I will request you, Sir, چه دا کال اټنشن نوټس ---------

جناب سپیکر ، تاسو جی ډومبے Move کړئ۔ د دے د پارہ خپل Procedure مونږہ Adopt کوو ولے چه تر ننه پورے پروسیجر نه دے Adopt شوے، هم دغسے Carried over, carried over کښی روان دے۔ دا به نن پروسیجر Adopt کوو د دے پارہ که بیا هاؤس غواړی چه دا د ایډمنټ شی ډسکشن د پارہ Then we shall have to fix a date within three days. او For discussion جی۔

Arbab Muhammad Ayub Jan: This Call Attention Notice? May be, I will ask you, I will request you Honourable Speaker Sir, that this Call Attention Notice may be converted into an Adjournment Motion and I will ask you Sir, that proceeding of House may be suspended and let me put this Call Attention Notice in to ---------

جناب سپیکر ، نه جی، تاسو صرف دومره اووایئ کنه، هغه خو Already ما Convert کړے دے Into Adjournment motion تاسو صرف دا اووایئ، هغه ایډجرنمنټ موشن Read out کړئ او دا اووایئ چه It should be adopted for discussion.

ارباب محمد ایوب جان، جناب سپیکر صاحب! "حکومت نے ڈی۔اے۔پی کے نرخ مبلغ چونسٹھ روپے کے حساب سے بڑھا دیئے ہیں جو کہ زمینداروں کے ساتھ سراسر ظلم ہے۔

عین اس وقت کہ جب کاشت کا موسم ہے، نرخ بڑھانا، حکومت کی پالیسیوں اور وعدوں کے خلاف ہے۔" جناب سپیکر صاحب! -------

جناب سپیکر: بس اوشو جی۔

ارباب محمد ایوب جان: ښه جی، Thank you, Sir.

Mr . Speaker: The motion moved and the question is that the Adjournment Motion , moved by Honourable Arbab Muhammad Ayub Jan Khan, MPA, be admitted for discussion under rule 73?

(The motion was carried.)

Mr. Speaker: The 'Ayes' have it. The motion is admitted for discussion and it will be taken up within three days under the rules,

ٹھیک شوہ جی او The Assembly do now adjourn and the ، other

ٹھیک شوہ remaining adjournment motions will be taken up later on.

جی۔ Do now adjourn for the purposes of this adjournment motion.

نور دغه به کیږی جی، وروستے هغے کښې الفاظ دا دی، "The Assembly do now adjourn", this is the only question that the Speaker should ask. نو هغه ایډجرنمنټ موشنز، بقایا چه کوم دی، هغه پاتے شو، یو ایډمټ شو او نور کلا اسمبلی به چلیږی۔

حاجی محمد عدیل: جناب سپیکر! اس پر رولنگ چاہئے کیونکہ کال اٹینشن نوٹس کا ایجنڈے پر آئٹم تھا، آپ نے اسے Convert کیا ہے ایڈجرنمنٹ موشن میں اور وہ ایڈمٹ ہو گیا ہے تو باقی جو ایڈجرنمنٹ موشنز پہلے سے پڑے ہوئے تھے، وہ تو Kill ہو گئے۔

جناب سپیکر: نہیں، نہیں۔

حاجی محمد عدیل: جناب سپیکر! For today تو وہ Kill ہو گئے۔ تو جناب سپیکر، پہلے چاہئے یہ تھا کہ ------------

جناب سپیکر: نہیں Kill ہوئے۔ اصل میں وہ Adjourn کا جو میں نے کہہ دیا ہے تو اس کا مطلب یہ ہے کہ وہ کل ہوں گی، آج نہیں ہو سکتا۔

حاجی محمد عدیل: وہ تو کئی کل سے ہم انتظار میں بیٹھے ہیں۔ (قہقہہ)

جناب سپیکر: ..بھی تو مصیبت ہے کہ پہلے دن آپ نے بہت زیادہ Discussion کی اور Admission کیلئے کسی نے بھی Move نہیں کیا۔ So you have to move that. Haji Bahadar Khan, MPA, and Mian Iftikhar Hussain Khan, MPA, to please move their joint Call Attention Notice No. 675.

Haji Bahadar Khan, MPA, Mian Iftikhar Hussain Khan, MPA.

میاں افتخارحسین: سپیکر صاحب! ستاسو ډیره شکریه۔ دا "خان" که زما نه هم جی لرې کټ کړئ نو ښه به وی، زما د نوم حصه نه ده جی۔

"جناب سپیکر صاحب! آپ کی وساطت سے حکومت کی توجہ-----

جناب احمد حسن خان: جناب سپیکر! دا ولے تا د خپلے مینے نه محرومه وئ؟ دا خو ستاسو مینه ده جناب سپیکر، که شهزاده ورته اووایئ نو ډیره به ښه وی، "خان" خولا، خان وی۔

میاں افتخارحسین: دا د "شهزاده" دا لفظ جی څنګه -------

وزیر جنگلات: دا "خان" چه دے جی، دا خو زمونږ صوبه سرحد کښې ټول خلق "خان" خان سره لګوی۔ څنګه نور په دنیا کښې څوک "مسټر" وائی او څوک "آغا" وائی، څوک څه وائی، دا "خان" خو زمونږه د دے صوبے یو اعزازی دغه دے۔ میاں صاحب ته زه درخواست کومه چه دے په دے "خان" لفظ بد نه ګنړی او دا خو د ده د پاره هم او زمونږ ټولو د پاره چه څوک چا سره مهربانی کوی نو وائی فلانے خان او هغه میاں صاحب خو تاسو ورسره اوونیل جی چه "میاں افتخارحسین خان" ---------

جناب سپیکر: د میاں صاحب په هر یو شی کښې څه نه څه مقصد وی۔ میاں صاحب وائی چه پخوا به د خانانو نه دا هر څه واغستل کنه نو دے وائی چه زه د هم هغه شانته میاں صاحب، اوس نه ورکوی خانان څه چه له --- (قہقہہ)

میاں افتخارحسین: فتح محمد خان صاحب چه کومه خبره اوکړه، د پښتونولے په حساب چه کوم "خان" لفظ دے، په هغے مونږه د خدائے په فضل فخر کوو او مونږه هغه خلق یو چه د دے د پاره جنګیږو۔ ښه ده چه دا خبره خو لکه زما د نوم حصه نه وه، په دے مے جی اوونیل۔

"جناب سپیکر صاحب! آپ کی وساطت سے حکومت کی توجہ ایک سنگین مسئلے کی جانب مبذول کرانا چاہتا ہوں کہ تمام صوبے کے عوام کو زیادہ ریڈنگ والے بلوں سے سخت مشکلات کا سامنا ہے۔ واپڈا اہلکار بغیر میٹر چیک کئے بل بھیج دیتے ہیں جس کی وجہ سے عوام کو واپڈا کے دفتروں کے چکر کاٹنے پڑتے ہیں اور سخت تکالیف کا سامنا کرنا پڑتا ہے بلکہ اضلاع دیر اور نوشہرہ میں واپڈا اہلکاروں نے اس ضمن میں حد تمام کر دی ہے اور عوامی مشکلات میں روز افزوں اضافہ کیا جا رہا ہے"۔

جناب سپیکر صاحب ! رشتیا خبره ده چه دا خو یو دوه میاشتے مخکښ مونږه ورکړے وو او نن راغے۔ خو نن هم د دے هم هغے همره ضرورت دے چه څنګه نے مخکښ وو۔ د واپډے د بلونو د غلط راتلو طریقه کار اکثر وائی چه کمپیوټر کښ جی غلطی شوے ده۔ د هغے کمپیوټر غلطی د غریب سړی د یو بلب بل د سلو نه شپږ زرو ته لاړشی خو په هغے باندے د هغه د اوریدو څوک نه وی او دا یو جواب ورته ملاویږی چه بس د کمپیوټر کار دے نو کمپیوټر ته Feeding جی هم دوئ کوی او د هغے بنیادی خبره دا ده چه دوئ یو مین میټر لګولے وی او هغه مین میټر د ټولے علاقے Reading اخلی او هغه Reading چه کله دوئ واخلی نو بیا دوئ په ټک باندے په ټولو باندے هم داسے تقسیموی چه دوئ مرکز ته دا اوښائی چه زمونږه د خپلے حلقے نه یا زمونږ چه کوم سب ډویژن دے، دغه سب ډویژن کښ غلا نه ده شوے او دا پیسے مونږ تاسو ته پوره درکوو۔ زه سپیکر صاحب، ډیر په معذرت سره دا خبره کوم چه د واپډے خپل اهلکار چه په کومه طریقه په بے دردئ باندے بجلی استعمالوی هغه په خپل ځانے باندے ده جی بیا چه کوم خلق غلاګانے کوی، په هغے کښ ورسره د واپډے د اهلکارو نیغ په نیغه لاس وی او حصه وی ورسره۔ په علاقه کښ چه په غلا کوم غټ غټ ځیزونه چلیدے شی، په هغے کښ کارخانه هم کیدے شی، په هغے کښ ګانړی هم کیدے شی، په هغے کښ داسے یو د آرے مشین هم کیدے شی نو داسے ځایونه چه په هغے کښ زیاته بجلی خرچ کیږی نو واپډے والا د هغوی سره پخپله ملاو وی او د هغے په وجه باندے د هغوی بل پکار دا ده چه لس زره او پنځلس زره راځی، هغه دوه زره راځی او هغے غریبانانوچه سل او

دوه سوه پکار دي، په هغوی باندے درے زره او شلور زره بل راځي- تاسو
به جناب، کتلے وي او په خپله علاقه کښې به هم ستاسو Observations وی
چه پخپله دروازه نے لیکلی وی چه دا د واپډے سره تعلق لري- میټر ریډر
هغے کور ته نه ځي- هغه د خدائے اوکړي چه د واپډے ملازم نه هم وی خو
چه چا بورډ اولګولو نو هغه به هلته نه ځي او په داسے خلقو به ورځي چه
زه تاسو ته جناب سپیکر صاحب، صرف د نمونے د پاره یوه خبره کوم چه یو
سړے دے جي، یو بلب نے لګولے دے او په ټوله علاقه کښې هغه مشهور دے
په غربت باندے، چه د هغه بل شپږ زره راغلے دے د یوے میاشتے او دریمه
میاشت ده چه هغه منډے وهي خو هغه بل ټهیک کیږي نه او خبره ورته دا
ملاویږي چه دا د کمپیوټر فرق دے- زه په هغه سلسله کښې یو دوه درے
خبرے په داسے طریقه کول غواړم چه کله دوئ لاړشي ایس-ډي-او له، نو
اول خو Threat درکړي، بس دا داخل کړه ګنې نه به نه وی اوکه دا تا داخل
نه کړو نو بل خل له به ورسره جرمانه هم راځي- زه ورته وایم چه راشه،
زما میټرکښې دا Reading چیک کړه، ستا په بل کښې دا Reading زیا ت دے نو
هغه له پکار دا ده چه هغه دا ډیوټي اوکړي چه زما سره یو سړے اولیږي او
Reading چیک کړي- نو هغه د Reading چیک کولو په ځائے باندے ما له
Warning راکوي، Client له Warning ورکوي چه دا داخل کړه- چه کله یو
Client مجبور وی چه هغه نه شي دا خلولے او یو زور اولګوي او دوئ ته
یو 'اپروچ' اوکړي نود اپروچ نه پس ورته وائي چه دا به زه ایکسین ته اولیږم
او داسے چکر وهي وهي نو په آخرکښې تر چیف پورے راشي او بیا ورله
واپس راشي چه په دے کښې هیڅ غلطي نشته دے او ستا په میټر کښې فرق
وو، دا میټر چیک کول غواړي چه په دے کښې تا چرته دننه کارخو نه دے
کړے یا د پکښې د ایکسرے حصه نه ده ورکړے یا د میټر نه دے بند کړے؟ نو د
هغوی د پاره دوئ بیا یوه بله طریقه کوي چه واپډے والا د ځان بچ کولو د
پاره یو سم میټر، دوئ به لاړشي او د میټر شیشه به ماته کړي ځکه چه هلته
ریکارډ درج شوے وی او په ده پسے کیس راځي نو د هغه میټر شیشه به ماته
کړي- هغه غریب به ژاړي چه صاحبه، دا خو مخکښې نه وه ماته اوس چا ماته

کړه؟ هغوی ورته وائی چه دا تا ماته کړے وه او دا Defect په دے کښ شته دے، دا په تا باندے جرمانه ده او دا به داخلوے اوکه نه داخلوے نو بیا زمونږ د پښتو هغه خبره ده چه دا هغه معیادی ننګنئی دی چه دا به په قبر کښ هم په تا باندے راخیژی - نو هغه غریب په سوالونو او په منتونو اوپه زارو چه ستړے شی نو سوا د دے نه بله لار ورسره نه وی چه هغه خپل هغه بل په قرض باندے د یو خائے، بل خائے نه پیسے پوره کړی او دا خل تے کړی نو بیا د دے نه زیاته ستم ظریفی دا ده چه هغه په بلَ بلِ کښ بیا Continue راشی او ورته وائی چه تا خو هغه بل لږ لیټ داخل کړے وو نو خکه دا په تا پسے په دے بل بل کښ راغلو - نو بیا هغه بل چه پیسے تے داخلے کړی وی، هغه هم د خان سره کړی او ګرځی ګرځی نو په آخر کښ ورته وائی، چه خیر دے په دے خل باندے تے په ټائم داخل کړه نو په بل کښ به نه راخی- نو بل پرے دبل داخلوی او بیا جناب سپیکرصاحب، ستاسو په علاقه کښ به هم پخپله تاسو ته به خلق شکایت راوړی چه بیا کله خبره اوکړے نو بیا وائی چه دا میټر بهر اولګوه، ستا دننه میټر ټهیک نه دے نو دا Client په دے باندے ویرول، چه ټول عمر یو سړی غلا نه وی کړے او ټول عمر د هغه بل ټهیک راخی او ټول عمر هغه په ټائم باندے داخلوی اوپه یو ټائم کښ د هغه د دوه سوه روپو بل شپږ اووه زرو ته اورسی- نوآیا د هغه نه د تپوس به هیڅ څوک هم نه وی؟ نو په دے باندے جی بیا وائی چه اوس میټر، او یو بل میټر د دوئ سره یو سپین میټر راغلے دے، په علاقه کښ تور او سپین ورته وائی، نو سپین میټر له دوئ په خپل سټائل سپیډ جوړ کړے دے چه ستا د بجلئ د یوے روپئ خرچه کیږی نو چه دے درته سپین میټر اولګوی نوهغه لس خله تاویږی، لس روپئ جوړوی او دے هغه خپله غلا چه ټول عمر کوی صرف د دے یو میټر چه ، میټر خو جی داسے نه دے جوړکنه، خو پخپله دلته چه کوم دوئ سپیډ ورله تیزوی او سپیډ ورله په مزه کوی، نوچه خپلے پیسے څوک اورسوی نو Slow speed والا میټر ورله ورکړی چه بے پیسو غریب سړے وی نوهغه له د تیز سپیډ والا میټر ورکړی- نو زه سپیکر صاحب، ستاسو په وساطت دا خبره کول غواړم چه کله دا مسئله را اوچته شوه نو

زمونږ په علاقه کښې خاصکر زما په حلقه کښې خلقو جلوسونه اوویستل، خلقو روډونه بلاک کړل اوبیا د ایس-ډی-او دفترو ته لاړل او په هغې کښې چه کوم دے، دا جی زه د یو کس خبره نه کوم، د دوو نه کوم، د سلو نه کوم، هره میاشت په زرګونو باندے د PF-9' زه د خپلے حلقے چونکه د هغه خائے نه زه ډیر زیات خبر یم، زما په خپله حلقه کښې هره میاشت کښې په زرګونو باندے د غلط .Reading په وجه باندے زیات بلونه راخی او خلقو ته مشکلات وی او دا نه ختمیدونکے یوه مسئله ده- نو ستاسو ډیر مشکور یم چه تاسو ما له ډیر ټائم راکړو- د خپلے حلقے په مناسبت سره چه ما خپله خبره اوکړه، دا چونکه زمونږ د ټولے صوبے مسئله ده، زه توقع لرم او طمع لرم چه حکومت به په دے کښې دے ته توجه ورکړی- دا عوامی مشکلات دی او د هغه عوامی مشکلات په وجه چه دوئ وائی چه مونږه د بجلئ قیمتونه کم کړی دی، نه په هغے باندے عمل کیږی بلکه خلق په اورکښې پراته دی او خاصکر د غریبو خلقو که دا تپوس اوشو نو زه په دے خبره ختموم چه ګرانو ملګرو، رشتیا خبره ده چه زمونږ په اسمبلئ کښې ناستے، هم معنی نه لری- خبره جی ما خو نه وو لیدلے، ما خو د هغه په وجه خبره کوله نو زه د حکومت دومره، رشتیا خبره جی دا ده چه د هغه خائے نه خبره اوشوه چه وائی استعفیٰ ورکړی- استعفیٰ ورکول چا له پکار دی او غواړی ئے د چا نه؟ نو که هر کله، څه اووایمه نو چه وائی نو څه آواز به کیدو کنه چه پکار دا ده چه د چا سره واک دے، څوک په اقتدارکښې ناست دی، مونږ ورته مسئله په ګوته کړه پکار دا ده چه حل ئے کړی ډیر په انسانیت ښکه چه د خلقو حق دے او مونږ دلته کښې اوونیل خو که څوک دومره هټ دهرمی کوی چه استعفٰے د مونږ ورکړو نو د دے قوم د پاره استعفٰے ورکول هم جائز ګنړو خو حکومت سره جنګ هم جائز ګنړو او داسے ډیرے کرسئ مو تهس نهس کړی دی- یو ځل به دا هم پکښې اوکړو که دوئ شوق لری- ډیره مهربانی-

حاجی بہادر خان(دیر)، جناب سپیکر صاحب! Move کړم؟

جناب سپیکر، بس جی، خبره اوکړئ- د دویمے خبرے پکښې ضرورت هم نشته خو خبره اوکړئ، زر زر بس ختمه کړئ-

حاجی بهادر خان: جناب سپیکر صاحب! دا خو میاں صاحب ډیر په تفصیل سره خبره اوکړه او یقیناً چه دا د دے ټولے صوبے تکلیف دے۔ خو زه دا عرض کومه جی چه ده د یو غریب سړی د یو Light خبره اوکړه، زمونږ په خانے کښې یوه کونډه ښځه ده او هغے له ګاونډیان هغه بل داخلوی، په هغے پسے لس زره روپۍ بل راغلے دے۔ هغه ایس-ډی-او پسے زه پخپله راغلمه، هغه مے بوتلو او د دے د پاره مے بوتلو چه زه تا ته حقیقت اوښایمه۔ هغه میټر مے ورته اوښودو او د هغے باوجود هغه بل د هغے ټهیک نه شو۔ اوس زمونږ په خانے کښې ډګ ویلے دی، خلقو د دے پټو د پاره کړے وی او د هغه ډګ ویلو هغه بجلی خلقو کټ کړله۔ په هغے پندره سو یونټ وے، حکومت قرضدار وو په میټر کښې۔ مونږه سپرنټنډنټ، ایس-ډی-او بوتلل چه راشئ اوګوره زما حکومت قرضدار دے، دا میټر اوګوره، دا میټر بهر په ستنه کښې لګیدلے دے، که دا چا بند کړے وی یا د دے سره چا زیادتے کړے وی، نو د هغے مونږ ذمه وار یو خو زمونږ دربانده دراوړی تاسو له پکار نه ده چه زیات بل په مونږ پسے رالیږئ نو دا به نه کوئ او چهبیس چهبیس هزار روپۍ د هغه ډګ ویلو واغستلے زیاتی بل باندے او هغوی هغه بجلی کټ کړله۔ د خان نه درخواست اوکړو چه مونږ نور دا زمکے نه کرو که داسے صورتحال وی د دے حکومت نو خدانے شته چه دا خلق به ډیر زر اوتښتی د دے واپډا د لاسه نو زه تاسو ته دا ریکویسټ کومه، هسے په شریکه یوه خبره کوو، دا هم زموږه ورونړه دی، دوئ ته هم دا مشکل وی، دا تکلیف به وی خو نه به شی وئیلے، نو زه هسے دا خبره کوم ستاسو په وساطت باندے چه یو کمیټی د دے له جوړه شی او دا غلط بلونه خو اوګوری۔ زمونږ سره باقاعده ثبوت شته دے، زما سره بلونه هم شته، زما سره د هغوی هغه کارکردګئ، هغه څه چه دی، هغه هم شته دے۔ زه به دوئ ته اوښایمه۔ یوه کمیټی د ورله جوړه کړی مشترکه په صوبانی لیول باندے د دے هاؤس نه او د دے د پته اولګی۔ دا قوم ئے تباه کړو، دا خلق ئے تباه کړل نو ستاسو په وساطت دا درخواست کوم۔

جناب سپیکر: آنریبل منسٹر، پلیز۔

جناب جان محمد خٹک، زه یوه خبره کومه که ستاسو اجازت وی۔

جناب سپیکر، بالکل خو که څوک پاتے کیږی نو هغوی د بیا مانه گله نه کوی۔

جناب جان محمد خٹک، خبره داده جی ------

جناب سپیکر، کال اټینشن دے جان محمد خانه، هغوی خو دوارو داخل کړے دے۔ پرون مو دا فیصله کړے وه نو دا خو بیا هغه نور پاتے کیږی کنه او نیمه گهنټه پاتے ده او شپږ کسان نور دی۔

جناب جان محمد خٹک، زه دومره ډیټیل کښ نه ځمه، ما خو په اتمه ورځ Request اوکړو چرته جی۔

جناب سپیکر، جی آنریبل منسٹر، پلیز۔

جناب علی افضل خان جدون (وزیر قانون)، جناب سپیکر! ------------

جناب سپیکر، چرے د هم خپل شے داخل نه کړو او په پردو باندے روز رادانگے جان محمده۔

وزیر قانون، جناب سپیکر! جان محمد خان صاحب ہمارے بڑے سینئر رکن ہیں، وہ تھوڑا سا سلپ کر گئے ہیں۔ کال اٹینشن پر وہ خود بات نہیں کر سکتے۔ جناب سپیکر! میاں افتخار حسین اور بہادر خان صاحب نے بڑا اہم مسئلہ اٹھایا ہے اور اس میں کوئی شک نہیں کہ نہ صرف نوشہرہ یا دیر کے لوگ، بلکہ اس پورے صوبے کے لوگ اس سے متاثر ہیں اور اس میں بھی کوئی شک نہیں کہ اکثر اخبارات کے ذریعے بھی لوگ جو شکایات عام طور پر اعلیٰ حکام تک پہنچاتے رہے ہیں، ان میں بھی بجلی کی Over billings اور میٹر کی Over reading کی یہ شکایت رہی ہے اور یہ مسئلہ ایک مدت سے جناب والا، یونہی چل رہا ہے۔ کئی سالوں سے اس پر یہ بات ہو رہی ہے اور میں تو یہ گزارش کرونگا کہ قطع نظر اس کے کہ یہ کس کا مضمون ہے، یہ مرکز کے پاس ہے یا صوبے کے پاس لیکن یہ صوبے کے عوام کے مسائل سے تعلق رکھتا ہے اور یہ ایک بحث طلب مسئلہ ہے۔ جناب! میری یہ گزارش ہوگی کہ میں بھی ان کے جوابات سے جو مجھے انہوں نے دیئے ہیں کہ ایس۔ سی کے پاس لوگ شکایت کر سکتے ہیں اور وہاں ریونیو آفیسرز موجود ہیں، کمپلینٹ آفیسرز موجود ہیں، ہم بھی دیہاتوں سے تعلق رکھتے ہیں اور ہمارے لوگوں کو بھی یہ شکایات ہیں اور ان سے آدمی مطمئن نہیں ہوتا۔ بجلی کے کسی بھی آفیسر کے

جواب سے آج تک بجلی کا صارف مطمئن نہیں ہوا اور واپڈا کی کارکردگی بہت ناقص ہے۔ جناب! میں یہ تسلیم کرتا ہوں، ہم اس کو Defend نہیں کر سکتے کیونکہ جب لوگ مطمئن نہ ہوں، محکمے لوگوں کے لئے ہوتے ہیں، حکومت لوگوں کی آسائش کے لئے ہوتی ہے اور جو محکمہ اور پبلک یوٹیلٹی کا دائرہ جو لوگوں کی ضروریات پوری نہ کرے، ان کی سہولیات سے لوگ مطمئن نہ ہوں، ہم ان کے کسی جواب سے خود مطمئن نہیں ہیں اس لئے جناب والا، میری یہ گزارش ہوگی کہ اس مسئلہ کو، اس کال اٹینشن نوٹس کو متعلقہ سٹینڈنگ کمیٹی کے حوالے کیا جائے تاکہ اس پر کوئی لائحہ عمل طے ہو سکے تاکہ ہم ایک مثبت فارم میں ان لوگوں سے بات کر سکیں۔ (تالیاں)

جناب سپیکر، دا خو به SHYDO ته ریفر کیږی ولے چه متعلقه خو بله کیدے نه شی، SHYDO ده، بله خو څه شته نه۔

میاں مظفر شاه، دے کښې جی یو Suggestion اوکړمه؟ نو دے کښې Already د واپډا چیئرمین او ایریا چیئرمین تاسو څو څو پیرے دا مهربانی کړے ده چه مو راغستے دی او مونږ له نے په اسمبلئ کښې یقین دهانیاں راکړی دی نو بنه به نه وی چه پریویلج کمیټئ ته نے راوغواړی چه مونږه نے هلته Sort out کړو چه بهئی، تاسو ــــــــ

جناب سپیکر، زما خیال دے چه دا به لږ زیاتے وی۔ هاں، پاور ته به ریفر کړو۔

Is it the desire of the House that Call Attention Notice No. 675, moved by Haji Bahadar Khan, MPA, and Mian Iftikhar Hussain Khan, MPA, may be referred to the Standing Committee on Power?

(The motion was carried.)

Mr. Speaker: The 'Ayes' have it and the matter is referred to the Standing Committee on Power.

میاں افتخار حسین، جناب سپیکر صاحب! ډیره شکریه او خاصکر د علی افضل جدون صاحب چه ډیر په شفقت سره نے جواب راکړو او د مسئلے حل نے هم تجویز کړو۔

Mr. Speaker: Mr. Zarin Gul Khan, MPA, to please move his 'Call

Attention Notice' No. 684. Zarin Gul Khan, MPA, please.

جناب زرین گل: شکریہ، محترم سپیکر صاحب۔ "جناب سپیکر! حکومت کی توجہ اس جانب مبذول کرانا چاہتا ہوں کہ تھاکوٹ خوڑ پر پل کی منظوری ہو چکی ہے اور ٹینڈرز ہوئے دو سال کا عرصہ ہوا ہے جبکہ ٹھیکیدار نے اس پر کام بند کیا ہوا ہے۔ اس خوڑ پر لکڑیوں کے Suspension bridge کی حالت انتہائی خراب ہے جس کی وجہ سے ایک طرف قیمتی جانیں ضائع ہونے کا خطرہ ہے تو دوسری طرف پل کی حالت خستہ ہونے کی وجہ سے کرایوں میں اضافہ ہوا ہے جس کا براہ راست اثر غریب عوام پر پڑ رہا ہے۔

محترم سپیکر صاحب ! دا Suspension bridge په دربند۔ تھاکوټ روډ باندے جوړ دے چه کوم د کالا ډهاکه واحد روډ دے۔ دا په 1986 کښں جوړ شوے وو او ایف۔ډبلیو۔او دا جوړ کړے وو او دا ډیر د اهمیت حامل روډ دے۔ د هغے وجه دا ده چه دا د Defence point of view باندے ډیر اهمیت لري۔ محترم سپیکر صاحب! دولس کاله اوشو چه اوسه پورے په دے باندے یو پل جوړ نه شو حالانکه ټینډرے شوی دی او سریاګانے خائے په خائے پرتے دی نو مونږه ستاسو په وساطت حکومت ته دا خواست کوو که د فنډ څه کمے وی نو هغه دے ورته دغه کړی او مهربانی د اوکړی، دا واحد روډ دے چه دا زر تر زر مکمل شی۔ شکریه۔

جناب سپیکر: آنریبل منسٹر پلیز۔

جناب پیر محمد خان (وزیر مال): شکریه۔ جناب سپیکر صاحب! دا کال اټینشن ما ته هغوی حواله کړے دے، دا یقینی خبره ده جناب سپیکر صاحب، چه دا ډیر اهم پل دے۔ دا تھاکوټ سره نزدے دے او دے نه زرین گل خان هم متاثر دے او زه ترے هم متاثر یم لکه زه چه خپلے حلقے ته په هغه غاړه راځم دے آباسین غاړے ته نو هم په دے پل باندے پاس کیږم او ډیر وخت نه دا کار چالو دے او نیمګړے غوندے دے۔ جناب سپیکر صاحب! تر اوسه پورے په دے باندے خرچه چه شوے ده، 4.314 ملین یو پرے شوے ده، د هغے نه وروستو پرے 3.782 ملین نور خرچ شوی دی، اوس دے باندے 5.531 تقریباً پانچ لکھه څه د پاسه پیسے پکار دی۔ د هغے په وجه ----------

ایک آواز: پچاس لاکھ۔

وزیر مال: او پچاس لاکھ، Sorry، دے د لاسه لږ دغه پاتے دے خو د پیسو لږه مسئله ده۔ زمونږ دے صوبے کښې حالت داسے دے چه ضرورتونه زیات دی او حقیقت دا دے چه د دے نه زه پخپله متاثره یمه۔ زما پخپله هم دے کښې دلچسپی ده ځکه هغوی ما ته حواله کړو چه ستا پکښې هم دلچسپی ده، تاسو دواړه، د سین نه پورے د دوئ حلقه ده او او د سین نه را پورتے زما حلقه ده۔ دے خو پرے خپلے حلقے ته په دغه غاړه باندے کله کله به خی او زه خو چه راځم نو په دے پل باندے لازم زه پاس کیږم نو انشاء الله دے ته به مونږه کوشش کوو چه کله د پیسو څه ذریعه برابر شی نو دا به خواه مخواه کوو انشاءالله۔

Mr. Speaker: Honourable Nek Amal Khan and Mr. Shoaib Khan, MPAs, to please move their joint Call Attaintion Notice No. 744.

جناب نیک عمل خان: جناب سپیکر صاحب! میں آپ کی وساطت سے حکومت کی توجہ اس امر کی جانب مبذول کرانا چاہتا ہوں کہ مالاکنڈ ایجنسی کے ایم این اے، الحاج محمد خان صاحب نے ڈی۔ای۔اوز اور ایس۔ڈی۔ای۔اوز کو ایک چھٹی جاری کی ہے جس میں ان کو ہدایت کی گئی ہے کہ مالاکنڈ میں تمام Transfers, adjustments, detailments وغیرہ ان کی اجازت کے بغیر نہیں کرینگے اور اس میں وزیر تعلیم کے ساتھ بات کرنے کا بھی ذکر موجود ہے کہ تمام افسروں کو متنبہ کیا گیا ہے کہ حاجی محمد خان کے بغیر Transfers, adjustments and detailments نہیں کی جائے گی۔ اس پر بحث کی جائے۔

جناب سپیکر صاحب! د هغه یو خط هم دا دے چه په دے کښې هم ورته لیکلی دی ډی۔ای۔اوز، ایس۔ډی۔اوز زنانه پرائمری او مردانه ته چه " آپ تمام کو مطلع کیا جاتا ہے کہ آئندہ کے لئے تمام Transfers, adjustments and detailments وغیرہ میری اجازت کے بغیر نہیں کرینگے مالاکنڈ ایجنسی کے دوسرے محکموں کی طرح تمام Transfers, adjustments and detailments وغیرہ میری اجازت پر کرینگے اس سلسلے میں، میں نے وزیر تعلیم سے تفصیلی بات کی ہے اور

اس لیٹر کے بعد آپ صاحبان میری اجازت کے بغیر کسی قسم کی Transfer, adjustment, detailment وغیرہ کی تو ذمہ دار آپ لوگ ہونگے"۔ جناب! اوس خو وزیر تعلیم صاحب په دے خائے کښې اووئیل چه د ایم پی ایز په Transfer کښې او په Adjustment یا په Detailment کښې څه رول نشته او دا د هغوی کارنه دے بلکه دا د ډیپارټمنټ کار دے۔ نو که فرض کړه هغه د ډیپارټمنټ کار وی نو دا د چا کار دے؟ دوئ خو پخپلو کښې کوی، خیر دے خو که چرے زمونږه پکښې راشی نو بیا مونږه ته وائی چه د مونږه د ایم پی اے سفارش نه منو بلکه د خپل ایم این ایز دا دی چه ډی-ای-اوګانو ته، بلکه Meeting ئے راغوښتے دے او په هغه Meeting کښې ئے ورته باقاعده Warning ورکړے دے چه که چرے تاسو دا کار اوکړو نو د دے نه پس به بیا تاسو د دے خپل ذمه وار یئ۔ لهذا مونږه حکومت ته دا وایو چه که یو طرف ته یو کارکیږی او بل طرف ته زمونږه په وینا باندے ټرانسفرنه کیږی نو دا خو ډیره عجیبه غوندے خبره ده چه مونږ د دوئ سره ملګری یو، په یو ډسک ورسره ناست یو او په هغے کښې زمونږ کارنه کیږی او د هغوی کیږی۔

جناب سپیکر: جناب شعیب خان۔

جناب محمد شعیب خان (مالاکنڈ): شکریه، جناب سپیکر صاحب۔ دا لالا چه کوم کال اټینشن دلته اولوستو نو زمونږ خو د دے وزیر صاحب نه دا توقع او دا طمع وه چه دے کله وزیر شو نو ده اووئیل چه زه به هر یو کار په میرټ باندے کومه او په انصاف به ئے کومه۔ هغه ټول ستاسو مخے ته دی چه هغه کوم انصاف کړے دے نو هغه به ده ته پته وی۔ مونږ ته خو د وائی چه د ممبر دا پاور نشته چه هغه تش Recommend کړی۔ هغه Recommendation هم نه شی کولے او په بل طرف چونکه هغه د این اے-26 نه د مسلم لیګ سره تعلق ساتی حالانکه د هغه په صوبه کښې دا هیڅ حق نشته چه راشی او د یو چپړاسی یو د کلاس فور یا د پی ټی سی استاد په باره کښې اووائی چه دا ما تاسو له ټرانسفر کړو۔ هغه خو ترقیاتی مونږه له پکار دے چه فنډز راوړی، په کمیونیکیشن باندے راشی، په ګیس باندے راشی، په دے نور فیډرل حکومت چه څه دغه دی په هغے د راشی۔ اوس باقاعده دا چهټئ د منسټر صاحب سره

شته نو که فرض کړه داسې وی او داسې دے خان مارشل لاء ایډمنسټریټر ثابت کوی نو چونکه زه په معذرت سره وایمه چه زمونږه وزیر صاحب د یو مارشل لاء ایډمنسټریټر نمسے دے نو که دوئ دا شے کوی نو مونږه له بیا د هغے ډیر ښه چل راځی۔ ما او لالا دومره کمزورئ نه یو چه زمونږ حق د یو سړے زمونږ نه اخلی نو مونږه خپل حق چا له نه شو ورکولے۔ مونږه ته د منسټر صاحب په دے باندے دا اوکړی او دا کال اټینشن چه کوم دے، دا زما او نیک عمل لالا پریویلج موشن جوړیږی۔ مونږه به بیا د منسټر خلاف جانټ پریویلج موشن --------

<u>جناب سپیکر</u>۔ آنرایبل منسٹر پلیز۔

<u>میاں گل اسفندیار امیرزیب</u>(وزیر تعلیم)، جناب سپیکر صاحب! مالاکنډ ایجنسئ کښ د دوئ ایم این اے مسلم لیګی دے، ایم پی ایز دوئ دواړه دی او یو نیم کال مخکښے دوئ ښه ------

<u>ایک آواز</u>، د دوئ د پارټئ نوم واخله۔

<u>وزیر تعلیم</u>، د اے این پی، عوامی نیشنل پارټئ، دوئ چه تیرشوے الیکشن وو نو باقاعده یو ځائے زما په خیال کښ Campaign کړے دے او ښه وروړه وو خو چه اوس دا اتحاد وران شو نو اوس زما په خیال دوئ کښ هم څه دغه پیدا شو۔ دوئ چه کوم دا خط Produce کړے دے، دا خط به تاسو کتلے وی ګنی نو ستاسو په ډسک به پروت وی، یو نظر نے که اوګورئ، دا یو ایم این اے د خپل طرف نه یو خط ایس-ډی-ای-اوز او ډی-ای-اوز ته لیکلے دے او .I totally disown this letter څکه نه په دے لیټر باندے زما دستخط دے او نه زما د دے خط سره څه تعلق دے۔ (تالیاں) او بل چه کوم ځائے پورے دوئ چه وائی چه زمونږه حق د هغوی له ورکړو یا د هغوی حق ما له، نو زه درته په فلور آف دی هاؤس دا خبره کومه چه نه دا ستاسو حق دے او نه دا ایم این اے حق دے۔ دا خو به ډیپارټمنټ د میرټ مطابق کارکوی که بیا زه دا خبره کومه چه کوم ایم این ایز، ایم پی ایز باقاعده Recommendations وی هغه به مونږه Honour کوو If they are in line with the policy of the

Education Department هغه به بالکل آنر کوو او د حق چه کومه خبره ده نو هغه حق د قانون مطابق د ډیپارټمنټ دے۔

جناب محمد شعیب خان (مالاکنډ)، نو بیا خو د قانون مطابق ته هم ممبر یې او زه هم ممبر یمه نو بیا خو ستا دا حق نه جوړیږی کنه، دا خو بیا د ایجوکیشن سیکرټری جوړیږی هغه ګورنمنټ دے۔

وزیر جنګلات، یو منټ جی، خبره دا ده جی چه اول خو زه، دے زمونږ دے رونړو کښې یا د اسمبلۍ په ممبرانو کښې که څوک وکیل وی نو ما پوهه کړئ خکه چه زه پخپله نه پوهیږم چه یو ممبر څنګه خط لیکلے شی محکمے والو ته چه تاسو به ټول ټرانسفر او ټول، او دا که فرض اوکړه اولیکی چه دا قانونی جرم دے او که نه دے؟ زه پخپله باندے دے کښې ډیر، آیا دا خط په حقیقت باندے مبنی دے؟ دا خط هغه لیکلے دے او که نه دے څکه څنګه یو ممبر لیکلے شی چه دا ټرانسفر او دا ټول به زه کوم؟ زما خو په مغزو کښې دا خبره نه راځی۔ که پوهه څوک سړے وی هغه د ما په دے باندے پوهه کړی۔ مهربانی به وی۔

جناب نیک عمل خان، جناب سپیکر! چه دوئ وانی کنه جی -------

جناب سپیکر، ته ګوره جی نیک عمل خان، یو ډیر زبردست پوائنټ هغه Raise کړو او تاسو هغه په خانے پریښودو او بیا پخپله ستا د خبرے جواب هم اوشو۔ اوس هغه خبره کړے ده، د دے د جواب پته او لګی چه دا څه به کیږی؟ میاں صاحب Assist کوئ کنه جی فتح محمد خان۔ فتح محمد خان وانی چه قانوناً د دے خبرے زه خان پوهه کول غوارم چه یو ایم این اے یا یو سړے، هغه داسے دغه چه لیکل کوی، فرض کړه که دا دغه وی، هغه لیکل وی نو دا قانوناً جرم دے او که نه دے؟ هغه Interference راځی به د ګورنمنټ په کارکښې که نه راځی؟ دے وانی په دے لانن باندے څوک وکیل صاحب مے د Assist کوی نو I think, you are the senior most and Aurangzeb is ---------- also

میاں مظفر شاه، زما په خیال جی دا خو ډیره Clear خبره ده چه نه ما ته حق

حاصل دے، نه یو ایم این اے ته حق حاصل دے چه هغه د داسے آرډرز اوکړی او پکار ده چه هغه ډیپارټمنټ د هغه خلاف باقاعده کارروانی کړے وے چه ته څوک یے چه دا حق لرے؟ او زما په خیال هیڅ حق مونږ ته نشته چه داسے، منسټر ته دا حق حاصل دے جی چه هغه د خپل ډیپارټمنټ ته اوکړی لیکن یو ایم این اے، ایم پی اے ته دا حق حاصل نه دے۔

Mr. Speaker: Academic purposes.

جناب محمد اورنگزیب خان: بالکل جناب، یہ رولنگ بھی آپ منگوا لیں جی، 1979 CLC صفحہ 502 کہ وزیر بھی صرف Recommendation کرسکتا ہے، آرڈر نہیں کرسکتا۔ وزیر کی Recommendation ہوتی ہے؛ وہ کیس چلا تھا وزیر کے خلاف کہ اس نے یہ غلط کام کیا ہے یا صحیح کام کیا ہے؛ تو پھر رولنگ ہے CLC 1979, page 02 کہ وزیر صرف Recommendation کرسکتا ہے۔ وزیر بھی آرڈر نہیں کرسکتا سول لاء کیسز۔

جناب سپیکر: کون Recommendation کرسکتا ہے؛

جناب محمد اورنگزیب خان: وزیر، منسٹر۔

جناب سپیکر: نہیں، He is not talking about 'Wazir'. دا خو بله خبره شوه کنه چه وزیر هغوی وائی چه یو ایم این اے -------

جناب محمد اورنگزیب خان: ایم این اے، ایم پی اے تو بعد کی بات ہے جناب Concerned Minister بھی صرف Recommendation کرے گا، ڈیپارٹمنٹ کا Concerned Minister

جناب سپیکر: سلیم خان۔

جناب سلیم خان ایڈوکیٹ: زه محترم سپیکر صاحب، دے کښې یو عرض کوم چونکه باچا صاحب او اورنګزیب خان خبره اوکړه، حقیقت خبره چه قانونی طور هیڅ څوک ایم پی اے نه شی لیکلے چه دا کار به داسے کوے، ایم این اے، خو مسئله بنیادی دا ده جی چه دلته کښې دا خبره خو روانه ده جی چه ------

جناب سپیکر: بس نورو خبرو ته نه خو، مونږه تاسو نه یو لیګل پوائنټ تپوس کوۀ، د هغے جواب راکوئ۔

جناب سلیم خان ایڈوکیٹ.زه دا لیګل پوائنټ باندے خبره کوم جی چه دوئ د یو بل راوړی جی او دلته کښې اوکړی چه ایم پی ایز او ایم این ایز به نه کوی Interference په دے دفترو کښې، مونږ پرے خوشحاله یو۔

جناب سپیکر. هغه خو بله خبره ده کنه جی، .That is another thing تاسو بیا بل اړخ ته لاړ شئ۔ جی، هسے اسفندیار خان، Consensus داسے دے چه دا تاسو Verify کوی که فرض کړه دا سړے ایم این اے یا دغه Interference کوی نو پکار ده چه تاسو خو وایئ چه زه Disown کوم نو هغه ته بیا دغه اوکړه چه In future زما په ډیپارټمنټ کښې یا زمونږ په دے کښې پکار ده چه ستاسو سیکرټری ایجوکیشن ورته اولیکی چه دا ښه خبره نه ده۔

وزیر تعلیم، دا به بالکل داسے اوکړو جی۔ زه به نیک عمل لاﻻ په خدمت کښې دا هم وئیل غواړمه چه داسے هیڅ قسم Meeting زما د ډی-ای او سره اوسه پورے نه دے شوے چه ما وئیلی وی چه فلانی له به کار کوئ یا د فلانی په خله کار کوئ۔ دا بتول نے د خان نه کړی دی۔-.I myself disapprove this

جناب فرید خان طوفان، جناب سپیکر صاحب! خبره خو خلاصه شوه۔ یو دے چه Recommendation، یو دے آرډر، دے سړی Recommendation نه دے کړے، ده آرډر کړے دے ډی-ای-او ز ته چه تاسو به آرډر نه کوئ۔ یو آرډر نے کړے دے، منسټر صاحب د دا وضاحت اوکړی چه دے سړی ستا د منسټرئ د پاس نه چه آرډر کړے دے، آیا د دے څه نوټس تاسو اخلئ او که نه؟ ځکه چه Recommendation نے نه دے کړے لکه مونږ اولیکو چه زه دا سفارش کومه چه فلانکے سړے بدل کړه، دے وائی چه سفارش نه کومه، دے هغه ډی-ای-او ته وائی چه ته به آرډر نه کوے۔ دے د اوس دا اووائی چه دے خلاف څه احساس شته ورکښې۔ اصول دی، قانون دے، منسټر زه یمه که دے دے؟ دغه خبره مونږ ته اووایئ۔

وزیر تعلیم، جناب سپیکر صاحب! دا خو واضحه خبره ده چه ما اوئیل چه .We disown this, I do not agree with this باقاعده ډی - ای - اوز ته دا خبره ده چه د قانون مطابق کار کوی ,But where it is in line with policy

ما اونیل زمونږه Elected representatives چه دی، دا زمونږه د اصلی معاشرے عکاسی هغوی کوی -----

جناب سپیکر: هغه سیکنډ خبره ده۔

وزیر تعلیم: خو دا چا چه لیکلے دے، دا پخپله هم ایم این اے دے، ذمه وار سړے دے نو. I do not approve of it او دا ئے غلط کار کړے دے۔

وزیر جنگلات: زما مطلب وو چه منسټر چا ته نه شی وئیلے چه تا ولے دا کار اوکړو، نه ممبر وئیلے شی۔ د عدالتونو زما مطلب دا وو چه په عدالت کښں داسے جرم دے که نه دے، عدالتی، قانونی دغه ما تپوس کړے وو۔

نوبزاده محسن علی خان: د فتح محمد خان مطلب دا دے جی چه تاسو یو ریفرنس اولیږئ۔ What he is saying is that the Speaker Should send a reference.

جناب محمد اورنگزیب خان: جناب! وہ اپنی سیٹ سے جا کر بولیں۔

(آوازیں، یہ اپنی سیٹ سے ہٹ کر بات کر رہے ہیں۔)

جناب سپیکر: جی زما خیال دے چه --------

حاجی بہادر خان (دیر): زه یو عرض کوم، یو پوائنټ آف آرډر وو، سر۔

جناب سپیکر: نه نه، .No point of order ما ته دوه کسان پاتی دی او هغه دوئ ناست وی او زه اوس پاسیدو والا یم ,There will be no point of order بس جی منسټر صاحب، هسے د فتح محمد خان دا خبره ډیر دغه ده، Take it seriously and tell your Department that they should send a letter to him and inform that in future he should not pass such type of orders.

وزیر تعلیم: دا اصل کښں جی زما په نوټس کښں پرون راغلے وه خکه دا کال اټینشن دے، Supposed to be taken up yesterday او نن هم ما بیا دا جاری کړے دے چه د دے خبرو نوټس به نه اخلئ۔

جناب سپیکر: هاں جی، Mr. Hameedullah Khan, MPA, to please move his Call Attention Notice No. 738.

جناب حمید اللہ: جناب سپیکر صاحب! آپ کی وساطت سے حکومت کی توجہ اس جانب مبذول کرانا چاہتا ہوں کہ ضلع دیر، تحصیل براول بانڈہ میں حکومت عوام سے قدرتی چشموں سے حاصل کئے گئے پانی پر چارج وصول کر رہی ہے، لہٰذا حکومت کی توجہ اس طرف مبذول کرانا چاہتا ہوں کہ عوام کے ساتھ یہ نا انصافی پر مبنی یہ کارروائی بند کی جائے۔

سپیکر صاحب! زمونږ په علاقه کښې قدرتي اوبه د چينو نه چه کومے را اوتي دي، هغه راغلے دي زمونږ کلو ته او د ټيوب ويل اوبه هم شته، په ټيوب ويلو باندے چه دوئ کومے روپئ اخلي، هغه هومره روپئ زمونږ نه هغه چينو په اوبو باندے چه په هغے باندے هيڅ خرچه نه کيږي، په هغے باندے هم زمونږ نه دوئ پيسے اخلي۔ اوس خو دوئ شرعي بل پاس کړے دے، په شريعت کښې په اوبه باندے پيسے نشته سر۔ په 1996 کښې Standing Committee ته دا کيس تلے وو او هغه اسمبلي ماته شوه نو هغه Standing Committee هيڅ فيصله او نکړه۔ نو اوس دوئ د شريعت د پاره دا فيصله صحيح اوکړي چه د دے چينو په اوبه باندے د زمونږ نه پيسے نه اخلي۔

جناب سپیکر: آنريبل منسټر پليز۔ خبره د شريعت ده۔ حاجي صاحب، خبره د شريعت ده که-----

حاجی محمد یوسف خان (وزیر آبنوشی): جناب سپيکر! زه د ممبر صاحب ډير احترام او قدر کومه، شريعت بل خو لا پاس شوے نه دے خکه چه هغه به سينيټ نه پاس کيږي نو پس ته به بيا په هغے باندے عملدرآمد کيږي۔ قومي اسمبلئ نه پاس شوے دے او سينيټ لا پاتے دے۔ کوم چه د ممبر صاحب موٌقف دے---

حاجی عبد الرحمان خان: سپيکر صاحب! په دے ضمن کښې زه يوه خبره کوم۔ دے باندے اسمبلئ کښې وړاندے د اسلامياتي نظرياتي کونسل په دے فيصله شته، بيع الماء واني چه دے، دا حرام دے۔ که دے غواړي، زه به ورله د هغے هغه راوړمه--------

وزیر آبنوشی: جناب سپيکر! ممبر صاحب چه کوم موٌقف اختيار کړے دے، حقيقت دا دے چه دے دا واني چه د چينے اوبو باندے، مطلب دا دے چه هغه

قدرتی چشمے دی او هغه را اوزی، په هغے باندے ځه خرچ نه کیږی لیکن هغه چشمه د کلی نه ډیر لری دی او دے وجه نه هغے نه واټر سپلائی کیږی نو هغے باندے د حکومت ډیر وسیع خرچ شوے دے لیکن د خرچ نه علاوه جی هغے باندے اوس هم سرکاری ملازمین یو یا دوه مقرر به وی۔ دا د مین لائن په اوږدوالی، لنډ والی باندے دے خپل نوکران هغے ته مختص کوی۔ دے سره سالانه مرمت چه کوم دے، د دے ځه شے خراب شی، هغه هم حکومت کوی۔ نو په دے خبره زه ممبر صاحب سره اتفاق نه کوم چه په دے باندے د ډیپارټمنټ یا د حکومت خرچ نه کیږی۔ دے سره جی دا د قانون مطابق دے د پاره یو قانون دے، یوه پالیسی ده د ټولے صوبے د پاره دا د یو سکیم د پاره نه ده، چه کوم خانے کښ سټینډ پوسټ چه کوم عام عوامو د پاره لګیدلے دے، هغه باندے هیڅ ټیکس نشته۔ دا ټیکس په هغه خلقو باندے دے چه چا په کورونو کښ دننه کنکشنے اغستے دی او خالص خپل ذات او د خپل کور د پاره استعمالوی۔ په دے کښ ستاسو په وساطت ممبر ته زه دا یو ګزارش کومه که چرته دے هغه خلقو سره دا خبره اوکړی او هغه دے ته تیار کړی چه دا سکیم هغوی په خپل تحویل کښ واخلی نو بیا دا ټیکس به ترینه ختم شی که چرته هغه د حکومت په تحویل کښ وی او حکومت په هغے باندے اخراجات کوی، سالانه مرمت کوی، د هغے پائپ خراب شی، د هغے ساکټ خراب شی، د هغے ټینک خراب شی او په هغے باندے د حکومت هر کال سالانه اخراجات کیږی۔ نو بیا دا د ټول صوبے د پاره پالیسی ده او قانون دے۔

<u>جناب سپیکر</u>: جی۔

<u>جناب حمید الله</u> ، په دے کښ سر، زما دا عرض دے جی چه دا په 1996 کښ Standing Committee ته حواله شوے وه، اوس هم تاسو Standing Committee ته حواله کړئ چه ځه فیصله اوکړی۔ بس مونږ ته منظور ده، مونږ نے منو، سر۔

<u>جناب افتخار الدین</u>، جناب سپیکر صاحب! 1996 کښ اسمبلی نے ماته کړه بیا۔

<u>وزیر آبنوشی</u>، جناب سپیکر! د Standing Committee دا خبره بالکل واضحه

ده جی، دا یو قانون دے، رولز دی، پالیسی ده۔ اوس د دے نه بغیر دا خو هر سړے غواړی چه ما ته د حکومت مراعات راکړی او ټیکس پرے نه وی نو حکومت پرے چلیږی څنګه؟ دے کښ دا ده چه که دوئ ته پکښ داسے اهمه نکته معلوم وی نو Standing Committee از خود په دے باندے نوټس اغستے شی۔ څه داسے خبره پکښ نشته جی۔

جناب حمیا اللہ: سپیکر صاحب! دے کښ زما عرض دا دے، (صبر اوکړه، زه خپله خبره اوکړم) سپیکر صاحب، دے کښ خبره داسے ده چه زه ورته دا وایم چه د چینو په اوبو چه کومو باندے خرچه نشته، کوم ته ټیوب ویل لګیدلے دے، په هغے باندے د بجلئ خرچے دی، تیس تیس هزار روپئ میاشت خرچه په ټیوب ویلو باندے راځی، د ټیوب ویل په اوبو او د دے چینو په دے اوبو باندے مونږ باندے یو شانتے، دا بے انصافی ده سر ------

جناب سپیکر، ګورئ کومے Standing Committee ته ریفر کوی؟ تاسو داسے کار اوکړئ چه د پبلک هیلتھ انجینئرنګ، سټینډنګ کمیټئ چیئرمین چه څوک وی، هغه ته اووایئ چه Suo moto نے بیا واخلی، بس قصه ختم شوه۔

جناب حمید اللہ: سر! تاسو نے د دے ځائے نه اولیږئ هغے له۔

جناب سپیکر: ہاں جی؟

جناب حمید اللہ: تاسو دے ځائے نه اولیږئ۔

جناب سپیکر، دے ځائے نه؟ اوس د هغے مخالفت کوئ ---

وزیر جنګلات، منسټر صاحب خو ډیره واضحه خبره او کړه جی۔ هغه وانی کمیونټی د دا په خپل تحویل کښ واخلی چه د حکومت غیر ضروری خرچے پرے نورے نه راځی نو چه کومے شوے دی هغه به په دغه شی نو بل به نه راځی۔

جناب سپیکر، هغے کښ هم بلا مسئلے دی۔ که هغه نے خپل تحویل کښ واغستل نو هغه چه کوم اوبه چه ځی، بیا به هغه هم نه ځی۔

جناب والٹر مسیح، سپیکر صاحب! معزز رکن کہہ رہے ہیں کہ شریعت کے تحت تو شریعت

سے بڑا قانون کون سا ہو سکتا ہے سپیکر صاحب؟

جناب سپیکر: وہ تو عبد الرحمان خان فرما رہے ہیں کہ کے بارے میں وہ پیش کریں گے۔ تو جب پیش کیا جائے گا تو پھر دوبارہ بھی ہو سکتا ہے جی۔ Honourable Muhammad Bashir Khan Umerzai, MPA, to please move his Call Attention notice. یعنی وختی زما دے بشیر خان ته خیال وو کنه چه څوک به په پوائنټ آف آرډر پاڅیدو نو دے به داسے داسے کیدو چه دغه دے، زه په آخره کښی یم۔

جناب محمد بشیر خان: ډیر عاجزانه یو جی۔ "جناب سپیکر صاحب! میں آپ کی توجہ ایک اہم اور فوری مسئلہ کی جانب مبذول کرانا چاہتا ہوں کہ ضلع چارسدہ کی موجودہ ڈی۔ ای۔او (فیمیل) نے ایک ایس۔ای۔ٹی استانی، مس عصمت آرا کو ذاتی دشمنی اور عناد کی وجہ سے انتقامی کارروائی کرتے ہوئے عمر زئی سے ہری چند تبدیل کر دیا۔ واقعات یوں ہیں کہ عصمت آرا نے حال ہی میں 1998 کے ایف اے' ایف ایس سی کے امتحان میں مذکورہ ڈی ای او کی بیٹی کرن آغہ' رول نمبر 112007 پشاور میں امتحان دے رہی تھی جس کی بابت ڈی ای او (فیمیل) نے مس عصمت آرا کو اپنی بیٹی کو نقل کرنے اور اس کی سیٹ اور رول نمبر تبدیل کرنے کو کہا لیکن مس عصمت آرا نے اس کی اجازت نہ دی جس پر اس کو ڈی ای او (فیمیل) نے ٹرانسفر کر دیا اور اس کی اے سی آر خراب کرنے کی دھمکی دی۔ اس اہم مسئلے پر بحث کی اجازت دی جائے"۔

محترم سپیکر صاحب! د محترم منسټر صاحب سره ما خبره کړے وه خو هغه د دے وخت اوشو۔ دا یو ډیرے غریبانانے دوه درے خلور خویندے دی، نارینه نے کور کښی نشته او هغه ډیرے د خاندانی کور زنانه ده۔ دے اوسنی امتحان کښی دا راغلے وه پیشاور ته، څه ته چه د دوئ خپل حساب کتاب باندے په هال نے لګولے وه۔ په هغے کښی زمونږ ډی ای او صاحبه د چارسده کښی چه کومه موجوده اوس ده، سیکنډری د هغے لور څنګه چه ما دے کښی اونیل جی د هغے لور امتحان ورکو، د هغے استاذه به دا وه چه دا بد قسمته وخت کښی ایمانداره استاذه وه چه لکه د خپلے افسرے خبره نے هم او نه منله او د هغے هغه لورے نے نقل ته پرے نه خوله، سیټ بدلولو ته پرے نه خوله څکه چه د د غے ډی ای او لاندے استاذه ده نو یا خو د

دغے استاذے زما په خیال چه مغزو کښې څه فرق راغلے دے او یا د هغه د حده زیاته ایماندار وه یا هغه مخلص وه یا هغه نډر وه او پکار ده چه محترم وزیر صاحب او محکمه د هغے حوصله افزائی اوکړی او د هغے جی پورا ثبوتونه دی، هغه به زه هم منسټر صاحب ته کېږدمه هغه ثبوتونه- دا جی ډی-ای-او یو خط هم ورکړے دے په هغے باقاعده د ډی-ای-او خپل دستخط دے چه دا زما د لور سیټ بدل کړه، فلانئ پسے ئے کښېنوه چه دا نقل اوکړی- ولے دے کسانو هغه نقل ته نه ده پرېښے بیا د کمپیوټر سائنس پیپر چه کوم وخت کښې وود یځ کښې جی دے ډی-ای-او صاحبے نور دوه اضافی شیټ بغیر د مهر، بغیر د هغه نه، هغه هم دلته داسے شته او هغه اوریجنل د هغوی سره دی، هغه ئے راوړی وو او ورته ئے وئیل چه دغه لرے کړه او دا په هغے کښې کېږده- په بل خانے کښې ئے چرته پیدا کړی دی خو دغے استاذے هغے ته انکار کړے دے خو بیا جی د دغے سکول پرنسپلے او دا زما خیال دے وزیر صاحب ته به نوره ډیره پته لګی، د دوئ انسپکټره هم هلته هغه امتحان په دغه باندے یوه لګی نو هغه پرنسپلے ورته وئیلی دی چه دا ستا ډی-ای-او ده او اوس ته د دے سره دغه مه کوه خو د دے نه ئے واخله اوکېږده ئے او چه دا اوخی، بیا به ئے اوباسو او په هغے باندے د هغے پرنسپلے تصدیق، خپل هم دستخط شته، د بلے استاذے هم په هغے باندے دستخط شته- بیا دے عاجزے د ویرے، زنانه ده، دے بیا د بورډ چیئرمین صاحب ته هم یو درخواست لیکلے دے چه زه غریبه ښځه یمه او ما سره دے ډی-ای-او دغه شان کا ر اوکړو هسے نه چه زما نوکری، هغوی جی دوه درے خوئندے دی او دوه درے وانړه خوئندے عاجزانانے استاذے دی ما درته اووئیل چه د ګټے هم پلار، رور لکه دا نشته او هسے نه مونږ غریبانان یو، تور سرے یو، زمونږ لکه دا عمر خراب نه کړی- هغے جی په هغے باندے هغه نور دغه به ورسره بیا روستو، اوس زما خیال دے دسمبر دے، د اے-سی-آر هغه وخت هم دے، هغه به ورسره په هغه وخت کښې کوی خو سمدست ئے ورله جی ټرانسفر اوکړو لکه زه د محترم منسټر صاحب په خدمت کښې دا راولم په 27-10-1998 ئے ورله جی ټرانسفر کړے دے چه د محکمے او زمونږ د منسټر صاحب د وینا مطابق

پابندی هم ده۔ زه د منسټر صاحب د دے پالیسئ ستائنه هم کوم چه لکه د Vacant post د پاره چه بالکل هغه Vacant وی، د هغے د پاره هغه په خپله عاجز هر چا ته ونیلی دی، ما ته نے پخپله ونیلی دی او باقی چه هغه په نورو پابندئ لګولے ده، د هغے سره مونږه هم اتفاق کوو ځکه چه هغه ته به خپل مشکلات وی. خپل دغه به وی خو هغوی نے جی په دغه د پابندئ په وخت کښ هم لکه د دغه جینئ، تورسرے ده، دا نے هری چند ته بدله کړے ده او د هری چند نه نے بله خپل سکول ته راوستے ده۔ دا د هغوی د ټرانسفر آرډر دے، دا جی د هغوی منسټر صاحب ته درخواست دے چه خدائے ته اوګوره، زه غریبه یمه او ما تباه نه کړی لکه دا ډی-ای-او- جی دا د بورډ چیئرمین ته درخواست دے، دا هغه شیټونه دی ورسره، دا د هغے ډی-ای-او صاحبے خط دے، هر څه جی مکمل او هغه اصل د هغے سره هر څه شته۔ زه ستاسو په وساطت د منسټر صاحب نه دا طمع هم لرم او دا خواست هم کوم چه انکوائری په داسے طریقه که ته کول غواړے، هغه ستا مسئله ده، د هغے سره زه ، خو خدائے ته اوګوره، لکه د استاذے او د ډی-ای-او په مینځ کښ ډیر فرق دے نو چه هغه څوک یا انکوائری کوی تا مطمئن کوی یا دغه کوی نو هغه پکار دا دی چه لکه ځکه چه د ډی-ای-او به منی. د استاذے عاجزے به څه اومنی؟ استاذه خو یو عام استاذه ده، ډی-ای-او خو لونے ګرید دے هغه به هغوی سره لکه دغه وی۔ یو خو فوری جی دا ټرانسفر چه د هغے کوم دے چه دا کینسل شی او دویمه دا ده چه که لکه منسټر صاحب څنګه مناسب ګنړی خو چه په داسے طریقه باندے د هغے اوشی او دغه ډی-ای او، زه درته دا حلفیه وایم، په ایمانداری دا خبره کوم چه لکه زه دا هم زما دغه نه شته خو چه فرض کړه دغه دوه یا درے عاجزانانے بے نا رینه تورسرے د دے معزز هاؤس ته نے دا خپل فریاد راوړو او دا ډی-ای-او صاحبه چه دغلته وی، ما خپله دغه استاذه ما له راغله چه زه نے، ما ورته وے چه نه منسټر صاحب خو په دے پابندی لګولے ده، په دے وخت کښ خو ټرانسفر کولے نه شی۔ ما ورله خدائے شته خو ما ته نے هم د دغه حل نه دے ونیلے چه دا دی، دا دی۔ ما ورله یو خط هم د ډی-ای-او صاحبه په نوم ورکړو چه دا تورسرے ده او

تکلیف دے ورته او لکه که دا کینسل د کړو نو مهرباني به وی۔ دغه چه او نه شو بیا به نے دے له څه دهمکی ورکړی وی، نو هغه عاجز انانے دغلته کورکښ سحر وختی راغلے او کور ته راننوتے چه مونږ سره دغه شان ظلم کیږی۔ زمونږ منسټر صاحب له دا درخواست هم یوسه۔ ما ورته وے چه ډیر په ښه پیمانه هغه به زه په ریکارډ هم د اسمبلئ راولم، د دے ټول معزز هاؤس به هم دغه اوشی‌خو زه صرف د خپل یا د تجربے یا د دے معاشرے یا د دے ملک چه کوم رواج روان دے چه دا ډی-ای-او په دغه چارسده کښ خدائے شته، خدائے گواه دے که مے ورسره هیڅ څه دغه وی او زه د دے څیزونو سره لکه ډیر دغه هم نه کوم، زه منسټران صاحبان ډیر نه تنگوم نو لکه افسران به څه دغه وی خو چه دوئ کوم شے وی، هغه مونږ له څه مراعات راکړی یا راته وائی چه Recommendation اوکړئ نو د دے خواه مخواه سرے دا خپل حلقے نمائنده په حثیت تپوس کوی نو چه دا ډی ای او صاحبه دغلته ناسته وی نو دغه درے څلور خوندو به ترے څه طمع اوساتلے شی چه دوئ سره به، هر وخت به ورته بهانه کوی۔ دا دسمبردے، دا د اے-سی-آر وخت دے زما خیال دے، هغه ټول لکه زه ستاسو په وساطت دے خپل منسټر صاحب ته، زه دا دعویٰ لرم چه ښه روغ سړے دے او ښه صحیح سړے دے او ښه Strict سړے دے، نو زه دا دغه لرم چه په دے باندے په ډیر همدردانه داسے اوگنړی چه هغه د دے هاؤس دغه جینکئ د دے هاؤس اول زما ورپسے د دے ټول هاؤس خوندے دی او خوندو خپل رونړو ته درخواست، خپله ژړا رامخکښ کړےده۔ نور اوس ما د دے منسټر صاحب خوښه ده۔ ډیره مننه جی ستاسو۔

میاں گل اسفندیار امیرزیب (وزیر تعلیم)، جناب سپیکر صاحب! بشیر خان زمونږه مشر دے، واقعی ډیرے کمے خبرے کوی خو چه کومه خبره کوی نو هغه صحیح خبره وی او داسے باقاعده وزن وی پکښ۔ کومه چه د ډیپارټمنټ د طرف نه ما ته خبره راغلے ده، اول به زه هغه بیان کړم او بیا به خپل رائے تاسو ته اووایم۔ د ډیپارټمنټ د طرف چه کوم بیان راغلے دے، یوه شاهده نسرین ایس-ای-ټی ټیچره هری چند کښ وه۔ په دے باندے

کمپلینٹس وو نو زمونږ په دے پالیسیٔ کښې یو ډیر، مونږه ټرانسفر کولے شو Under exigencies rules او Exigence دا وی چه په یو ټیچر باندے کمپلینټ وی یا څه Misconduct وی، څه بله خبره وی نو هغه په هغه کمپلینټ باندے ټرانسفر شی نو As a result of that resultant vacancy جوړه شوه په هری چند کښې، نو دا عصمت آرا چه د کومے بشیر خان ذکر کوی نو رپورټ ما ته دا دے چه دا یوه ډیره قابله استاذه ده او ډیره تکړه ده، نو هغه هری چند سکول د چلولو د پاره نے د دے ټرانسفر کړے دے خالی‌خائے ته۔ اوس پالیسیٔ ته راځو جی، پالیسی مونږه داسے جوړه کړے ده چه We can do transfers on vacant posts subject to two conditions, یو Condition دا دے چه یو سکول دے، په هغے کښې یو استاذ دے او هغه تاسو ټرانسفر کړیٔ بل Vacant خائے ته او As a result هلته سکول د سره بے استاذه پاتے شو نو په هغے باندے هم پابندی ده۔ دویمه خبره دا ده چه که دا ټرانسفر شوے وی With mala fide intention لکه یو خائے ډک دے خو هغه خائے خالی کولو د پاره تاسو هغه استاذ یا استاذه بل خالی‌خائے ته اولیږیٔ نو په پالیسی کښې خو دا خبره صحیح ده چه یو ډک خائے او د ډک خائے نه یو خالی‌خائے ته اورسیدو، Resultantly هلته Vacancy جوړه شی خو Mala fide intention د پاره، د یو بل کس د پاره خائے جوړول د پاره، So, in the policy, in the black and white we have written that such change would be discouraged. کوم خائے پورے چه اوس د دے خبرے تعلق دے او آنریبل ممبر، بشیر خان چه کومه خبره اوکړه نو زما خو ذهن بالکل دویٔ چه کومه خبره کوی، د هغے سره برابر دے، فی الحال به مونږه دا اوکړو چه دا ټرانسفر آرډر چه دے نو We will hold it in abeyance and constitute a high level inquiry. د هغے انکوائری د رپورټ پورے به دا ټرانسفر Held in abeyance وی - If found guilty, the DEO will be proceeded against according to the Efficiency & Discipline Rules.

<u>Mr . Speaker</u>: The sitting is adjourned and we will re-assemble tomorrow at !0.00 a.m. Thank you very much.

(اسمبلی کا اجلاس منگل 8 دسمبر 1998 دس بجے صبح تک کیلئے ملتوی ہو گیا۔)